

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
ANA BİLİM DALI**

**ERZİNCAN'DAKİ AK PARTİ VE CHP SEÇMENLERİNİN
ULUSLARARASI GÖÇ VE GÖÇMEN ALGILARI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
İnci ÖZDEMİR SHARIFOV**

**Danışman
Prof. Dr. Haydar EFE**

HAZİRAN 2026, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Erzincan’daki AK Parti ve CHP Seçmenlerinin Uluslararası Göç ve Göçmen Algıları Üzerine Bir Araştırma” başlıklı **“Yüksek Lisans”** tezim tarafımdan incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

İnci ÖZDEMİR SHARIFOV

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Program Adı : Tezli Yüksek Lisans

Tez Başlığı : Erzincan'daki AK Parti Ve CHP Seçmenlerinin
Uluslararası Göç Ve Göçmen Algıları Üzerine Bir Araştırma

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 135 sayfalık kısmına ilişkin 16/06/2026 tarihinde Turnitin intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı %11'dir.

Filtrelemeye tırnak içerisindeki alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 16/06/2026

Danışman: Prof. Dr. Haydar EFE

Öğrenci: İnci ÖZDEMİR SHARIFOV

KILAVUZA UYGUNLUK

“Erzincan’daki AK Parti Ve CHP Seçmenlerinin Uluslararası Göç ve Göçmen Algıları Üzerine Bir Araştırma” başlıklı **“Yüksek Lisans tezi”** Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

İnci ÖZDEMİR SHARIFOV

Danışman

Prof. Dr. Haydar EFE

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Haydar EFE danışmanlığında **İnci ÖZDEMİR SHARIFOV** tarafından hazırlanan “**Erzincan’daki AK Parti Ve CHP Seçmenlerinin Uluslararası Göç Ve Göçmen Algıları Üzerine Bir Araştırma**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı **Yüksek Lisans Tezi** olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir.

16/06/2026

JÜRİ:

Danışman : **Prof. Dr. Haydar EFE** (imza)
Üye : **Doç. Dr. Funda KEMAHLI GARİPOĞLU** (imza)
Üye : **Doç. Dr. Özkan GÖKCAN** (imza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /2026 tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /...../2026

Doç. Dr. Müge MANGA

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Göç olgusu, günümüzde yalnızca devletlerin sınırlarını ve nüfus yapılarını etkileyen bir hareketlilik biçimi değil, aynı zamanda toplumsal yaşamı, siyasal tercihleri ve bireylerin gündelik hayatını doğrudan etkileyen önemli bir olgu hâline gelmiştir. Özellikle son yıllarda Türkiye'nin yoğun göç hareketlerine maruz kalması, göç ve göçmenler konusunu akademik çalışmaların yanı sıra siyasal ve toplumsal tartışmaların da merkezine yerleştirmiştir.

Bu çalışmanın ortaya çıkışında, göçmenlere yönelik algıların toplumun farklı kesimlerinde nasıl şekillendiğini anlama isteği etkili olmuştur. Özellikle aynı şehirde yaşayan ancak farklı siyasal kimliklere sahip bireylerin göçmenlere yönelik değerlendirmelerinin hangi noktalarda benzeştiği ve hangi noktalarda farklılaştığı sorusu, araştırmanın temel hareket noktalarından birini oluşturmuştur. Çalışma sürecinde elde edilen bulgular, göçmen algısının yalnızca göç olgusuyla değil; ekonomik beklentiler, güvenlik kaygıları, kültürel değerler, siyasal aidiyetler ve bireysel deneyimlerle de yakından ilişkili olduğunu göstermiştir.

Araştırmanın hazırlanması sürecinde göç konusunun çok boyutlu yapısı daha yakından görülmüş; göçmenlere yönelik tutumların basit bir kabul ya da ret yaklaşımıyla açıklanamayacak kadar karmaşık olduğu anlaşılmıştır. Bu yönüyle çalışma, yalnızca Erzincan örneğini inceleyen bir araştırma olmanın ötesinde, Türkiye'de göç olgusuna ilişkin toplumsal ve siyasal tartışmaların daha iyi anlaşılmasına mütevazı bir katkı sunma amacı taşımaktadır.

Bu çalışmanın göç, siyaset ve seçmen davranışları alanında yapılacak araştırmalara katkı sağlaması ve konuya ilgi duyan araştırmacılara faydalı olması temennisiyle...

İnci ÖZDEMİR SHARIFOV, Erzincan, 2026

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının hazırlanması sürecinde bilgi, tecrübe ve değerli yönlendirmeleriyle bana yol gösteren, çalışmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Haydar EFE'ye en içten teşekkürlerimi sunarım. Akademik birikimi, yapıcı eleştirileri ve teşvik edici yaklaşımı, bu çalışmanın tamamlanmasında önemli katkılar sağlamıştır. Ayrıca tez izleme ve savunma sürecinde görüş ve önerileriyle çalışmanın gelişmesine katkıda bulunan değerli jüri üyeleri Doç. Dr. Funda KEMAHLI GARİPOĞLU ve Doç. Dr. Özkan GÖKCAN'a teşekkür ederim.

Araştırmanın veri toplama aşamasında anket ve görüşmelere katılarak çalışmaya katkı sağlayan tüm katılımcılara ayrıca teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde olduğu gibi bu süreçte de sabrı, anlayışı, desteği ve sevgisiyle yanımda olan sevgili eşime özel olarak teşekkür etmek isterim. Yoğun çalışma dönemlerinde gösterdiği fedakârlık, moral ve motivasyonu sayesinde bu zorlu süreci daha güçlü bir şekilde tamamlayabildim. Varlığı ve desteği benim için her zaman en büyük güç kaynaklarından biri olmuştur.

Son olarak bugünlere gelmemde emeği bulunan aileme ve eğitim hayatım boyunca desteklerini hissettiğim tüm yakınlarıma teşekkür ederim.

İnci ÖZDEMİR SHARIFOV

ERZİNCAN'DAKİ AK PARTİ VE CHP SEÇMENLERİNİN ULUSLARARASI GÖÇ VE GÖÇMEN ALGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

İnci ÖZDEMİR SHARIFOV

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı,

Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2026,

Danışman: Prof. Dr. Haydar EFE

ÖZET

Erzincan ili Merkez ilçesinde yaşayan AK Parti ve CHP seçmenlerinin göç ve göçmenlere yönelik algılarını nicel anket verileri ve nitel bulgular üzerinden inceleyen bu araştırmanın temel bulguları; göçmen algısının çok boyutlu, siyasal ve demografik faktörlerle şekillenen bir yapı sergilediği ve her iki parti seçmeninin de göçmenlere ve hükümetin göçmen politikalarına yönelik tutumlarının ağırlıklı olarak olumsuz yönde olduğu görülmektedir. Özellikle göçmenlere vatandaşlık verilmesi, yeni göçmen kabulü ve göçmenlerin topluma katkı sağladığına ilişkin ifadelerdeki düşük ortalamalar ve yüksek oranda olumsuz yanıtlar dikkat çekmektedir. Ekonomik ve sosyal temas boyutlarında ise her iki seçmen kitlesinde de daha ılımlı bir algı ortaya çıkmaktadır. Her iki parti katılımcılarının, göçmenlerin kalıcılığına ve toplumsal entegrasyonuna yönelik çekinceler taşıdığı; iş gücüne katkı, komşuluk ilişkileri ve kişisel deneyimlere ilişkin tutumlarının ise daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Göçmen algısının siyasi parti değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koyan araştırmamızın analizleri sonucunda hükümetin göç politikalarına ve yeni göçmen kabulüne büyük ölçüde olumsuz yaklaşımlarına rağmen, AK Parti seçmenlerinin göçmenlere yönelik ekonomik ve toplumsal değerlendirmelerinin CHP seçmenlerine kıyasla daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, göçmenlere vatandaşlık verilmesi, sınır dışı edilmeleri, güvenlik ve suç algısı gibi konularda her iki parti seçmenlerinin de olumsuz tutumlar sergilediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen Algısı, AK Parti ve CHP Seçmenleri

**A STUDY ON THE PERCEPTIONS OF AK PARTY AND CHP VOTERS IN
ERZINCAN REGARDING INTERNATIONAL MIGRATION AND
IMMIGRANTS**

Inci OZDEMIR SHARIFOV

Erzincan Binali Yıldırım University,

Institute of Social Sciences,

Department of Political Science and Public Administration,

Master's Thesis, June 2026,

Supervisor: Prof. Dr. Haydar EFE

ABSTRACT

The main findings of this study, which examines the perceptions of migration and migrants among AK Party and CHP supporters living in the central district of Erzincan through quantitative survey data and qualitative findings, indicate that perceptions of migrants constitute a multidimensional structure shaped by political and demographic factors, and that supporters of both parties generally hold negative attitudes toward migrants and the government's migration policies. In particular, the low mean scores and the high proportion of negative responses regarding granting citizenship to migrants, the admission of new migrants, and the contribution of migrants to society are noteworthy. In the dimensions of economic and social contact, however, a more moderate perception is observed among supporters of both parties. It was also found that participants from both parties have reservations about the permanence of migrants and their social integration, whereas their attitudes toward migrants' contribution to the labor force, neighborhood relations, and personal experiences are relatively more positive.

The analyses of the study, which reveal that perceptions of migrants differ significantly according to political party affiliation, show that although AK Party supporters hold largely negative views toward the government's migration policies and the admission of new migrants, they evaluate the economic and social aspects of migrants more positively than CHP supporters. On the other hand, supporters of both parties display negative attitudes toward granting citizenship to migrants, their deportation, and issues related to security and crime.

Keywords: Migration, Migrant Perception, AK Party and CHP Voters.

İÇİNDEKİLER

ERZİNCAN'DAKİ AK PARTİ VE CHP SEÇMENLERİNİN ULUSLARARASI GÖÇ VE GÖÇMEN ALGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI	iv
ÖN SÖZ.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇE YÖNELİK TEMEL KAVRAMLAR VE TEORİK YAKLAŞIMLAR

1.1. Temel Kavramların Açıklanması.....	6
1.1.1. Göç Kavramı	6
1.1.2. Göçmen, Sığınmacı, Mülteci ve Geçici Koruma Kavramları	8
1.1.3. Göçmen Algısı.....	11
1.1.4. Göç Politikası	14
1.1.5. AK Parti ve CHP'nin İzlediği Göç Politikaları	15
1.2. Göçmen Algısını Açıklayan Teorik Yaklaşımlar	17
1.2.1. Sosyal Kimlik Teorisi	17
1.2.2. Ekonomik Tehdit Teorisi	18
1.2.3. Kültürel Tehdit Teorisi	20

1.2.4. Temas Hipotezi	21
1.2.5. Medya Çerçeveleme (Framing) Yaklaşımı.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE GÖÇÜN SEYRİ VE GÖÇE YÖNELİK KURUMSAL YAPILANMA

2.1. 18. Yüzyıldan İtibaren Osmanlı Devleti’nin Göç Hareketleri ve Göçün Kurumsal Yapısı.....	24
2.2. Türkiye Cumhuriyeti’nin İlk Yıllarında Göç ve Nüfus Dolaşımı (1923–1950)	27
2.3. 1950-1980 Yılları Arası Gerçekleşen Göç Hareketleri.....	28
2.4. 1980’lerde Yeni Göç Kalıplarının Ortaya Çıkışı.....	31
2.5. 2000’lerden Günümüze Artan Göç Dalgası ve Yönetişimi	34
2.6. Türkiye’de Göçün Mevcut Kurumsal Yapısı (Göç İdaresi Başkanlığı)	39
2.6.1. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)	39
2.6.2. Göç İdaresi Başkanlığı.....	40
2.6.3. Göç Kurulu.....	47
2.6.4. İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Kurulu	48
2.6.5. Göç Araştırmaları Merkezi (Gam)	48
2.6.6. Göçle İlgili Bakanlıkların ve Diğer Kuruluşların Rollerini	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERZİNCAN’DA AK PARTİ VE CHP SEÇMENLERİNİN GÖÇMEN ALGILARINI ÖLÇMEYİ AMAÇLAYAN BU ARAŞTIRMAYA YÖNELİK AÇIKLAMALAR, YÖNTEM, BULGULAR VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Araştırmaya Yönelik Açıklamalar	54
3.1.1. Problem Durumu	56

3.1.2. Uluslararası ve Türkiye Boyutunda Göçmen Algısı ve Siyasal Tutumları Üzerine Yapılan Bazı Çalışmalar	58
3.1.2. Araştırmanın Amacı	62
3.1.3 Araştırma Soruları ve Araştırmanın Hipotezleri	63
3.1.4 Önemi	64
3.1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	65
3.1.6. Araştırmanın Varsayımları	65
3.2. Araştırmanın Yöntemi	65
3.2.1 Araştırmanın Modeli	65
3.2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	66
3.2.3. Veri Toplama Aracı.....	67
3.2.4. Verilerin Toplanması.....	68
3.2.5. Verilerin Analizi.....	71
3.2.6. Etik İlkeler	73
3.3. Bulgular Ve Değerlendirmeler	74
3.3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	74
3.3.2. Erzincan'daki AK Parti ve CHP Seçmenlerinin Göçmen Algısına İlişkin Bulgular.....	77
3.3.2.1. Genel Eğilimler.....	77
3.3.2.2. Demografik Değişkenlere Göre Farklılıklar	81
3.3.2.3. Parti Kimliğine Göre Göçmen Algısındaki Farklılıklar.....	85
SONUÇ	119
KAYNAKÇA.....	136
ETİK KURUL KARARI.....	143
ÖZGEÇMİŞ	144

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFA	: Açıklayıcı Faktör Analizi
AFAD	: Afet Ve Acil Durum Kurulu
AK PARTİ	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CBK	: Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
GAM	: Göç Araştırmaları Merkezi
GİB	: Göç İdaresi Başkanlığı
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
KMO	: Kaiser- Meyer- Olkin Testi
KVKK	: 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MANOVA	: Çok Değişkenli Varyans Analizi
ICTES	: Çocuklar İçin Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNHCR	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
WFP	: Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı
YUKK	: 6458 sayılı Yabancıları Uluslararası Koruma Kanun

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 3.1. Türkiye’de Göçmen Algısı ve Siyasal Tutumlar Üzerine Yapılan Bazı Araştırmaların Özeti.....	58
Tablo 3.2: Uluslararası Göçmen Algısı ve Siyasal Tutumlar Üzerine Güncel Çalışmalar.....	60
Tablo 3.3: KMO and Bartlett's Test	72
Tablo 3.4: Crobach's Alpha Güvenirlilik Analiz Sonucu.....	72
Tablo 3.5: Katılımcıların Uluslararası Göçmenlere Yönelik Algı Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler	78
Tablo 3.6: Uluslararası Göçmenlere Yönelik Temel Tutumlara İlişkin Frekans Dağılımları.....	80
Tablo 3.7: Cinsiyete Göre Göçmen Algısı Faktörlerinin Karşılaştırması	82
Tablo 3.8: Cinsiyete Göre Göçmen Algısına İlişkin Bazı Maddelerin Karşılaştırması..	82
Tablo 3.9: Yaş Değişkenine göre Göçmen Algısına Yönelik Farklılıklar	83
Tablo 3.10: Yaş Grupları Arasında Anlamlı Farklılık Gösteren Bulgular (Post-Hoc, Tukey) HSD)	84
Tablo 3.11: Gelir Durumuna Göre Göçmen Algısındaki Farklılıklar.....	85
Tablo 3.12: Parti Kimliğinin Göçmen Algısı Üzerindeki Çok Değişkenli Etkisi (MANOVA)	85
Tablo 3.13: Parti Kimliğine Göre Göçmen Algısında Faktörlerin Karşılaştırılması	86
Tablo 3.14: Parti Kimliğine Göre Göçmen Algısına İlişkin Bağımsız Maddelerin Karşılaştırılması.....	86
Tablo 3.15: Parti Kimliği İle Hükümet tarafından Uygulanan Göçmen Politikalarına İlişkin Ki-Kare Sonucu	88
Tablo 3.16: Parti Kimliği ile Hükümetin Göçmen Politikalarına İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişki.....	89
Tablo 3.17: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Toplumsal Katkısına Yönelik Tutum arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonucu.....	91
Tablo 3.18: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Toplumsal Katkısına Yönelik Tutum arasındaki İlişki.....	91
Tablo 3.19 : Parti Kimliği İle Türkiye'nin Göçmen Kabulüne Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonucu.....	93

Tablo 3.20: Parti Kimliği İle Türkiye'nin Göçmen Kabulüne Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki.....	93
Tablo 3.21: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye Ekonomisine Katkısına Yönelik Tutum Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonucu	95
Tablo 3.22: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye Ekonomisine Katkısına Yönelik Tutum Arasındaki İlişki	96
Tablo 3.23: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücüne Katkısına Yönelik Tutum Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonucu.....	98
Tablo 3.24: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücüne Katkısına Yönelik Tutum Arasındaki İlişki.....	99
Tablo 3.25: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücü Piyasasında Türk Vatandaşlarının İş Bulma Olanaklarını Zorlaştırdığı Görüşü Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonucu.....	101
Tablo 3.26: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücü Piyasasında Türk Vatandaşlarının İş Bulma Olanaklarını Zorlaştırdığı Görüşü Arasındaki İlişki.....	102
Tablo 3.27: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye'deki Kültürel Yapıyı Zenginleştirici Görüşü Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonuç Tablosu	104
Tablo 3.28: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye'deki Kültürel Yapıyı Zenginleştirici Görüşü Arasındaki İlişki	104
Tablo 3.29: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye'deki Suç Oranını Artırdığı Görüşü Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonuç Tablosu	106
Tablo 3.30: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye'deki Suç Oranını Artırdığı Görüşü Arasındaki İlişki.....	107
Tablo 3.31: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Yaşanan Deneyimlerin Olumlu Olduğu Görüşü Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonuç Tablosu	109
Tablo 3.32: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Yaşanan Deneyimlerin Olumlu Olduğu Görüşü Arasındaki İlişki	109
Tablo 3.33: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Komşu Olma Fikrine Yönelik Tutum Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonuç Tablosu	111
Tablo 3.34: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Komşu Olma Fikrine Yönelik Tutum Arasındaki İlişki.....	112

Tablo 3.35: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Geri Gönderilmesi Gerektiği Görüşü Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonuç Tablosu	114
Tablo 3.36: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Geri Gönderilmesi Gerektiği Görüşü Arasındaki İlişki.....	114
Tablo 3.37: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türk Vatandaşlığına Geçmesine Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişki	116
Tablo 3.38: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türk Vatandaşlığına Geçmesine Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişki	117

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler.....	38
Şekil 3.1: Cinsiyet	74
Şekil 3.2: Medeni Durum.....	75
Şekil 3.3: Yaş Grupları	75
Şekil 3.4: Eğitim Durumları.....	76
Şekil 3.5: Gelir Durumu	76
Şekil 3.6: Siyasi Parti Tercihi	77
Şekil 3.7: Parti Kimliğine Göre Göçmen Politikalarına İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişki	88
Şekil 3.8: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Toplumsal Katkısına Yönelik Tutumların Dağılımı.....	90
Şekil 3.9: Parti Kimliği İle Türkiye'nin Yeni Göçmen Kabulüne Yönelik Tutumların Dağılımı.....	92
Şekil 3.10: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye Ekonomisine Katkısına Yönelik Tutumuna İlişkin Bulgular	95
Şekil 3.11: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücüne Katkısına Yönelik Tutum	98
Şekil 3.12: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücü Piyasasında Türk Vatandaşlarının İş Bulma Olanaklarını Zorlaştırdığı Görüşüne İlişkin Bulgular.....	101
Şekil 3.13: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye'deki Kültürel Yapıyı Zenginleştirdiği Görüşüne İlişkin Bulgular	103
Şekil 3.14: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye'deki Suç Oranını Artırdığı Görüşüne İlişkin Bulgular	106
Şekil 3.15: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Yaşanan Deneyimlerin Olumlu Olduğu Görüşüne İlişkin Bulgular	108
Şekil 3.16: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Komşu Olma Fikrine Yönelik Tutumlara İlişkin Bulgular	111
Şekil 3.17: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Geri Gönderilmesi Gerektiği Görüşüne İlişkin Bulgular	113
Şekil 3.18: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türk Vatandaşlığına Geçmesine Yönelik Tutumlara ilişkin Bulgular	116

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca varlığını koruyan göç olgusu günümüzde küreselleşme süreciyle birlikte ulaşım ve haberleşme olanaklarının artmasıyla toplumların ve devletlerin en önemli gündem maddeleri arasında yerleşmektedir.

Günümüz dünyasında çoğunlukla siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarsızlıkların bir sonucu olarak ortaya çıkan kitlesel göç hareketleri, modern ulus devletlerin karşı karşıya kaldığı en karmaşık olgulardan biri haline gelmiştir. Özellikle, 21. yüzyılın başlarından itibaren küresel ölçekte artan mobilite, uluslararası göçü sadece demografik bir değişim değil, aynı zamanda ev sahibi toplumların siyasi tutumlarını ve toplumsal algılarını şekillendiren temel bir dinamik haline getirmiştir. Türkiye, coğrafi konumu ve bölgesel krizlere olan yakınlığı nedeniyle göç yollarına ve milyonlarca uluslararası göçmene ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle, 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş sonrası başlayan “açık kapı politikası”, Türkiye’yi dünyanın en fazla göçmen bulunduran ülkelerinden biri konumuna taşımıştır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

Uluslararası göç olgusu, sadece yönetilmesi gereken bir güvenlik veya lojistik meselesi değil, aynı zamanda yerel toplumun kimlik, ekonomi ve güvenlik algılarıyla doğrudan ilişkili sosyolojik bir süreçtir. Yerel halkın uluslararası göçmenlere yönelik tutumları; bireylerin eğitim düzeyi, gelir durumu ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi demografik değişkenlerden etkilendiği kadar, içinde bulundukları siyasi kimlikten de bağımsız değildir. Küresel ölçekte olduğu gibi Türkiye’de de göçe bakış, siyasi partilerin söylemlerinde ve seçmenlerin dünya görüşlerinde farklılık göstermektedir. İktidarı temsil eden Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) ile ana muhalefet partisini temsil eden Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) seçmenlerinin uluslararası göçmenlere yönelik algıları, yalnızca siyasi tercih değil, aynı zamanda toplumsal kabul ve tehdit algısı arasındaki ideolojik farklılığın yansımasıdır.

Türkiye’de uluslararası göç ve göçmen algısına ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde, araştırmaların büyük ölçüde metropol kentler, genel kamuoyu eğilimleri veya geçici koruma altındaki Suriyelilerin ekonomik etkileri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte, siyasi parti seçmenlerinin göçmenlere yönelik algılarının taşra kentleri ölçeğinde karşılaştırmalı biçimde ele alan çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmen

meselesine yaklaşımını aynı saha içerisinde karşılaştırmalı olarak inceleyen ampirik çalışmaların yetersizliği, literatürde önemli bir boşluk oluşturmaktadır. Bu tez çalışması, Erzincan ili örneği üzerinden söz konusu boşluğu doldurmayı ve göçmen algısının farklı siyasi görüşlere sahip seçmenler arasında farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymayı hedeflemektedir.

Erzincan'ın çalışma sahası olarak tercih edilmesinde, kentin hem geleneksel muhafazakâr seçmen yapısını hem de merkez sol ve sosyal demokrat görüşlere sahip farklı siyasi eğilimlerin gözlemlenebildiği sosyo-politik karakterini birlikte barındırması etkili olmuştur. Ayrıca, büyükşehir niteliği taşımayan bir Anadolu kentinde göçmen algısının incelenmesi, literatürde yoğun biçimde çalışılan metropol merkezli araştırmalara alternatif bir perspektif sunmaktadır.

Çalışmada nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarının beraber kullanıldığı karma yöntem yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın nicel kısmında Erzincan ilinin Merkez ilçesinde yaşayan 385'i AK Partili, 385'i CHP'li olmak üzere toplam 770 katılımcı ile anket çalışması gerçekleştirilmiş; toplanan veriler farklı istatistiksel analiz yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Yapılan analizlerde, elde edilen veriler güvenilirlik ve anlamlılık analizleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırmanın ampirik gücünü artırmak ve nicel verilerle ortaya konan seçmen eğilimlerinin altında yatan sosyo-politik gerekçeleri derinlemesine analiz edebilmek amacıyla, çalışmaya nitel bir boyut da eklenmiştir. Bu kapsamda, Erzincan'da yaşayan ve siyasi yelpazenin iki ana parçasını temsil eden 13 AK Parti ve 13 CHP seçmeni olmak üzere toplam 26 katılımcıyla yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Bu mülakatlar, anket sonuçlarında gözlemlenen 'ekonomik tehdit' ve 'toplumsal mesafe' gibi bulguların, seçmenlerin günlük yaşam pratiklerine ve gelecek tasavvurlarına nasıl yansıdığını anlamlandırmak açısından işlev görmüştür. Elde edilen nitel veriler; AK Parti seçmeninin göçmen meselesine daha çok 'insani zorunluluk' ve 'geçicilik' ekseninden bakarken hükümetin denetim mekanizmalarını sorguladığını; CHP seçmeninin ise meseleyi doğrudan 'ulusal güvenlik', 'demografik dönüşüm' ve 'ekonomik yapısal bozulma' üzerinden ele aldığını göstermektedir. Bu nitel veriler, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde istatistiksel bulguları somutlaştırmak ve 'neden' sorusuna yanıt aramak amacıyla kullanılacaktır.

Erzincan'daki seçmen profili üzerinden Türkiye'deki göç tartışmalarına yerel bir perspektif kazandırmak ve farklı siyasi parti seçmenlerinin göç ve göçmen algısına bakışlarının farklılaşıp farklılaşmadığını bilimsel veriler ışığında ortaya koymayı amaçlayan bu tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. “Göçe Yönelik Temel Kavramlar ve Teorik Yaklaşımlar Başlıklı” birinci bölümde: Göç, göçmen, sığınmacı, mülteci, geçici koruma, göç politikaları ile göçmen algısı gibi temel kavramlar, detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Bu kavramsal çerçevenin yanı sıra; sosyal kimlik teorisi, ekonomik tehdit teorisi, kültürel tehdit teorisi, temas hipotezi ve medya çevreleme (Framing) yaklaşımları gibi göçmen algısını açıklayan teoriler ortaya konularak göç olgusuna dair kavramsal ve teorik çerçeve çizilmiştir.

Tezin “Türkiye’de Göçün Seyri ve Göçe Yönelik Kurumsal Yapılanma” başlıklı ikinci bölümünde ise Türkiye’de göçün tarihsel arka planı ve kurumsal gelişimi incelenmiştir. Bu kapsamda, öncelikle 18. yüzyılda Osmanlı Devleti’ndeki göç hareketleri ve dönemin göçe yönelik idari yapısı incelenmiş, Cumhuriyet’in kuruluşundan günümüze uzanan göç süreci dönemlere ayrılarak ele alınmıştır. Bu kapsamda, 1923-1950 arası Cumhuriyet’in ilk yılları göç ve nüfus dolaşımı; 1950-1980 yılları arası gerçekleşen göçler; 1980 yeni göç kalıplarının ortaya çıkması ve son olarak 2000’li yıllardan günümüze artan göçler ve uygulanan göç politikaları tarihsel perspektifle ele alınmıştır.

Bu araştırmanın ampirik ve uygulamalı merkezini oluşturan üçüncü bölümde ise Erzincan ili ölçeğinde AK Parti ile CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik çok boyutlu algılarını, tutumlarını ve bu tutumların arkasında yatan sosyo-politik gerekçeleri ortaya koymak adına yürütülen saha çalışmasının metodolojik altyapısı, problem durumu, varsayımları ve sınırlılıkları detaylandırılmıştır. Araştırmada, karmaşık bir toplumsal olgu olan göçmen algısını hem geniş bir kitle üzerinden istatistiksel olarak ölçmek hem de bu ölçümlerin ötesindeki bireysel motivasyonları anlamlandırmak amacıyla nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntem (Mixed-Method) yaklaşımı ve bu yaklaşımın spesifik bir alt türü olan Açıklayıcı Sıralı Karma Yöntem Deseni benimsenmiştir. Bu doğrultuda saha çalışması, birbirini tamamlayan iki ardışık aşamada yürütülmüştür; ilk aşamada geniş grupların eğilimlerini yansıtan nicel veriler toplanmış, ikinci aşamada ise bu verilerin derinlemesine analizini sağlayan nitel mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nicel boyutunun evrenini, Erzincan ilinin Merkez ilçesinde yaşayan ve oy kullanma hakkına sahip olan AK Parti ve CHP seçmen nüfusu oluşturmaktadır. Bu evreni istatistiksel açıdan güvenilir biçimde temsil edebilmek için, 31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimleri Belediye Başkanlığı seçimi verileri temel alınmış; olasılıklı örnekleme yöntemlerinden yararlanılarak 385 AK Parti 385 CHP seçmeni olmak üzere toplam 770 katılımcıdan oluşan örneklem grubu oluşturulmuştur. Nicel verileri toplama amacıyla katılımcılara; demografik bilgilerin yanında göçmenlerin ekonomik etkilerini, güvenlik, toplumsal-kültürel uyum süreçlerini ve kamu politikalarını ölçen maddelerden oluşan detaylı bir anket formu uygulanmıştır. Anketler aracılığıyla toplanan veriler, SPSS istatistik yazılımına aktararak analizi yapılmıştır. Verilerin analiz sürecinde öncelikle ölçeğin geçerliliğini ölçmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's Sphericity testleri yapılmış, ardından içsel tutarlılığı ölçmek için Cronbach's Alpha güvenilirlik analizi yapılmıştır. Katılımcıların genel eğilimlerini görmek için frekans, yüzde ve aritmetik ortalama gibi betimsel istatistikler kullanılırken; cinsiyet, yaş, gelir ve özellikle siyasi parti kimliği gibi bağımsız değişkenlerin göçmen algısı üzerindeki etkisini, gruplar arasındaki istatistiksel farklılıkları ortaya koymak amacıyla Bağımsız Örneklem t-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Post-Hoc, Tukey ve çok değişkenli varyans analizi MANOVA testleri yürütülmüştür.

Nicel analizler neticesinde ortaya çıkan kitlesel eğilimlerin "neden" ve "nasıl" şekillendiği sorularına yanıt bulabilmek, istatistiksel verileri somut insan deneyimleriyle desteklemek amacıyla araştırmaya bütünleşik bir nitel boyut kazandırılmıştır. Araştırmanın nitel kısmında, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak, Erzincan Merkez ilçede yaşayan, siyasi yelpazenin iki farklı kutbunu temsil eden 13 AK Parti ve 13 CHP seçmeni olmak üzere toplam 26 katılımcı belirlenmiştir. Bu katılımcılarla, önceden hazırlanmış 8 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar esnasında katılımcıların rızasıyla alınan ses kayıtları ve görüşme notları metne dökülerek Betimsel ve İçerik Analizi yöntemleriyle çözümlenmiştir. Nitel verilerin analizinde, seçmenlerin ifadeleri belirli temalar (ekonomik tehdit, ulusal güvenlik, demografik dönüşüm, insani ve dini sorumluluklar) ile kategorize edilmiş, böylece anketlerdeki rakamsal sonuçlar seçmenlerin günlük yaşam pratikleri, kaygıları ve söylemleri üzerinden yorumlanmıştır.

Tüm bu yöntemsel örüntü kapsamında, araştırmada hem nicel hem de nitel araçlarla çok katmanlı sorulara yanıt aranmıştır. Nicel araştırma soruları ve test edilen hipotezler doğrudan; "Erzincan'daki AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik genel algıları ile göçmenlerin ekonomik etkilerine, sosyal uyum süreçlerine, topluma katkılarına ve güvenlik boyutuna yönelik değerlendirmeleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık mevcut mudur? " sorusuna odaklanmıştır. Nicel analizler bu farkın varlığını, yönünü ve demografik değişkenlerin (yaş, cinsiyet, gelir) bu algıyı ne derece etki ettiğini rakamsal olarak yanıtlamıştır. Buna karşılık nitel araştırma soruları ise; seçmenlerin göçmen algısının arkasında yatan kişisel deneyimleri, motivasyonları ve "neden" bu yönde bir tutuma sahip olduklarını cevaplamayı üstlenmiştir. Nitel kısım, örneğin AK Parti seçmeninin göçmen meselesini neden daha çok 'insani zorunluluk', 'mağduriyet' veya 'muhacirlik/misafirlik' ekseninde kavramsallaştırdığı; buna karşın CHP seçmeninin neden doğrudan 'ulusal güvenlik', 'demografik yapısal bozulma' ve 'ekonomik kaygı' perspektifinden reaksiyon gösterdiği soruları somut mülakat alıntılarıyla ortaya konulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇE YÖNELİK TEMEL KAVRAMLAR VE TEORİK YAKLAŞIMLAR

1.1. Temel Kavramların Açıklanması

Geçmişten günümüze kadar pek çok disiplinin ilgi alanına girmiş ve üzerine çeşitli araştırmalar yapılmış bir olgu olan göç; küreselleşme süreci, teknolojik ilerlemeler, iletişim ve ulaşım olanaklarının gelişmesiyle birlikte günümüzde daha da ivme kazanmıştır. Kitlemel göçlerin artması hedef ülkelerde belirli rahatsızlıkların yaşanmasına neden olmuş; bu süreçte göçü açıklamaya yönelik yeni teoriler geliştirilirken sığınmacı, mülteci ve geçici koruma gibi kavramsal ve hukuki statüler literatürde yerini almıştır.

1.1.1. Göç Kavramı

Türk Dil Kurumu Güncel Sözlüğü, (2025) göçü “*Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret*” şeklinde tanımlamaktadır. Ancak günümüz literatüründe göç, yalnızca fiziksel bir mekan değişikliği olarak değil; ayrıca bireyin sosyal statüsünü, kültürel aidiyetini ve ekonomik pozisyonunu yeniden tanımlayan köklü bir süreçtir.

Parlak’a (2011, s. 275) göre göç; bireylerin bir ülke ya da bölgeden sürekli yerleşmek amacıyla başka ülke veya bölgeye gitmeleriyken, Özçelik’e (2024, s. 24) göre göç kavramı; insanların ya bireysel ya da topluluklar halinde farklı sebeplerden dolayı ve genelde uzun süreli yer değiştirme hareketleridir. Göçü yalnızca fiziksel bir yer değiştirme eylemi olarak açıklamak çok zordur. Bu konuda Castles ve Miller’in (2008, s. 29) yaptıkları çalışmada göçün; yalnızca bireylerin yer değiştirmesi veya entegrasyonu üzerinden açıklanamayacak kadar çok boyutlu bir süreç olduğunu ifade etmektedir. Bu

durum göç edenlerin geriye kalan yaşamlarının ve gelecek kuşakların hayatlarının derinden etkileneceği uzun soluklu bir süreç olarak görmektedir.

Göçün tanımı, göçün nedenlerine göre de farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, Tunca vd. (2018, s. 48) göçün nedenlerini; insanlar yaşadıkları yerin iklim koşullarının değişmesi, yeraltı ve yerüstü kaynaklarının artması veya azalması, iş olanaklarının değişmesi veya dışardan aldıkları tehditler gibi etkenler olarak sıralamışlardır. Bunun neticesinde de yaşadıkları yerden farklı olarak, yaşam standartlarının daha yüksek olduğu bölgelere yönelmelerini göç olgusu kapsamında değerlendirmektedirler.

Bu tanımlardan da yola çıkılarak göçü; insanların bulundukları yaşam alanlarını; iklim şartlarının değişmesi, iş kaynaklarının azalması veya savaş, ambargo, kötü muamele gibi dış faktörlerin etkisinden kurtulmak amacıyla bulundukları yerden ayrılarak, daha iyi olanaklara sahip yaşam alanlarına süreli veya süresiz olarak yerleşmeleri şeklinde açıklamak mümkündür.

Toplum yapısını köklü olarak değiştiren göç olgusu küresel boyutlara ulaştıkça etkisini yalnızca göç alan ya da göç veren ülkelerle sınırlı tutmamaktadır. Bu süreç birçok ülkeyi; sosyal, ekonomik, siyasal açılardan etkileyen bir yapı haline gelmektedir. Tosun ve Budak’a (2020, ss. 417-449) göre göç; küreselleşmenin etkisiyle ortaya çıkan politik, ekonomik ve dini baskılar sonucunda meydana gelen, yol açtığı sorunlar nedeniyle üzerinde önemle durulması gereken toplumsal bir gerçeklik olarak ifade etmektedir. Göçe neden olan olaylara, göçün süresine ve göç edilen yere göre de göçün türleri değişmektedir. Göç türlerini iki kategoride incelemek mümkündür. Bu kategoriler, iç göç ve dış göçten oluşmaktadır.

İç göçler; ülke sınırları içinde kentten kente, kırsaldan kente veya kentten kırsala yapılan göçler olarak tanımlanmaktadır. İç göç sırasında ülke nüfusunda bir değişiklik yaşanmamakta ancak göç veren bölgede azalma, göç alan bölgede ise artış görülmektedir (Terzi, 2012, ss. 169-170). İç göçlerde kendi içerisinde çeşitli alt türlerden oluşmaktadır. Mevsimden mevsime bulundukları ortamdan ayrılan kişilerin yaptığı göçe mevsimlik göç, insanların yaşadıkları yeri bir daha dönmek üzere giderek yaptıkları göçe sürekli göç adı verilmektedir. Mevsimlik ve sürekli göç arasındaki temel farklılık, göç hareketinin süreklilik niteliğidir (Terzi, 2012, ss. 170-171). Memurların işinde çalışabilmesi için zorunlu veya gönüllü olarak yaptıkları göçe tayin göçü, iş arayan

insanların bulundukları yerden ayrılıp istihdam olanaklarının daha fazla olduğu bölgelere gitmesi ile yaptıkları göçe işgücü göçleri denilmektedir. Bu tür göçlerin temel adı emek göçleridir (Terzi, 2012, s. 171). Zorunlu göçler bireylerin isteğine bakılmaksızın devlet tarafından zorunlu göç ettirilmesine verilen addır. Gönüllü göçler ise insanların kendi isteği üzerine bulundukları yerden ayrılarak yaptıkları göçlere denilmektedir (Terzi, 2012, ss. 171-172).

Dış göçler; ülkeler arasında yapılan göçlerdir. Bu göç türünde göç alan ülkenin nüfusunda artış, göç veren ülkenin nüfusunda ise azalma görülmektedir. Dış göç ulaşım ve haberleşme olanaklarının artmasıyla, insanların daha rahat ve iş olanağı daha yüksek gelir ve yaşam standardı yüksek ülkelerde yaşamak istemeleriyle beraber gönüllü olarak yapılabilmektedir. Ayrıca, ülke içinde yaşanan baskı, şiddet ve savaş gibi olumsuz koşullar, bireylerin başka ülkelere göç etmek zorunda kalmasına ve dış göçün başka bir sebebi olarak ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Şahin, 2010, s. 57). Dış göçlerde farklı türlere ayrılmaktadır. Dış göçlere; beyin göçü, işçi göçleri ve mübadele göçleri örnek verilebilir. Beyin göçü, eğitim alan yetenekli kişilerin gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelere ayrılp gelişmiş ülkelere eğitimlerine ve faaliyetlerine devam etmelerine verilen addır. Bu göç türü ülkeler arası gelişmişlik düzeylerindeki farkların artmasına neden olmaktadır (Terzi, 2012, s. 173). Çalışmak amacıyla insanlar farklı ülkeleri tercih edebilmektedirler. Bu durumda çalışmak için yurtdışına yapılan göçlere işçi göçleri denilmektedir (Abadan Unat vd., 1976, s. 28). Bunlar gönüllü olarak yapılan göçlere örnektir. Mübadele göçleri ise ülkeler arasında nüfuslarının belli bir kısmını değiş tokuş etmeleri ile gerçekleşen göçlerdir (Terzi, 2012, s. 175). Mübadele göçü devletin zorlaması ile yapılmaktadır. Bunun yanında; savaş, iç karışıklıklar, baskı veya kıtlık gibi nedenlerden insanların zorunda kalarak başka ülkelere sığındıkları göç türü de bir başka zorunlu dış göçler arasında yer almaktadır.

1.1.2. Göçmen, Sığınmacı, Mülteci ve Geçici Koruma Kavramları

TDK Güncel Sözlüğü'nde göçmen kavramı; “*Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk); muhacir*” şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2025). IOM Göç Terimleri Sözlüğünde (2013, s. 37) ise göçmeni; “*Varış ülkesi açısından, varış ülkesinin etkin bir şekilde yeni ikamet ettiği ülke haline gelmesi için uyruğu veya olağan ikametgâhı dışındaki bir ülkeye taşınan kişi*” olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma göre göçmenler genellikle vatandaşlık bağıyla menşei

lkelerine bağlıdırlar, ancak bazı durumlarda vatandaşı oldukları ülkenin dışında uzun süre ikamet ettikleri için bu bağ zayıflayabilmekte veya tamamen ortadan kalkabilmektedir. Böyle durumlarda, kişinin vatandaşı olduğu ülke yerine fiilen yaşadığı ülke yani ikamet ettiği ülke esas alınmaktadır (Usta ve Ergün, 2020, s. 1066).

Başka bir ifadeyle açıklandığında göçmenin, yalnızca yer değiştiren birey olmadığı, aynı zamanda ekonomik, toplumsal veya siyasal nedenlerle yaşam alanını değiştirmek zorunda kalan birey olarak görmek mümkündür. Dolayısıyla, göçmen kendi isteğiyle ya da çeşitli nedenlerden dolayı, yaşadığı yerden ayrılarak ülke içinde veya dışında başka bir bölgeye yerleşme eylemini gerçekleştiren birey olarak da tanımlanabilmektedir.

Küreselleşen dünyada ülkeler, kendi vatandaşlarının can ve mal güvenliğini gözetmek zorundadır. Ancak bazı ülkeler bu zorunluluğu yerine getirmemekte veya yerine getirme konusunda isteksiz davranabilmektedir. Bu durum sonucunda ülke vatandaşı maddi manevi zarara uğramaktadır. Kendi devletinden yeterli korumayı göremeyen bu bireyler, güvenli bir yaşam sürdürebilmek amacıyla başka ülkelere sığınmaktadırlar. Sığınma talebinde bulunan kişilere sığınmacı (asylum) adı verilmektedir. Sığınmacı, Uluslararası sınırları aşarak güvenlik ve koruma arayışı içinde bulunan, ancak mültecilik başvuruları henüz sonuçlandırılmamış kişileri belirtmektedir (Castles ve Miller, 2008, s. 145). IOM G Terimleri Sözlüğünde (2013, s. 74) sığınmacı *“zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi”* olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, sığınmacıların hukuki statüsünün henüz kesinleşmediğini, ancak zulüm, baskı veya korku nedeniyle ülkesini terk eden bireyler olduklarını ortaya koymaktadır.

Benzer şekilde Pazarcı (2015, s. 215) sığınmacıyı; *“Bir kişi veya grubun uyruğunda olduğu veya ikamet ettiği devletin çeşitli baskılar uygulaması veya ayrımcılık yapması nedeniyle bulunduğu yerden ayrılarak, başka bir devletin ülke sınırlarına, temsilciliklerine veya konsolosluklarına, savaş gemilerine veya uçaklarına koruma talebi ile sığınan kişilere sığınmacı”* olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda, sığınmacı kavramı mülteci (refugee) statüsüyle yakından ilişkili olup, her iki kavram da bireylerin zulüm, baskı veya hayati tehlike nedeniyle başka bir devletten koruma talep etmesi durumunu

ifade etmektedir. IOM Göç Terimleri Sözlüğünde (2013, s. 65), göçmen “bir devlet veya BMMYK tarafından menşe ülkedeki objektif koşullar baz alınarak ilgili mülteci tanımındaki kriterleri yerine getirdiği varsayılarak mülteci kabul edilen kişiler” şeklinde tanımlanmaktadır.

Türkiye’de göre mülteci statüsü nasıl verileceği, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 61. Maddesinde (s. 24);

Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir. şeklinde düzenlenmiştir.

Cembekli (2024, ss. 9-11) ise mülteci kavramını; ırkı, dini, belirli bir gruba mensubiyeti veya tabiiyeti nedeniyle bulunduğu ülkede baskı, şiddet ya da zulüm görme tehlikesi taşıyan; bu sebeple ülkesinin korumasından faydalanamayan veya faydalanmak istemeyen, korunma arayışıyla başka bir ülkeye sığınan ve korkuları nedeniyle geri dönemeyen vatansız bireyler olarak tanımlamaktadır.

Verilen tanımlar ışığında değerlendirmek gerekirse, sığınmacı ve mülteci her ne kadar birbirine benzer ifadeler olsa da bir noktada birbirlerinden ayrılan farklı ifadelerdir. Sığınmacı zulüm korkusu nedeniyle ülkesini terk eden, ancak henüz “mülteci” olarak tanınmamış kişidir. Başvurusu değerlendirme aşamasında olup statüsü henüz belirlenmemiştir. Mülteci ise ilgili makamlar tarafından yapılan inceleme sonucu, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü kriterlerini karşıladığı tespit edilmiş ve resmen mülteci statüsü verilmiş kişilere denilmektedir.

Geçici Koruma kavramı ise; ikamet ettiği veya uyruğunda olduğu ülkesinden dini, dili, ırkı, tabiiyeti vb. gibi nedenlerden dolayı baskı ve şiddete maruz kalan veya maruz kalmaktan korkan kişiler başka bir ülkeye korunmak için başvurumaktadırlar. Sığınma taleplerini kabul eden ülke mültecilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamakta ve mültecilerin geldikleri ülkedeki sorun bittiğinde mültecilerin geri ülkelerine dönmelerinde yardımcı

olmasını içeren bir politikadır. Bu politika kitleler halinde gelen göç dalgasında uygulanmaktadır. IOM Göç terimleri Sözlüğü (2013, s. 33) geçici korumayı “*çatışma veya yaygın şiddet ortamlarından kitlesel olarak kaçıp gelen kişilere öncesinde bireysel statü belirleme işlemine tabi tutulmaksızın Devlet tarafından geçici koruma sağlama konusunda geliştirilen düzenleme*” olarak tanımlamaktadır. İlk örnekleri 1990’larda eski Yugoslavya ve Kosova’dan Avrupa Birliği’ne gelen büyük göç dalgasında Avrupa Birliği tarafından uygulanmıştır (Cembekli, 2024, ss.11-13). Türkiye ise, 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe koyduğu Geçici Koruma Yönetmeliği ile Türkiye’ye gelen Suriyelilere geçici koruma rejimi tanımlamış ve uygulamaya konulmuştur (Resmî Gazete, 2014). Bu uygulama, uluslararası göç hukukunda sınırlı örnekleri bulunan koruma modellerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Hukuki statüler; göçmen, sığınmacı, mülteci ve geçici koruma kavramlarına ilişkin net tanımlar ortaya koysa da, Erzincan örneğinde seçmenlerin bu kavramları siyasal aidiyetleri doğrultusunda farklı biçimlerde anlamlandırıdığı görülmektedir. Yapılan derinlemesine mülakatlarda, AK Parti seçmenlerinin göçmenleri tanımlarken daha çok ‘misafir’, ‘mağdur’ ve ‘muhacir’ gibi insani ve dini referanslar içeren kavramları kullandıkları gözlemlenmiştir. Buna karşılık CHP seçmenlerinin ise göçmen meselesini ağırlıklı olarak demografik değişim, toplumsal güvenlik ve ekonomik yük bağlamında değerlendirdikleri görülmektedir. Özellikle ‘geçici koruma’ statüsüne ilişkin geçicilik vurgusunun, bazı katılımcılar açısından kalıcılık endişesiyle ilişkilendirildiği dikkat çekmektedir. Bu durum, hukuki kavramların toplumsal ve siyasal algılar doğrultusunda farklı biçimlerde yorumlanabildiğini ortaya koymaktadır.

1.1.3. Göçmen Algısı

TDK Güncel Sözlüğünde (2025) algı “*Bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma; idrak*” şeklinde açıklanmaktadır. Başka bir ifadeyle algı kavramı, bireyin çevresinden gelen duyuşsal uyarıcıları tanıma, düzenleme ve anlamlandırma süreci olarak tanımlanabilir (Gleitman, Gross & Reisberg, 2011, s. 181). İnsan zihni, dışarıdan aldığı bilgileri olduğu gibi kaydetmez; geçmiş deneyimler, inançlar, değerler ve beklentiler aracılığıyla bu bilgileri yorumlar ve onlara kişisel anlamlar yükler. Bu nedenle algı, yalnızca dış dünyanın nesnel bir yansıması değil, bireyin bilişsel yapısı, geçmiş deneyimleri ve değer yargıları tarafından şekillenen öznel bir süreçtir. Sosyal algı; bireyin diğer insanları, toplulukları ya da sosyal olayları değerlendirirken kullandığı zihinsel

mekanizmaları ifade eder (Myers, 2010, s. 38). Kişi, başka bireylerin davranışlarını yorumlarken kendi kültürel normlarından, ideolojik yönelimlerinden ve sosyal kimliğinden etkilenir (Allport, 1954, s. 39). Dolayısıyla, sosyal algı toplumsal yaşamda bireylerin birbirlerine yönelik tutum ve yargılarını şekillendiren bilişsel bir süreç olarak, özellikle göçmenlere veya farklı gruplara yönelik değerlendirmelerin temelini oluşturur.

Göçmen algısı ise, bireylerin veya toplumların göçmenlere yönelik düşüncelerini, duygularını ve değerlendirmelerini içeren çok boyutlu bir olgudur. Göçmen algısı, genellikle göçmenlerin ekonomik etkileri, kültürel uyumu, güvenlik tehditleri ya da toplumsal düzen üzerindeki rolü gibi unsurlar etrafında şekillenir (Karapınar vd., 2022, ss. 1-2). Bireylerin göçmenlere dair algıları yalnızca kişisel deneyimlerine değil; medya söylemleri, siyasal ideolojiler, eğitim düzeyi ve sosyal çevre gibi dış faktörlere de bağlı olarak oluşur. Örneğin, bir birey göçmenleri iş piyasasında rekabet unsuru olarak algılamak, bir diğeri onları kültürel çeşitliliğin bir parçası olarak değerlendirebilir. Dolayısıyla, göçmen algısı hem bireysel psikolojik süreçlerin hem de toplumsal ve siyasal dinamiklerin birleştiği karmaşık bir kavramsal alandır. Bu açıdan göçmen algısını anlamak, toplumların göçmenlere yönelik tutumlarını, politik tercihlerini ve sosyal bütünleşme düzeylerini çözümlemede önemli bir anahtar işlevi görmektedir.

Türkiye’de göçmen algısı ise, Osmanlı Devleti’nin çok kültürlü yapısından günümüze kadar uzanan göç deneyimlerinin etkisi altında biçimlenmiş bir olgudur. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş döneminden itibaren Balkanlar ve Kafkasya’dan gelen göçmenler “soydaş” kimliğiyle topluma daha kolay adapte olurken, 2011 sonrası Suriye iç savaşıyla birlikte gerçekleşen kitlesel göç dalgası toplumun göçmen algısında belirgin bir dönüşüme yol açmıştır (İçduygu ve Erdoğan, 2014, ss. 4-5). Son on yılda yapılan araştırmalar, Türk toplumunda göçmenlere yönelik algının ekonomik, güvenlik ve kültürel faktörlere bağlı olarak giderek daha da kutuplaşan bir nitelik kazandığını göstermektedir (Erdoğan, 2020, ss. 12-19). Karapınar ve arkadaşlarının (2022, s. 2) gerçekleştirdiği araştırma, siyasal kimliğin göçmen algısının şekillenmesinde önemli rol oynayan faktörlerden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin yapılan bazı araştırmalarda AK Parti seçmenlerinin göçmenleri daha çok “dini ve insani sorumluluk” çerçevesinde değerlendirirken, CHP seçmenleri ekonomik yük ve toplumsal düzen endişeleri üzerinden eleştirel bir bakış açısı geliştirmektedir. Diğer bir faktör olan medyada göçün genellikle ‘kriz’ veya ‘güvenlik tehdidi’ söylemleri çerçevesinde

sunulması toplumda olumsuz algıların meydana gelmesine neden olmaktadır (Kaya ve Erdoğan, 2015, s. 73). Buna karşın, yerel düzeyde göçmenlerle kurulan doğrudan temas ve komşuluk ilişkileri, önyargıların azalmasında ve göçmenlere yönelik daha ılımlı algıların gelişmesinde etkili olabilmektedir (Turper, 2022, s. 364). Dolayısıyla Türkiye’de göçmen algısı, hem tarihsel mirasın hem de güncel siyasal ve ekonomik dinamiklerin birbiriyle etkileşim hâlinde olduğu çok boyutlu bir olgu olarak değerlendirilmektedir.

Dolayısıyla göçmen algısı, yalnızca bireysel psikolojik faktörlerin değil, aynı zamanda makro düzeydeki sosyo-politik dinamiklerin de yön verdiği çok katmanlı bir tutum alanını temsil etmektedir. Bu doğrultuda, yerleşik toplumun zihnindeki göçmen imajının ve algı dünyasının biçimlenmesinde siyasal elitlerin inşa ettiği söylemler, medya organlarının çerçeveleme stratejileri ve siyasal partilerin resmi göç politikaları en belirleyici kurumsal aktörler arasında yer almaktadır. Literatürde genel kabul gören yaklaşımlara göre, bireylerin göçmenlere yönelik geliştirdikleri olumlu ya da olumsuz tutumlar, büyük ölçüde aidiyet hissettikleri ve ideolojik olarak bağlandıkları siyasal partilerin söylemleriyle paralellik gösterme eğilimindedir (Erdoğan, 2020, ss. 40-41). Siyasal kimlik, bireyin toplumsal olayları ve "öteki" olarak konumlandırılan grupları kendi ideolojik grubunun değerleri üzerinden yorumlamasını sağlayan bir bilişsel süzgeç işlevi görmektedir (Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu, 2018, ss. 23-25).

Ancak göçmen algısının yapısı incelenirken, teorik düzeydeki bu siyasal veya ideolojik belirlenimciliğin yerel düzeydeki toplumsal gerçekliklerle her zaman mutlak bir uyum sergilemediği de gözden kaçırılmamalıdır. Makro düzeydeki lider söylemleri parti tabanlarında farklı algısal kalıpların oluşmasını hedeflese de, mikro düzeyde yerel halkın gündelik yaşam pratikleri, ekonomik kaynakların paylaşımına dair kaygılar ve sosyo-kültürel uyum süreçlerinde yaşanan somut deneyimler, ideolojik sınırları aşan homojen bir reaksiyona zemin hazırlayabilmektedir. Nitekim yerel dinamiklerin ve ampirik gerçekliklerin baskın olduğu durumlarda, farklı siyasal kimliğe sahip seçmen gruplarının göçmen algısı, liderlerin kapsayıcı veya dışlayıcı söylemlerinden bağımsız olarak ortak bir kaygı paydasında (örneğin genel bir olumsuz algı düzeyinde) eşitlenebilmektedir.

1.1.4. Göç Politikası

Göç politikası, devletlerin sınırları içinde ve dışında oluşan nüfus hareketlerini yönetmek, düzenlemek ve yönlendirmek amacıyla geliştirdikleri strateji ve uygulamaların bütünü olarak tanımlamak mümkündür. Göç politikaları, sadece sınır kontrolleri veya vize uygulamalarını değil; aynı zamanda göçmen kabulü, uluslararası koruma, uyum (entegrasyon) süreçleri, geri dönüş politikaları ve düzensiz göçle mücadele mekanizmalarını da kapsamaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Bu politikalar, devletlerin toplumsal düzen, güvenlik ve sosyal uyum politikalarının önemli araçlarından biridir.

Göç politikalarının oluşturulmasında ekonomik koşullar, ulusal güvenlik, insani sorumluluklar ve toplumsal algılar gibi unsurlar etkili olmaktadır. Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle, bölgesel krizlerden doğrudan etkilenmektedir. Bu nedenle ülkenin göç politikası sürekli güncellenen bir yapı göstermektedir. Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Ofisi'ne göre oluşturulan göç politikaları; güvenli, düzenli ve insana yakışır bir göç ortamı oluşturmayı, aynı zamanda göçmenlerin temel haklarını korumayı hedeflemektedir (Uluslararası Göç Örgütü [IOM] Türkiye Ofisi, 2026). Bu çerçevede Türkiye'nin göç politikası hem kontrol hem de koruma odaklı bir denge üzerine kurulmuştur. Türkiye'nin göç politikası, özellikle 2011 sonrasında "geçicilik" ekseninden "uzun vadeli yönetim" eksenine evrilmiştir. Ancak politikaların uygulanma biçimi ve söylem düzeyi, toplumun farklı kesimlerinde farklı karşılıklar bulmaktadır. Göç politikalarının toplumsal düzeyde nasıl algılandığı ve kamuoyu tarafından nasıl değerlendirildiği, politikaların toplumsal kabulü açısından önemli bir unsur oluşturmaktadır.

Siyasi partiler açısından bakıldığında, göç politikalarının yaklaşımlarında belirgin farklılıklar görülmektedir. Örneğin; "*Kapısına gelen mazlumu zalime teslim etmek bize yakışmaz*" cümlesiyle hareket eden AK Parti (Alu, 2018, s. 58) özellikle 2011 sonrası Suriyeli göçmen hareketliliğine karşı "insani sorumluluk" ve "açık kapı politikası" ilkelerini vurgulamış, göçü; dini, kültürel ve kardeşlik bağları çerçevesinde ele almıştır. Bunun yanı sıra CHP ise göçü daha çok "ekonomik yük, sosyal uyum ve kamusal planlama" boyutlarında ele almış; göçün sürdürülebilir yönetimi, sınır güvenliği ve gönüllü geri dönüş politikalarının önemine dikkat çekmiştir (Tuğsuz ve Yılmaz, 2015, ss. 3-4). Bu durum, Türkiye'de göç politikasının sadece idari değil, bununla birlikte siyasal

ve toplumsal algılarla da şekillendiğini göstermektedir. Erzincan özelinde yapılan saha araştırmamızda, hükümetin uyguladığı göç politikalarına yönelik algının seçmen bazında farklılıkların olduğu görülmektedir. Anket sonuçlarına göre, “ Hükümetin göçmen politikaları başarılıdır” ifadesine verilen yanıtlarda, AK Parti seçmenlerinin ortalama katılım düzeyinin ($\bar{X}=2,51$), CHP seçmenlerine göre ($\bar{X}=1,57$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, göç politikasının sadece bir yönetim aracı değil, aynı zamanda siyasi kutuplaşmanın ve hükümete duyulan güvenin test edildiği bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, göç politikası kavramı; yasal ve idari düzenlemelerin yanı sıra, toplumsal algı, siyasi ideoloji ve insani sorumluluk dengesi içinde şekillenen çok boyutlu bir yapıyı ifade etmektedir. Göçü analiz edebilmek, hem devletin düzenleme kapasitesini hem de toplumun göçmenlere yönelik algısını birlikte analiz etmeyi gerektirmektedir.

1.1.5. AK Parti ve CHP’nin İzlediği Göç Politikaları

Göç olgusu, Cumhuriyet’in kuruluşundan beri var olan bir konu olmakla birlikte özellikle Suriye’de 2011 yılında patlak veren iç savaşın ardından Türkiye’nin en önemli toplumsal ve siyasal gündem maddelerinden biri hâline gelmiştir. Türkiye’nin dünyanın en fazla uluslararası göçmene ve geçici koruma kapsamında Suriyeli göçmeni barındıran ülkelerden arasında yer alması, göç meselesini yalnızca insani ve hukuki bir konu olmaktan çıkararak siyasal tartışmaların merkezine yerleştirmiştir. Bu süreçte siyasi partiler, göç ve göçmenlere ilişkin farklı politika önerileri ve söylemler geliştirmiştir. Özellikle Türkiye’nin iki önemli siyasi parti olan AK Parti ile CHP’nin göç politikaları, kamuoyundaki göçmen algılarının şekillenmesinde etkili olmuştur.

AK Parti’nin göç politikası, büyük ölçüde Suriye iç savaşının ardından ortaya çıkan kitlesel nüfus hareketleri çerçevesinde şekillenmiştir. Parti, göç olgusunu öncelikle insani sorumluluk ve uluslararası koruma perspektifi içerisinde değerlendirmiştir. Bu doğrultuda Türkiye, 2011 yılı sonrası "açık kapı politikası" uygulayarak savaş ve çatışma ortamından kaçan milyonlarca Suriyeli sığınmacıyı kabul ederek sığınmacılara geçici koruma statüsü tanımıştır. AK Parti hükümetleri tarafından yürütülen göç politikalarında, insan hakları, mağdur grupların korunması ve uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesi temel ilkeler arasında yer almıştır (Erdoğan, 2015, s. 26).

Bununla birlikte AK Parti'nin göç politikası yalnızca insani koruma yaklaşımından ibaret değildir. Özellikle son yıllarda düzensiz göçle mücadele, sınır güvenliğinin güçlendirilmesi, kayıt dışı göç hareketlerinin kontrol altına alınması ve gönüllü geri dönüşlerin teşvik edilmesi de parti politikalarının önemli unsurları hâline gelmiştir. Parti tarafından yapılan açıklamalarda, bir yandan uluslararası koruma ihtiyacı bulunan bireylerin haklarının korunması gerektiği vurgulanırken, diğer yandan düzensiz göçün oluşturabileceği güvenlik risklerine karşı etkin tedbirlerin alınmasının önemi üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda sınır güvenliğine yönelik yatırımlar artırılmış, geri gönderme merkezlerinin kapasitesi genişletilmiş ve göç yönetiminin kurumsal yapısı güçlendirilmiştir (AK Parti, 2023, s. 145).

AK Parti'nin son dönem söylemlerinde öne çıkan bir başka nokta ise "gönüllü, güvenli ve onurlu geri dönüş" yaklaşımıdır. Özellikle Suriye'de güvenli bölgelerin oluşturulmasıyla birlikte belirli sayıdaki Suriyelinin ülkelerine geri dönüşünün teşvik edilmesi hedeflenmiştir. Bu yaklaşım, hem uluslararası hukuk ilkelerine uygunluğu hem de Türkiye'deki toplumsal hassasiyetleri dikkate alması bakımından parti politikalarının temel bileşenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır (AK Parti Programı, 2023, ss. 423-425).

CHP'nin göç politikası ise daha çok düzensiz göçün kontrol altına alınması, sınır güvenliğinin güçlendirilmesi ve sığınmacıların ülkelerine dönüşlerinin sağlanması ekseninde şekillenmektedir. Parti, Türkiye'nin son yıllarda yoğun göç hareketlerine maruz kaldığını ve bunun ekonomik, sosyal ve demografik etkilerinin dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır. CHP'nin göç konusundaki temel yaklaşımı, göç yönetiminin planlı, sürdürülebilir ve kamu yararını gözeten politikalar çerçevesinde yürütülmesi gerektiği yönündedir (CHP, 2024, ss. 118-122).

CHP, özellikle geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkelerine geri dönüşlerinin sağlanmasını uzun süredir savunduğu temel politika başlıklarından biri olarak öne çıkarmaktadır. Parti tarafından yapılan açıklamalarda, Suriye yönetimiyle diplomatik ilişkilerin yeniden tesis edilmesi ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği içerisinde geri dönüş süreçlerinin planlanması gerektiği ifade edilmektedir. CHP'ye göre geri dönüş politikaları, hem Türkiye'deki ekonomik ve sosyal yükün azaltılmasına hem de toplumsal uyum sorunlarının hafifletilmesine katkı sağlayacaktır (CHP, 2024, ss. 118-122).

Parti söylemlerinde ayrıca göçün işgücü piyasası, kamu hizmetleri, eğitim, sağlık ve sosyal yardım sistemleri üzerindeki etkilerine de sıklıkla vurgu yapılmaktadır. CHP, düzensiz göçün kontrol altına alınmasını ve sınır güvenliğinin güçlendirilmesini göç yönetiminin temel unsurları arasında değerlendirmektedir. Bununla birlikte geri dönüş politikalarının uluslararası hukuk kuralları ve insan hakları ilkeleri çerçevesinde yürütülmesi gerektiği de parti tarafından ifade edilmektedir (CHP, 2024, ss.118-122).

Sonuç olarak AK Parti ve CHP'nin göç politikaları incelendiğinde, her iki partinin de düzensiz göçün kontrol altına alınması, sınır güvenliğinin sağlanması ve göç yönetiminin etkinleştirilmesi konusunda benzer hedeflere sahip olduğu görülmektedir. Ancak AK Parti'nin göç olgusunu daha çok insani koruma ve uluslararası sorumluluk perspektifinden ele aldığı, CHP'nin ise geri dönüş politikaları, ekonomik maliyetler ve toplumsal uyum sorunları üzerinde daha fazla durduğu anlaşılmaktadır. Bu farklı politika ve söylemlerin, seçmenlerin göçmenlere yönelik algılarının şekillenmesinde etkili olduğu değerlendirilmektedir.

1.2. Göçmen Algısını Açıklayan Teorik Yaklaşımlar

1.2.1. Sosyal Kimlik Teorisi

Göç, demografi, siyasi ve ekonomik sonuçlarının yanı sıra, toplumların kimlik algıları ve grup ilişkileri üzerinde etkili olan sosyal bir olgudur. Özellikle son yıllarda artan göç hareketleri, ev sahibi toplumların göçmenlere yönelik algı ve tutumlarının akademik araştırmalara konu olmuştur. Bu bağlamda göçmenlere yönelik algıları açıklamada kullanılan önemli yaklaşımlardan biri Sosyal Kimlik Teorisi'dir.

Tajfel ve Turner tarafından ortaya konulan Sosyal Kimlik Teorisi, bireylerin kendilerini özdeşleştirdikleri sosyal grupları (iç grup) üzerinden bir kimlik tanımlaması yaptıklarını ve bu kimliği korumak amacıyla diğer grupları (dış grup) değerlendirdiklerini ileri sürmektedir. Bu teoriye göre, bireyler kişisel özelliklerinin yanı sıra ait oldukları sosyal gruplarla da kendilerini tanımlamaktadır. Bireyler, ait oldukları gruplar aracılığıyla “biz” duygusunu geliştirirken diğer grupları “onlar” olarak kategorize etmektedir. Bu süreçte bireylerin kendi gruplarını daha olumlu değerlendirme ve dış grupları daha olumsuz algılama eğilimi ortaya çıkabilmektedir (Tajfel ve Turner, 1979, ss. 33-47). Bu durum bireylerin sosyal kimliğini güçlendirmekle birlikte gruplar arası önyargı ve ayrımcılık gibi tutumlara neden olabilmektedir.

Göç olgusu bağlamında “biz” ve “onlar” ayrımı daha belirgin hale gelmektedir. Ev sahibi toplumun bireyleri kendilerini kültürel, ulusal veya etnik bağlamda ortak bir kimlik içerisinde görürken, göçmenler çoğu zaman bu kimliğin dışında bırakılmaktadır. Nitekim Mete (2023, s. 473) sosyal kimlik teorisi çerçevesinde, göçmen kimliğinin çoğu zaman stereotipleştirme ve ötekileştirme süreçleriyle ilişkilendirmektedir. Yazara göre göçmenlerin farklı dil, kültür veya yaşam tarzına sahip olmaları, onları dış grup kategorisine yerleştiren önemli faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

Göçmen kimliğinin toplum içerisinde nasıl inşa edildiğine ilişkin çalışmalar da sosyal kimlik teorisini desteklemektedir. Bu bağlamda Göksel (2021, s. 764), göçmen kimliğinin yalnızca bireysel özelliklerden değil, aynı zamanda toplumun göçmenlere atfettiği anlamlardan da şekillendiğini vurgulamaktadır. Ev sahibi toplumun göçmenleri tanımlaması ve konumlandırması göçmen algısının oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum, göçmenlerin toplum içerisinde kabul edilmesi veya dışlanması süreçlerinde belirleyici olabilmektedir.

Türkiye’de yapılan araştırmaların, göçmen algısında toplumsal ve psikolojik boyutlar içerdiğini göstermektedir. Özellikle Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki varlığı üzerine yapılan çalışmalar, toplumda farklı algı ve tutumların ortaya çıktığını göstermektedir. Örneğin Erdoğan (2015, ss. 49-55) çalışmalarında, toplumun bir kısmında göçmenlere yönelik empati ve olumlu yaklaşımlar bulunurken, diğer bir kısmında ekonomik rekabet, kültürel farklılık ve güvenlik endişeleri nedeniyle olumsuz algıların gelişebildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, göçmen algısının oluşmasında psikolojik unsurların da etkili olduğunu göstermektedir.

Bu çerçevede sosyal kimlik teorisi, göçmenlere yönelik tutumların yalnızca ekonomik veya güvenlik kaygılarıyla değil; grup aidiyeti, kültürel yakınlık ve siyasal kimlik unsurlarıyla da şekillendiğini açıklamada önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır.

1.2.2. Ekonomik Tehdit Teorisi

Göçmen algısının açıklanmasında kullanılan önemli yaklaşımlardan biri ekonomik tehdit teorisidir. Ekonomik tehdit teorisine göre bireyler, ekonomik kaynakların sınırlı olduğu durumlarda rekabet içinde olduklarını düşündükleri gruplara karşı olumsuz tutumlar geliştirebilmektedir. Göçmenlerin işgücü piyasasına katılması,

sosyal yardımlardan yararlanması veya kamu hizmetlerine erişimi, bireyler tarafından ekonomik rekabet unsuru olarak algılanabilmektedir.

Ekonomik tehdit teorisinin öncülerinden Sherif'in (1966, s. 11-15) Gerçekçi Çatışma Teorisinde, sınırlı kaynaklar üzerinde rekabet eden gruplar arasında çatışma ve olumsuz tutumların ortaya çıkabileceğini ileri sürmüştür. Buna göre ev sahibi toplum üyeleri, göçmenlerin iş olanaklarını azaltacağı, ücretleri düşüreceği veya sosyal yardım kaynaklarını paylaşmak zorunda bırakacağı yönünde bir algıya sahip olduklarında göçmenlere karşı daha olumsuz tutumlar geliştirebilmektedir.

Göç ve ekonomik tehdit ilişkisi üzerine yapılan çalışmalar, göçmenlerin özellikle düşük vasıflı işgücü piyasasında rekabet unsuru olarak algılandığını göstermektedir. Bu bağlamda Blumer'a (1958, ss. 4-5) göre, baskın grup konumundaki bireyler, kendi ekonomik ve sosyal konumlarının tehdit altında olduğunu düşündüklerinde dış gruplara karşı daha olumsuz tutumlar geliştirebilmektedir. Göçmenlerin iş piyasasında artan varlığı, bazı toplum kesimlerinde ekonomik statünün zarar görebileceği yönünde bir algı yaratabilmektedir.

Türkiye'de yapılan araştırmalar da göçmen algısının önemli ölçüde ekonomik kaygılara dayandığını göstermektedir. Suriyeli göçmenler üzerine yapılan çalışmalar, toplumda göçmenlerin iş piyasasında rekabet oluşturduğu yönünde bir algının bulunduğunu ortaya koymaktadır. Erdoğan (2015, ss. 121-129) tarafından gerçekleştirilen araştırmalar, toplumun bir kısmında göçmenlerin iş fırsatlarını azalttığı veya ücret seviyelerini düşürdüğü yönünde bir kanaatin bulunduğunu göstermektedir.

Ekonomik kriz dönemlerinde veya işsizlik oranlarının yüksek olduğu toplumlarda göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar daha belirgin hale gelmektedir. Bu durum, göçmenlerin ekonomik kaynaklar üzerindeki rekabeti artırdığı yönündeki algının güçlenmesiyle ilişkilendirilmektedir. Dolayısıyla, göçmenlere yönelik tutumların yalnızca kültürel veya kimlik temelli faktörlerin yanı sıra ekonomik kaygılar ve rekabet algısıyla da yakından ilişkili olduğu söylenebilmektedir.

1.2.3. Kültürel Tehdit Teorisi

Göçmen algısını etkileyen yaklaşımlardan bir diğeri kültürel tehdit teorisidir. Bu teoriye göre bireyler ve toplumlar, kendi kültürel değerlerinin, yaşam tarzlarının veya sosyal normlarının dış gruplar tarafından tehdit edildiğini düşündüklerinde bu gruplara karşı daha olumsuz tutumlar geliştirebilmektedir. Göçmenlerin farklı dil, din, gelenek ve yaşam biçimlerine sahip olmaları, ev sahibi toplumda kültürel değişim veya kültürel bütünlüğün zayıflaması gibi endişelerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Kültürel tehdit yaklaşımı Stephan ve Stephan tarafından geliştirilen Bütünleşik Tehdit Teorisi kapsamında, göçmenlere yönelik olumsuz tutumların hem gerçekçi (ekonomik) hem de sembolik (kültürel) tehdit algılarından kaynaklanabileceğini ileri sürmektedir. Sembolik tehdit, bir toplumun değerleri, inançları ve kültürel normlarının dış gruplar tarafından tehdit edildiği algısını ifade etmektedir (Stephan ve Stephan, 2000, ss. 23-45).

Kültürel tehdit algısı özellikle ulusal kimlik ve kültürel birliğin güçlü olduğu toplumlarda daha belirgin hale gelmektedir. Bireyler kendi kültürel değerlerini koruma eğilimi gösterdiklerinden, farklı kültürdeki göçmenleri toplumun kültürel bütünlüğü açısından bir risk olarak değerlendirebilmektedir. Bu durum, göçmenlere yönelik önyargı, sosyal mesafe ve dışlama davranışlarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Türkiye’de yapılan araştırmalar, toplumda kültürel uyum, yaşam tarzı farklılıkları ve sosyal değerler konusunda çeşitli tartışmaların ortaya çıktığını göstermektedir. Bu bağlamda Erdoğan (2015, s. 61), göçmenlere yönelik algıların önemli bir kısmının kültürel farklılıklar ve toplumsal uyum konusundaki endişelerle bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Kültürel tehdit teorisi, göçmen algısının oluşumunda kültürel farklılıkların ve değerler çatışmasının önemli bir rol oynadığını ileri sürmektedir. Ev sahibi toplum üyeleri, göçmenlerin kendi kültürel değerlerini ve toplumsal normlarını değiştirebileceğini düşündüklerinde göçmenlere yönelik daha olumsuz tutumlar geliştirebilmektedir.

1.2.4. Temas Hipotezi

Göçmenlere yönelik tutumların açıklanmasında kullanılan yaklaşımlardan biri Temas Hipotezi'dir. Bu yaklaşım, farklı grupların doğrudan ve olumlu sosyal etkileşimlerin önyargıları azaltabileceğini ileri sürmektedir. Temas hipotezi ilk olarak Gordon Allport (1954, ss. 261-267) tarafından geliştirilmiş olup, farklı sosyal gruplar arasında gerçekleşen etkileşimin karşılıklı anlayışı artırabileceğini ve olumsuz tutumların azalmasına katkı sağlayabileceğini savunmaktadır.

Allport'a (1954, s. 281) göre önyargıların azaltılmasında gruplar arası temasın etkili olabilmesi için bazı temel koşulların sağlanması gerekmektedir. Bu koşullar arasında gruplar arasında statü eşitliği, ortak hedefler, iş birliği ve kurumsal destek gibi unsurlar yer almaktadır. Bu şartlar altında gerçekleşen temas, bireylerin diğer gruplara yönelik kalıplaşmış yargılarını sorgulamalarına ve daha olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olabilmektedir. Özellikle günlük yaşam içerisinde gerçekleşen sosyal etkileşimler, bireylerin dış gruplara ilişkin algılarının daha gerçekçi ve olumlu bir biçimde şekillenmesine katkı sağlayabilmektedir.

Göç bağlamında temas hipotezi, ev sahibi toplum ile göçmenler arasında kurulan sosyal ilişkilerin göçmen algısını etkileyebileceğini öne sürmektedir. Ev sahibi toplum üyeleri göçmenlerle doğrudan temas kurduklarında, göçmenlere yönelik önyargıları zayıflatabilmektedir. Bu durum, bireylerin göçmenleri soyut bir grup olarak değil, bireysel özellikleri olan kişiler olarak değerlendirmeye başlamalarıyla açıklanmaktadır. Dolayısıyla sosyal etkileşim, göçmenlere yönelik olumsuz genellemelerin azalmasına katkı sağlayabilmektedir.

Temas hipotezi üzerine yapılan sonraki çalışmalar, gruplar arası temasın yalnızca bireysel ilişkilerin yanı sıra toplumsal tutumları da etkileyebileceğini göstermektedir. Bu bağlamda Pettigrew ve Tropp (2006, ss. 766-768) tarafından gerçekleştirilen meta-analiz çalışmaları, farklı sosyal gruplar arasında kurulan temasın önyargıyı önemli ölçüde azaltabildiğini ortaya koymaktadır. Araştırmacılar, temasın özellikle empati geliştirme, önyargılarının zayıflaması ve karşılıklı anlayışın artması gibi mekanizmalar aracılığıyla önyargıyı azaltabildiğini belirtmektedir.

Türkiye'de Suriyeli göçmenler üzerine yapılan araştırmalar da benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Erdoğan'ın (2015, ss. 135-148) yürüttüğü araştırmalar, göçmenlerle

günlük yaşamda etkileşim kuran bireylerin göçmenlere yönelik algılarının daha olumlu hale gelebildiğini ortaya koymaktadır.

1.2.5. Medya Çerçeveleme (Framing) Yaklaşımı

Medya içeriklerinin toplumsal olayların algılanmasındaki rolü, literatürde uzun süredir tartışılan bir konudur. Medya içeriklerinin toplumsal olayları nasıl sunduğunu açıklayan önemli yaklaşımlardan biri medya çerçeveleme yaklaşımıdır. Çerçeveleme yaklaşımı, medyanın bir olayın belirli yönlerini vurgulayarak ve bazı yönlerini geri planda bırakarak izleyicilerin olayları nasıl anlamlandıracağını etkileyebileceğini ileri sürmektedir.

Goffman'a (1974, ss. 10-11) göre, bireyler sosyal gerçekliği anlamlandırırken çeşitli bilişsel çerçeveler kullanmaktadır. Bu çerçeveler, bireylerin karmaşık sosyal olayları daha anlaşılır hale getirmelerine yardımcı olmaktadır. Medya ise bu çerçevelerin oluşumunda önemli bir rol oynayarak belirli olayların hangi bağlam içerisinde değerlendirileceğini etkileyebilmektedir.

Entman'a (1993, s. 52) göre çerçeveleme, bir gerçeğin belirli yönlerinin seçilerek vurgulanması ve bu sayede bir sorunun tanımlanması, nedenlerinin belirlenmesi, ahlaki değerlendirmelerin yapılması ve çözüm önerilerinin sunulması sürecidir. Bu bağlamda medya, belirli olayları sunarken hangi unsurların öne çıkarılacağına karar vererek kamuoyunun algısını dolaylı biçimde şekillendirebilmektedir.

Göç ve göçmen algısı bağlamında medya çerçeveleme yaklaşımı, medyanın göçmenleri nasıl temsil ettiğinin toplumdaki algılar üzerinde önemli bir etkiye sahip olabileceğini ileri sürmektedir. Medyada göçmenlerin suç, güvenlik, ekonomik yük veya sosyal sorunlar bağlamında sunulması, toplumda göçmenlere yönelik olumsuz algıların güçlenmesine neden olabilmektedir. Buna karşılık göçmenlerin insani hikâyeler, uyum süreçleri veya kültürel katkılar çerçevesinde ele alınması, daha olumlu bir algının oluşmasına katkı sağlayabilmektedir.

Medya çerçevelerinin kamuoyu üzerindeki etkisini açıklayan çalışmalar, haber içeriklerinde kullanılan dilin ve vurguların toplumun belirli gruplara yönelik tutumlarını etkileyebileceğini göstermektedir. Bu bağlamda göçmenlerin medyada çoğunlukla kriz,

güvenlik veya ekonomik yük çerçevesinde sunulması, göçmenlere yönelik tehdit algısının güçlenmesine yol açabilmektedir. Dolayısıyla medya içerikleri, göçmenlere yönelik toplumsal algıların oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye’de gerçekleştirilen araştırmalar, medyada göçmenlerin belirli temalar çerçevesinde sunulmasının kamuoyundaki algıları etkileyebildiğini göstermektedir. Erdoğan (2015, ss. 195-208) çalışmasında, medyada göçmenlerin nasıl temsil edildiğinin toplumdaki algı ve tutumları etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Türkiye’de medya kuruluşlarının siyasal kutuplaşma ekseninde farklı yayın politikaları benimsemesi, göçmenlere yönelik algıların siyasi kimliklere göre farklılaşmasına katkı sağlayabilmektedir.

Medya çerçeveleme yaklaşımı, göçmenlere yönelik toplumsal algıların yalnızca bireysel deneyimlerden değil, aynı zamanda medya tarafından sunulan bilgi ve temsil biçimlerinden de etkilendiğini göstermektedir. Medyada kullanılan çerçeveler, göçmenlerin toplum içerisinde nasıl algılandığını ve hangi özellikleriyle ön plana çıkarıldığını belirleyebilmektedir. Bu nedenle göçmen algısını inceleyen araştırmalarda medya temsilleri ve çerçeveleme süreçleri önemli bir analiz boyutu olarak değerlendirilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE GÖÇÜN SEYRİ VE GÖÇE YÖNELİK KURUMSAL YAPILANMA

2.1. 18. Yüzyıldan İtibaren Osmanlı Devleti’nin Göç Hareketleri ve Göçün Kurumsal Yapısı

1789 Fransız İhtilali sonrasında yayılan milliyetçilik hareketlerinin etkileri, 19. yüzyılda Osmanlı Devleti’nde belirgin biçimde görülmeye başlamıştır. Osmanlı Devleti girdiği savaşları kaybetmiş, Balkanlarda çıkan isyanları bastıramamış ve önemli ölçüde toprak kaybetmiştir. Devletin sınırlarının küçülmesinden kaynaklı ülke nüfusunda azalma görülmüştür. Bu süreçte Osmanlı Devleti, yaşanan nüfus azalışının önüne geçebilmek adına daha esnek bir göç ve yerleşim stratejisi takip etmiştir. Osmanlı Devleti din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin vatandaşları ihtiyaca göre yerleştirmiş; tarımda, ekonomide ve ticarete canlılığı sağlamayı hedeflemiştir (Kale, 2015, s. 155).

18. yüzyılın ortalarında artan savaşlar, iç karışıklıklar, Rusya’nın genişleme politikaları ve İngiltere, Fransa gibi büyük devletlerin pazar arayışları nedeniyle Osmanlı Devletine kitlesel göçler yaşanmaya başlamıştır. Göçmenlerin sayısı 18. Yüzyılın sonlarına doğru milyonları bulmuştur. Artan göç hareketleri nedeniyle mevcut iskân politikaları yetersiz kalmaya başlamıştır (Kale, 2015, s.155). 18. yüzyılın sonlarından itibaren artan kitlesel göçler için Osmanlı Devleti uzun süre göç teşkilatı kurmamıştır (Saydam, 1997, ss. 101-102). Ancak göçlerle beraber ortaya çıkan sorunların giderilmesi, gelen göçmenlerin kamu üzerindeki yükünü hafifletilmesi ve göçmenlerin istihdamı ile birlikte gelen göçmenlerin üretim süreçlerine dâhil edilebilmesi için bu işlemleri organize edecek bir teşkilata ihtiyaç duyulmuştur (Barut, 2018, s.167).

Osmanlı Devleti’nde göçün kurumsallaşması 1839 Tanzimat Fermanı’nın getirmiş olduğu siyasal modernleşme süreciyle birlikte başlamıştır. Tanzimat

Dönemi'nde Osmanlı Devleti göçmenlerle ilgili sorunları çözebilmek adına göçmenlerin nakli, barınma ihtiyaçları, işe, iskân ve göçmenlerin istihdamları gibi konularda düzenlemelere gidilmiştir (Yakut, 2015, s. 125). Tanzimat Dönemi ile göç konusuna yeni bir bakış açısı getirilmiştir. Örneğin 1849 yılında Osmanlı Devleti'ne gelen Macarların iskânı için bir komisyon oluşturulmuş ve Macarların iskânını bu komisyon yapmıştır. Bu komisyonlar olayların çıkış anı ile sınırlı olduğu için kısa vadeli çözümler olarak kalmıştır. Dâhiliye Nezaretinin bazı daireleri de göçlere ilgili konulara bakmıştır ancak kitlesel göçlerin iskânlarını yapacak kapasiteleri bulunmamıştır (Saydam, 1997, s. 102).

Kırım Savaşı'nın ardından gelen göçmenlerin Dobruca bölgesine nakil ve işeleri için Ticaret Nezareti sorumlu tutulmuştur. İstanbul'a gelen göçmenlerin sorunlarıyla ilgilenmesi için 1854 yılında Şehremaneti kurulmuştur. Şehremanetinin görevleri sadece göçmenlerle sınırlı kalmamış, İstanbul'un yol, kaldırım, temizlik gibi birçok ihtiyacı ile de ilgilenmiştir. Bu kurumlar dışında İstanbul'a gelen göçmenlerin çeşitli ihtiyaçları ile Zaptiye Nezareti ilgilenmiş, Zaptiye Nezareti'ne göçmenlerin ihtiyaçları için bütçeden belli bir para ayırmış ve göçmenler için kullanılmıştır (Saydam, 1997, ss. 102-103).

1859 yılından itibaren Osmanlı Devleti'ne gelen göçün kitlesel boyuta ulaşması ve sürekli hale gelmesi nedeni ile Şehremaneti ve Zaptiye Nezareti göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılayamaz hale gelmiş ve mevcut kurumların kapasitesini aşmıştır. Kitlesel göçün sürekli olduğunun anlaşılması, yeni bir kurumsal yapılanma ihtiyacını artırmıştır (Saydam, 1997, s. 104). 5 Ocak 1860 tarihinde Trabzon Valisi Hafız Paşa'nın önderliğinde göç ve iskân politikalarıyla ilgilenecek sürekli bir kurum olan Muhâcirîn Komisyonu kurulmuştur (Saydam, 1997, ss. 105-106). Böylece Osmanlı Devleti'nde ilk sistemli ve merkezi göç kurumu oluşturulmuştur. Bundan sonra kurulacak olan tüm göç idarelerinin temelini bu komisyon ile atılmıştır. Göçmenlerin iskânları, barınma, beslenme ve istihdam gibi birçok konuyla Muhâcirîn Komisyonu ilgilenmiştir. Ancak Muhâcirîn Komisyonu'nun, o dönemki başkanı olan Muammer Paşa'nın vefatı ile bu komisyonda kapatılıp Zaptiye Nezareti'ne bağlanmıştır (Dündar, 2001, s. 59).

1877-1878 tarihleri arasında gerçekleşen 93 Harbinden sonra da göçlerde artış gözlemlenmiştir. Bu göç artışından sonrada göç konusuyla ilgilenecek bir kuruma ihtiyaç duyulmuştur. 93 harbinin ardından gelen göçmenlerle ilgilenmesi için 9 Temmuz 1878 yılında İdâre-i Umumiyye-i Muhâcirîn Komisyonu kurulmuştur. Komisyon bünyesinde

ihtiyaca uygun alt kuruluşlar da kurulmuştur. Bu kuruluşların yanı sıra belediyelerin içinde 20 şubesi açılmıştır (İpek, 1994, s. 69). Ancak, komisyon 1882 yılında lağvedilmiştir. İdâre-i Umumiyye-i Muhâcirîn Komisyonunun faaliyette olduğu dönemlerde padişah II. Abdülhamid önderliğinde Umum Muhacirîn Komisyonu da kurulmuştur (Dündar, 2001, s. 59). Umum Muhacirîn Komisyonu göçmenlerin iskan ve iaşelerinin yapılması, geri dönecek olan göçmenlerin gidişlerini sağlamak gibi birçok görevi bulunmaktadır (İpek, 2013, ss. 141-142). Bu komisyonda 1878 yılında lağvedilmiştir.

Bunlar dışında aynı dönemlerde kurulup lağvedilen komisyonların bazıları şunlardır; Muhâcirîne Mu'avenet Cemiyeti adıyla kurulan daha sonralarda İâşe-i Muhâcirîn Encümeni adını alan komisyon İdâre-i Umûmiyye-i Muhâcirîn Komisyonu'na yardım amacıyla kurulmuştur. Milletlerarası Muhacirlere Yardım Komitesi'ni Avusturya- Macaristan Konsolosu tarafından kurulmuştur. Sermâye-i Şefkat-i Osmaniyye (Turkish Compassionate Fund) İngiliz bir baron tarafından kurulan ve faaliyet gösteren bir diğer kuruluştur (İpek, 1994, ss. 74-78).

1890 tarihlerinde göçün seyrinin azalması nedeniyle komisyonlar lağvedilip bunların yerine özel bir büro olan Dâhiliye Nezareti'nin bünyesinde Muhâcirîn İdaresi kurulmuştur. Büronun şubesi bulunmamıştır. Bu nedenle 1897 yılında gerçekleşen Yunan savaşlarının sonucunda gerçekleşen göç dalgasını kaldıramamış yerine Muhâcirîn Komisyon-ı Âlisi adı verilen komisyon kurulmuştur. Komisyon, faaliyetlerini 1908 yılına kadar sürdürmüştür. (İpek, 2013, s. 142). Komisyonun kuruluşu ve işleyişine yönelik çıkarılan 16 maddelik Nizamname (Kocacık, 1980, ss. 161-162) sayesinde Komisyon, kitlesel göçlerle başa çıkabilmiştir (Demirtaş, 2009, s. 220).

1912-1913 yılları arasında yapılan Balkan Savaşları neticesinde Balkanlardan gelen Müslüman halkın göç etmesi komisyonda daha geniş yetkilere sahip bir düzenleme yapılması ihtiyacı doğmuştur. 13 Mayıs 1913 tarihinde İskân-ı Muhâcirîn Nizamnâmesi yapılmıştır. 1914 yılında ise İskân-ı Aşair ve Muhâcirîn Müdüriyeti kurulmuş ve göçmenlerin tüm işlemleri ile bu müdüriyet ilgilenmiştir (Dündar, 2001, s. 60). 1916'da İskân-ı Aşair ve Muhâcirîn Müdüriyeti'ne daha geniş yetkiler verilerek Aşair ve Muhâcirîn Müdüriyet-i Umumiyesi'ne dönüştürülmüştür. Aşair ve Muhâcirîn Müdüriyet-i Umumiyesi Cumhuriyet dönemine kadar görev yapmıştır (İpek, 2013, s. 142).

2.2. Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Göç ve Nüfus Dolaşımı (1923-1950)

Türkiye Cumhuriyeti 29 Ekim 1923 tarihinde kurulmuştur. Osmanlı Devleti'nin göç politikası olarak izlediği iskân politikası nedeniyle fethettiği yerlere Türkleri yerleştirmiş ve fethedilen toprakları Türkleştirmek ve Müslümanlaştırmak istemiştir. Osmanlı Devleti'nin yıkılışından itibaren kaybedilen topraklarda milyonlarca Türk, Anadolu topraklarında ise Rum kalmıştır. Bu nedenle Türkiye'nin kuruluşu itibari ile diğer devletlerde yaşayan Türk nüfusu ile Türkiye'de yaşayan Rum nüfusun yer değiştirmeleri amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ise Türkiye ile Yunanistan arasında 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan Türk ve Rum Nüfus Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol, iki ülkede yaşayan belirli nüfus gruplarının karşılıklı olarak göç ettirilmesini öngörmüş; bu kapsamda Türkiye'deki Rumlar ile Yunanistan'daki Türklerin mübadele edilmesine karar verilmiştir. (Aktel ve Kaygısız, 2018, s. 593). İmzalanan bu Protokol ile 1 Mayıs 1923 tarihinden itibaren yaklaşık 1,5 milyon insan yer değiştirmiştir. Mübadele sonucunda gelen Türk nüfusun iskânını gerçekleştirilmesi için 13 Ekim 1923 tarihinde Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti kurulmuş 8 Kasım 1923'te ise Mübadele, İmar ve İskân Kanunu kabul edilmiştir (Aktel ve Kaygısız, 2018, s. 589).

İskân sürecinin düzenli ve koordineli biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla, Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti çatısı altında Mübadele ve İskân Müdürlüğü ile İmar Genel Müdürlüğü kurulmuş; söz konusu birimler iskân işlemlerinin yürütülmesinde görev almıştır. İskân Müdüriyetinin görev ve sorumlulukları; İskânla ilgili talimatları tanzim ederek şubeler vasıtası ile yerine getirmek, mübadillerin sağlıklarıyla ilgilenmek, haberleşmelerini sağlamak ve onları üretim süreçlerine entegre etmek için belli araçların temin edilmesi ile ilgili işlemleri yapmaktı İmar Müdürlüğü, mübadillerin yerleşim sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla çeşitli görevler üstlenmiştir. Bu kapsamda, iskân edilecek yapıların bakım ve onarımının gerçekleştirilmesi, yeni yerleşim alanlarının oluşturulması ve mübadillerin ekonomik hayata katılımlarını desteklemek amacıyla tohum, tarım araç ve gereçleri gibi temel ihtiyaçların karşılanması Müdürlüğün başlıca sorumlulukları arasında yer almıştır. (Güner, 2007, s. 1461-1462).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında ulus-devlet inşa süreci doğrultusunda milliyetçi politikalar ön plana çıkmıştır. Bu dönemde yapılan göç hareketlerinin sonucunda

“mülteci” ve “muhacir” kavramları hukuki çerçevede tanımlanmış, dönemin benimsediği Milliyetçilik anlayışını yansıtan göç politikaları gerçekleştirilmiştir. 14 Haziran 1934 tarihinde Türk iltica politikalarını ilk düzenleyen belge olan 2510 sayılı İskan Kanunu yapılmıştır. Bu kanuna göre mülteci ve muhacir kavramları Türk soyuna mensup göçmenleri tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Bu kapsamda, Türkiye'ye sürekli yerleşme amacıyla gelen Türk soylu göçmenler muhacir olarak nitelendirilirken, geçici süreyle ülkeye kabul edilenler ise mülteci olarak adlandırılmıştır. (Efe ve Arıcı, 2022, s. 296). Bu politika, Cumhuriyet'in erken döneminde homojen bir ulusal kimlik oluşturma hedefinin göç politikalarına yansımaları olarak değerlendirilmektedir. Osmanlı Devleti'nin göç politikası din ve mezhep ayırımına göre yapılmışken, Türkiye Cumhuriyeti Devleti göç politikasını bu kanunla birlikte milliyetçilik temelli çerçevede şekillenmiştir. 14 Haziran 1934'te çıkarılan bu kanun, göçmen kabulünde “Türk kültürü” ya da “Türk kökeni” kriterini esas almıştır (Ülker, 2023, ss. 6-12). Bu kriter doğrultusunda Türkiye'nin kabul edeceği göçmen profili belirlenmiştir. Aynı zamanda İskan Kanunu ile birlikte Türk soyundan olmayıp Türkiye'de yaşayanları belirli bölgelere yerleştirilerek Türk kültürüne uyum sağlamaları amaçlanmıştır (Efe ve Arıcı, 2022, s. 296).

1934 İskan Kanunu ile birlikte Balkanlardan (özellikle Bulgaristan, Romanya ve Yugoslavya'dan) ve komşu ülkelerden (örneğin Irak'tan) Türkiye'ye 1923–1950 arasında yaklaşık 850.000 kişi göç etmiştir. Bu çift yönlü göç ve göçmen dolaşımı sonucunda Türkiye'de yaşayan gayrimüslimlerin oranı: 1914'te %19 iken, 1927'de %3'e düşmüş, daha sonra ise yaklaşık %1'e (225.000 kişi) kadar gerilemiştir (İçduygu ve Aksel, 2013, s. 172).

2.3.1950-1980 Yılları Arası Gerçekleşen Göç Hareketleri

1950'li yıllara gelindiğinde Bulgaristan'da yaşayan Türk halkına asimilasyon uygulaması başlatılması ile birlikte Türkiye-Bulgaristan arasında göç hareketi artış göstermiştir. Bulgaristan hükûmeti, 10 Ağustos 1950 tarihinde Türkiye'ye 250 bin Bulgar Türkü'nü göçmen olarak almasına dair bir yazı göndermiş ve Türkiye kabul etmiştir. Türkiye'ye gelmek isteyen Türkler aynı zaman da aralarına Roman kökenli grupları da almışlardır. Ancak 1934 yılında kabul edilen kanuna göre Roman kökenli gruplar Türk soyundan olmadıkları için Türkiye, sınır kapılarından geçirmemiş ve sınır kapılarını kapatmıştır. Bu nedenle sınır kapılarında yığılmalar olmuştur. Durumun ciddiyeti göz önünde bulundurularak Bulgaristan ile Türkiye arasında görüşmeler gerçekleşmiş ve

görüşme sonucunda günde en fazla 800 göçmeni sınırdan almak ve göçmenlerin vizesiz girememeleri şartıyla Türkiye, göçmenleri almayı kabul etmiştir. 2 Aralık 1950 tarihinde yeniden Türk sınır kapıları Bulgaristan Türklerine açılmıştır. Roman kökenli gruplar gelmeye devam edince Türkiye, 8 Kasım 1951’de yeniden sınır kapılarını kapatmış Türkiye’ye geçişler engellenmiştir. Bulgaristan’dan gelen göçmenlere Türkiye, “iskanlı göçmen” kategorisine almıştır (Çeçen, 2016, ss. 268-269). 1967 yılında da Türk kökenli bir diğer göç Yugoslavya’dan gerçekleşmiştir (Efe ve Arıcı, 2022, s. 297).

1923-1980 yılları arasında sadece Türk kökenli göçler gerçekleşmemiştir. Aynı zamanda yabancı uyruklu kişilerin de Türkiye’ye göçleri olmuştur. 1930’lu yıllarda Nazilerin zulmünden kaçan 800’e yakın Alman Yahudiler Türkiye’ye sığınmıştır. 100 bine yakın Yahudi’de İkinci Dünya Savaşı sırasında ilk önce Türkiye’ye geçmiş oradan da Filistin’e geçmiş Türkiye’yi transit ülke olarak kullanmıştır. 1978 yılında Afganistan’da yaşanan iç savaştan kaçan 7 bin civarında Afgan, Türkiye’ye sığınmış ve Doğu Anadolu Bölgesindeki köylere yerleşmişlerdir (Efe ve Arıcı, 2022, s. 297).

Göç yönetimine ilişkin önemli düzenlemelerden biri 1950 yılında yapılan 5682 sayılı Pasaport Kanunu olmuştur. Bu kanuna göre; Türkiye’ye nerelerden girilip çıkılacağı, Türkiye’ye girişlerde ve çıkışlarda hangi belgelerin gerekli olacağı, bu belgelerin Türk yetkililere vermenin koşulları ve vize zorunluluğu açıklanmaktadır. Yabancıların Türkiye’deki ikamet ve seyahat haklarını ayrıca düzenlemek adına aynı 1950 yılında 5683 sayılı Yabancıların İkamet ve Seyahatleri Hakkındaki Kanun çıkarılmıştır (Seviğ, 1977, s. 367). Bu kanunlar ile Türkiye’ye giriş yapan göçmenlerin kayıt altına alınması, güvenlik gibi konular açısından önem arz etmiştir.

Yine bu dönemde göç yönetiminin gelişmesi adına yapılan önemli anlaşmalardan biri olan 1951 tarihinde imzalanan Cenevre Sözleşmesi olmuştur. Türkiye Cenevre Sözleşmesini coğrafi ve zaman açısından çekince koyarak imzalamıştır. Kısıtlamaya göre Türkiye 1951 yılı öncesinde Avrupa’dan ve eski Sovyetlerden gelen göçmenlere “mülteci” statüsü vermiştir. Türkiye 1967 yılında imzaladığı ek protokol ile süre sınırlılığını kaldırmıştır ancak coğrafi sınırlılık hala devam etmektedir. Cenevre Sözleşmesine göre Türkiye, mülteci statüsünde kabul ettiği sığınmacıları daha sonra Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) aracılığıyla ABD, Kanada ve diğer Avrupa ülkelerine göndermiştir (Somuncu, 2006, s. 135).

1960'lara gelindiğinde ülkede işsizliğin artması, devleti çözüm arayışına yöneltmiştir. Çözüm, devlet destekli işçi göçü ve Türkiye ile işgücü açığı olan sanayileşmiş ülkeler arasındaki resmi anlaşmalarla bulunmuştur (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 173).

Bu süreç, göç teorilerindeki merkez-çevre modeline uygundur: Avrupa'nın merkez ülkeleri, savaş sonrası işgücü açığını az geliştirmiş ülkelere sağlamış, çevre ülkeler (Türkiye gibi), işgücü fazlasını ihraç ederek ve döviz transferleri (işçi dövizleri) sayesinde fayda sağlamıştır. 1961-1974 yılları arasında yaklaşık 800.000 işçi, Türkiye İş ve İşçi Bulma Kurumu aracılığıyla Avrupa'ya gitmiştir. Bunların %81'i Almanya'ya, %7'si Fransa'ya, %5'i Avusturya'ya, %3'ü Hollanda'ya yerleşmiştir (İçduygu, ve Aksel, 2013, ss. 173-174).

İşçi dövizleri Türkiye ekonomisi için büyük önem taşıdı: 1960'tan bu yana toplamda 75 milyar ABD doları döviz girişi oldu. 1990'larda döviz açığının üçte birinden fazlasını karşıladı. 2000'lerde bu oran %20'ye, 2004'te ise %2'ye kadar düşmüştür (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 174).

1970'li yılların başında Avrupa'ya işgücü göçüyle giden göçmenler Avrupa'da kalıcı olarak yerleşmeye başlamışlardır. Devlet buna karşı, kültürel asimilasyona önlem almaya ve geri dönüşleri teşvik etmeye çalışmış: 1971'den itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı Avrupa'ya imamlar göndermiş, "Bilgi Transferi" programı (UNDP işbirliğiyle) ile gönüllü geri dönüşler teşvik edilmiştir. (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 174).

1973 yılında yaşanan petrol krizi, Avrupa'da ekonomik durgunluk yaratmış ve devlet destekli işgücü göçünü durma noktasına getirmiştir. Bu dönemde Türk göçmenler daha çok Avustralya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerine göç etmişlerdir (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 174).

Daha sonraki göç dalgaları, Cumhuriyet'in ilk döneminden farklı olarak; aile birleşimleri, yeni aile kurmaları, sığınmacı hareketleri, kaçak işgücü göçü gibi yollarla gerçekleşmiştir (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 174).

2.4. 1980’lerde Yeni Göç Kalıplarının Ortaya Çıkışı

1980’li yıllarda Türkiye’nin göç politikası, yalnızca göç hareketlerinin yönü ve niteliğindeki değişimlerle sınırlı kalmamış; aynı zamanda ülkenin içinde bulunduğu ekonomik liberalleşme süreci, hızlanan kentleşme dinamikleri ve toplumsal yapıda meydana gelen çok katmanlı dönüşümlerin etkisiyle köklü bir paradigma değişimine uğramıştır. Bu dönemde Türkiye, geleneksel olarak göç veren bir ülke olma özelliğinin yanı sıra, bölgesel krizler ve jeopolitik gelişmelerin etkisiyle göç alan ve transit ülke konumuna doğru evrilmiş; bu durum da göç politikalarının daha esnek, çok boyutlu ve kurumsal açıdan yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmıştır (İçduygu, ve Aksel, 2013, ss. 174-175).

Bir yandan, bölgesel ve küresel ölçekte yaşanan siyasi krizler ve çatışmalar, Türkiye’yi doğrudan etkileyen ardışık ve kitlesel göç dalgalarını tetiklemiştir. Sovyetler Birliği’nin Afganistan’a askerî müdahalede bulunmasından sonra Afganistan’dan kaynaklanan zorunlu göç hareketleri, İran-Irak Savaşı ile birlikte artan bölgesel istikrarsızlık ve nüfus hareketliliğiyle birleşmiş; bunu takiben 1989 Bulgaristan Türklerinin Zorunlu Göçü Türkiye açısından hem demografik hem de sosyo-politik açıdan önemli sonuçlar doğurmuştur. 1991’de Körfez Savaşı sonrasında özellikle Irak’ın kuzeyinden yönelen kitlesel Kürt göçü, Türkiye’nin sınır yönetimi ve insani yardım kapasitesini ciddi biçimde sınamış; Soğuk Savaş’ın Sona Ermesi ile birlikte eski Sovyet coğrafyasından gelen düzensiz ve çoğunlukla ekonomik temelli göç hareketleri de bu çok katmanlı göç dinamiğini tamamlamıştır (İçduygu, ve Aksel, 2013, ss. 175-176).

Bu dönemde Türkiye, göç olgusu bakımından niteliksel bir kırılma yaşamış; ilk kez etnik, kültürel ve dini açıdan “Türk ve Müslüman” kimliğiyle örtüşmeyen yabancı grupların ülkeye yöneldiği bir tablo ortaya çıkmıştır. Önceki dönemlerde Balkanlar ve Kafkasya kaynaklı göçler büyük ölçüde ortak soy, dil ve kültür temelinde şekillenirken, 1980’li yıllarla birlikte bu homojen yapı çözülmüş; farklı kimlik, aidiyet ve yaşam pratiklerine sahip göçmen grupların varlığı Türkiye’nin toplumsal dokusunda yeni bir çeşitlenmeye yol açmıştır (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 176).

12 Eylül Darbesi sonrasında ise kimlik meselesi, hem iç siyasetin hem de dış politikanın belirleyici eksenlerinden biri haline gelmiştir. Uluslararası düzlemde Soğuk Savaş’ın Sona Ermesi ve Doğu Avrupa’daki rejim değişiklikleri, sınırların ve nüfus

hareketlerinin yeniden şekillenmesine neden olurken; iç politikada Kürt meselesinin görünürlük kazanması ve ideolojik kutuplaşmanın derinleşmesi, kimlik temelli tartışmaları daha da keskinleştirmiştir (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 176).

Bu çok katmanlı dönüşüm sürecinde Türkiye içinde, yerli nüfus ile yeni gelen göçmen gruplar arasında “Türk/Müslüman” ile “yabancı/öteki” ekseninde bir ayrışma eğilimi ortaya çıkmış; bu durum toplumsal algılarda dışlayıcı ve sınır çizici refleksi güçlendirmiştir. Türkiye dışına yönelik göçlerde ise, farklı etnik ve dini kimliklere sahip Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının hareketliliği, hem göçmen toplulukların kendi iç dinamiklerinde hem de bu gruplarla devlet arasındaki ilişkilerde yeni gerilim alanları üretmiştir. Böylece 1980’ler, göçün yalnızca demografik bir olgu olmaktan çıkarak kimlik, aidiyet ve siyasal meşruiyet tartışmalarının merkezine yerleştiği bir dönem olarak öne çıkmıştır (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 176).

1980’li yıllarda Türkiye’ye yönelik göç hareketlerinin önemli bir bölümü düzensiz (kaçak) göç niteliği taşımış ve bu durum, göç olgusunun hukuki zeminde tanımlanma biçimini de doğrudan etkilemiştir. Türk hukukunda bu gruplar uzun süre “yasadışı göçmen” kategorisi içinde değerlendirilmiş; ancak bu alandaki normatif çerçevenin yetersizliği dikkat çekici olmuştur. Nitekim 1994 yılına kadar göç ve iltica konularını sistematik ve kapsamlı biçimde düzenleyen bir mevzuatın bulunmaması, uygulamada parçalı ve güvenlik odaklı bir yaklaşımın hâkim olmasına yol açmıştır. Bu boşluk, 1994 İltica Yönetmeliği ile kısmen giderilmeye çalışılmıştır (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 176). Bu yönetmelik ile sığınma ve iltica konularında düzenlemeler yapılmış önemli belgedir. Türkiye’nin sığınma konusunu ilk kez düzenleyen 1994 yönetmeliği; Türkiye’ye sığınan veya bir başka ülkeye Türkiye üzerinden sığınmak isteyen yabancıların Türkiye’den ikamet almak istemesi, kitlesel sığınma amacıyla Türkiye sınırlarına gelen yabancılar ile ilerleyen dönemlerde yaşanabilecek nüfus hareketlerine ilişkin uygulanacak yöntem ve esaslar ilgili düzenlemelerle ortaya konulmuştur. Körfez Savaşı esnasında Türkiye’ye gerçekleşen kitlesel sığınma talebi sürecinde çıkan sorunlar karşısında oluşabilecek hukuk boşlukları 1994 yönetmeliği ile doldurulmaya çalışılmıştır. Yine bu yönetmelik de Avrupa dışı ülkelerden Türkiye’ye sığınma talebi ile başvuran kişilerin üçüncü bir ülkeye yerleştirilmek koşuluyla geçici koruma sağlanacağı belirtilmiştir (Efe ve Arıcı, 2022, s. 298). Ancak Türkiye’nin 1951 Cenevre

Sözleşmesi'ne koyduğu “coğrafi sınırlama” çekincesinin devam etmesi, iltica rejiminin kapsamını belirgin biçimde daraltmıştır. Bu çerçevede Avrupa dışından gelen sığınmacılar yalnızca “geçici koruma” statüsüyle Türkiye’de bulunabilmiş, kalıcı mülteci statüsüne erişimleri sınırlandırılmıştır (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 176).

Öte yandan, 1980’lerden itibaren devletin yurtdışındaki vatandaşlarına yönelik yaklaşımında da dikkat çekici bir değişim yaşanmıştır. 1981’de çifte vatandaşlığın yasallaştırılması ve 1982 Anayasası’na yurtdışındaki vatandaşların hak ve bağlarının korunmasına yönelik hükümler eklenmesi, bu yeni yaklaşımın hukuki temelini oluşturmuştur. 1980’lerin ortalarından itibaren Avrupa’ya imam ve öğretmen gönderilmesi ve Diyanet İşleri Türk İslam Birliği’nin 1985’te Almanya’da kurulması, Türkiye’nin diaspora ile ilişkilerini kurumsal ve ideolojik düzlemde güçlendirme çabasının somut göstergeleri olmuştur (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 176).

Bu süreç özellikle Turgut Özal döneminde daha stratejik bir boyut kazanmış; yurtdışındaki Türk topluluklarının siyasallaşması ve Türkiye ile bağlarının canlı tutulması, dış politikanın tamamlayıcı unsurlarından biri haline gelmiştir. 1990’lı yıllarda da bu yönelim devam etmiş; vatandaşlıktan çıkanlara belirli haklar tanıyan “Pembe Kart” (daha sonra Mavi Kart), yurtdışında siyasi örgütlenmeye imkân tanınması ve çifte vatandaşlığın teşviki gibi düzenlemelerle diaspora politikaları derinleştirilmiştir (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 177).

Ekonomik boyutta ise, 1960’lı ve 1970’li yıllarda göçmen işçi dövizlerine dayanan modelin yerini, 1980’lerden itibaren giderek artan doğrudan yabancı yatırımlar (FDI) almıştır. 1980–1984 döneminde yıllık ortalama 65 milyon dolar seviyesinde olan yabancı yatırım girişleri, 1985–1989 arasında 271 milyon dolara, 1990–1994 döneminde ise 716 milyon dolara yükselerek Türkiye ekonomisinde daha belirleyici bir rol üstlenmiştir (İçduygu ve Aksel, 2013, ss. 177-178).

Tüm bu gelişmeler birlikte değerlendirildiğinde, 1960’ların ekonomik rasyonaliteye dayalı göç politikalarının, 1980’lerle birlikte yerini daha çok sosyal, kültürel ve siyasal ilişkilerin yönetimine odaklanan çok boyutlu bir yaklaşıma bıraktığı görülmektedir. Bu yeni dönemde devlet, yurtdışındaki vatandaşlarını yalnızca döviz kaynağı olarak değil; aynı zamanda uluslararası alanda etkili olabilecek siyasi ve kültürel aktörler olarak konumlandırmaya başlamıştır.

2.5. 2000'lerden Günümüze Artan Göç Dalgası ve Yönetişimi

2000'li yıllar itibarıyla Türkiye, sadece göç veren ülke olma niteliğini aşarak aynı zamanda göç alan ve transit geçiş güzergâhı üzerinde yer alan çok boyutlu bir göç rejimine dönüşmüştür. Bu dönüşüm, küreselleşme sürecinin derinleşmesi, bölgesel çatışmaların artmasıyla birlikte şekillenmiştir.

Küreselleşmenin etkisiyle insan hareketliliğinin artması, Türkiye'yi Avrupa, Orta Doğu ve Asya arasında geçiş koridoru haline getirmiştir. Bu bağlamda Türkiye, yalnızca hedef ülke değil aynı zamanda düzensiz göç rotaları üzerinde kritik bir transit alan olarak konumlanmıştır (İçduygu ve Aksel, 2013, s. 178).

Ekonomik düzlemde ise 1980'lerle başlayan liberal dönüşümün devamı niteliğindeki serbest piyasa yapısı, özellikle kayıt dışı istihdamın yaygınlığı sayesinde düşük maliyetli işgücü talebini artırmış; bu durum yabancı göçmenler açısından Türkiye'yi cazip bir emek piyasası haline getirmiştir. Göçmen emeğinin esnek ve güvencesiz yapısı, belirli sektörlerde yapısal bir bağımlılık yaratmıştır (İçduygu ve Aksel, 2013, s. 179).

Siyasal düzlemde, Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi (2002 sonrası), göç ve iltica politikalarında görece daha liberal ve reformist bir yaklaşım benimsemiştir. Bu dönemde, göç yönetiminin kurumsallaştırılması, uluslararası normlara uyum ve insan hakları odaklı söylemin güçlendirilmesi yönünde önemli adımlar atılmıştır (İçduygu ve Aksel, 2013, s. 179).

Bununla paralel olarak, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik hedefi, göç politikalarının dönüşümünde dışsal itici güç işlevi görmüştür. AB müktesebatına uyum süreci, yalnızca sınır yönetimi ve iltica prosedürlerini değil; aynı zamanda etnik ve kültürel çeşitliliğin tanınması, azınlık hakları ve hukukun üstünlüğü gibi alanlarda da reform baskısını artırmıştır (İçduygu ve Aksel, 2013, s. 179).

2000'li yıllarda Türkiye'deki göçmen nüfus, hem göçün niteliğindeki çeşitlenme hem de ülkenin üstlendiği çok yönlü rol nedeniyle farklı kategoriler altında sınıflandırılabilir karmaşık bir yapı sergilemiştir. Bu dönemde göçmenler genel olarak dört ana grupta toplanmıştır:

İlk olarak düzensiz işgücü göçmenleri, çoğunlukla kayıt dışı sektörlerde çalışan ve yasal çalışma izni bulunmayan bireylerden oluşmaktadır. Enformel sınır ticareti (bavul ticareti) bu grubun önemli ekonomik faaliyet alanlarından biridir.

İkinci grup transit göçmenlerdir. Türkiye'nin jeopolitik konumu nedeniyle Avrupa'ya ulaşmayı hedefleyen göçmenler açısından bir geçiş ülkesi işlevi görmesi bu kategoriyi belirginleştirmiştir.

Üçüncü grup sığınmacılar ve mültecilerdir. Türkiye'nin 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne getirdiği coğrafi sınırlama nedeniyle Avrupa dışı ülkelerden Türkiye'ye gelen kişiler çoğunlukla geçici koruma rejimleri kapsamında değerlendirilmiştir.

Dördüncü grup ise düzenli göçmenlerdir. Eğitim, çalışma, uzun süreli ikamet veya emeklilik amacıyla Türkiye'ye gelen bu bireyler özellikle büyük şehirlerde yoğunlaşmaktadır (İçduygu ve Aksel, 2013, s. 179).

1995–2013 tarihleri arasında yarım milyondan fazla transit göçmenin Türkiye'de yakalanması, ülkenin düzensiz göç rotalarının merkezinde olduğunu, çoğunluğu eski Sovyetlerden gelen yarım milyondan fazla kişinin kaçak çalışırken tespit edilmesi ise Türkiye'nin kayıt dışı işgücü piyasasının göçle olan ilişkisini göstermektedir (İçduygu ve Aksel, 2013, s. 179).

Sığınma alanında 100.000'in üzerinde bireysel başvurunun yanında ek olarak kitlesel hareketler dikkat çekmiştir. Körfez Savaşı sırasında yaklaşık 500.000 Kürt'ün Türkiye'ye sığınması ve 2011 sonrasında Suriye kaynaklı kitlesel göç dalgasıyla birlikte yüz binlerce kişinin ülkeye yönelmesi, Türkiye'nin kitlesel sığınma deneyimini derinleştirmiştir (İçduygu ve Aksel, 2013, ss. 179-180).

Öte yandan yaklaşık 250.000 yabancının yasal oturma izniyle Türkiye'de yaşaması, ülkenin düzensiz veya zorunlu göçle değil; eğitilmiş işgücü, öğrenciler ve emekliler için de bir çekim merkezi haline geldiğini göstermektedir (İçduygu ve Aksel, 2013, s. 180).

Bütün bu veriler birlikte değerlendirildiğinde, 2000'li yıllarda Türkiye'nin göç yapısının homojen olmaktan uzaklaştığı; farklı motivasyonlara, statülere ve hukuki konumlara sahip göçmen gruplarının bir arada bulunduğu çok katmanlı ve dinamik bir göç rejiminin ortaya çıktığı açıkça görülmektedir.

2000’li yıllarda Türkiye’nin göç mevzuatında yaşanan dönüşüm, büyük ölçüde Avrupa Birliği ile yürütülen uyum sürecinin etkisiyle şekillenmiş ve bu alanda kapsamlı bir yeniden yapılanmayı beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede, 2003 yılında kabul edilen 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Kanunu ile yabancıların çalışma izinleri tek bir idari otorite altında birleştirilerek parçalı yapı giderilmiş; 2005 yılında yürürlüğe giren Ulusal İltica ve Göç Eylem Planı ile Türkiye’nin göç ve iltica alanındaki stratejik yönelimi belirlenmiştir. 2006 tarihli 5543 sayılı İskân Kanunu ve 2009 yılında kabul edilen yeni Vatandaşlık Kanunu, göçmenlerin hukuki statülerine ilişkin düzenlemeleri güncellerken; 2013 yılında yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile göç yönetimi ilk kez bütüncül, kurumsal ve sistematik bir çerçeveye kavuşturulmuştur. Bu kapsamda İçişleri Bakanlığınca oluşturulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, göç yönetiminin merkezileştirilmesi ve profesyonelleştirilmesi açısından kritik bir kurumsal adım olmuştur. Söz konusu düzenlemeler, Türkiye’nin uluslararası standartlara uyumlu, görece liberal ancak aynı zamanda daha kontrollü ve rasyonel bir göç rejimine geçişini ifade etmektedir (İçduygu ve Aksel, 2013, s. 181).

Bununla birlikte, AB ile yürütülen uyum sürecine rağmen Türkiye’nin bazı uygulamaları Avrupa normlarıyla tam anlamıyla örtüşmemiştir. Özellikle Türkiye’nin Azerbaycan, Rusya, Suriye, Ürdün ve Lübnan gibi komşu ve bölge ülkelerine yönelik vize muafiyeti politikaları geliştirmesi, bölgesel entegrasyon ve ekonomik ilişkileri güçlendirme amacı taşıırken; AB’nin Türkiye’den Schengen Anlaşması ile uyumlu bir vize rejimi talep etmesi, Türkiye açısından çok katmanlı bir politika ikilemi doğurmuştur. Bu durum, Türkiye’nin bir yandan Avrupa ile bütünleşme hedefini sürdürürken diğer yandan yakın coğrafyasıyla ilişkilerini derinleştirme çabası arasında denge kurma zorunluluğunu açıkça ortaya koymaktadır (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 181).

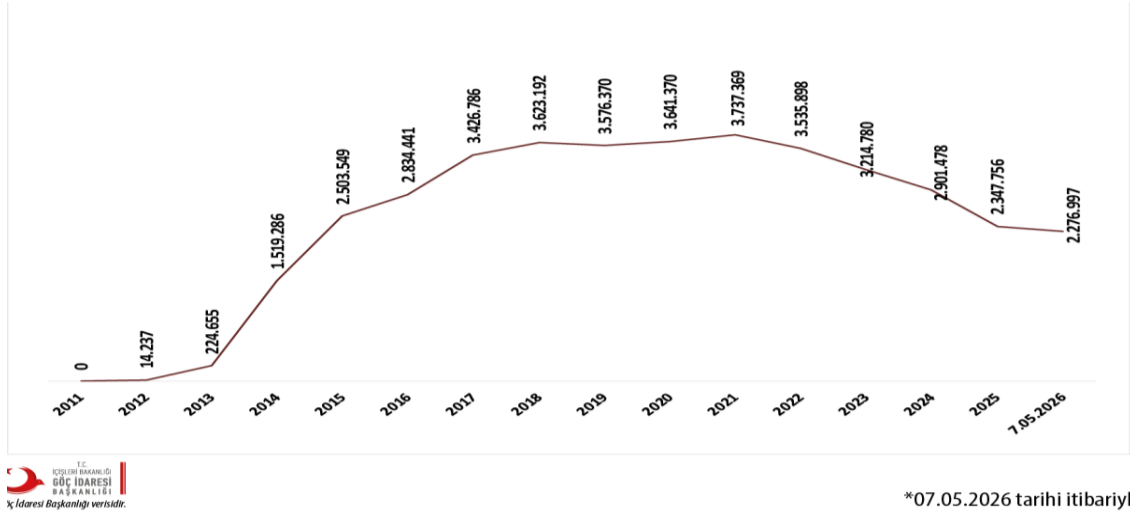
Öte yandan, 2000’li yıllarda göç politikaları yalnızca sınır yönetimi ve hukuki düzenlemelerle sınırlı kalmamış; diaspora ve kültürel politika alanında da belirgin bir genişleme yaşanmıştır. 2010 yılında kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları, soydaş topluluklar ve Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerle ilişkilerin kurumsal bir çerçevede güçlendirilmesini amaçlamıştır. Bu süreçte yayımlanan “Artı 90” dergisi gibi araçlarla Osmanlı geçmişine referans veren, tarihsel ve kültürel bağları önceleyen bir kimlik siyaseti inşa edilmiş;

böylece Türkiye'nin diaspora politikası yalnızca idari değil, bununla birlikte ideolojik ve kültürel bir boyut da kazanmıştır (İçduygu, ve Aksel, 2013, s. 181).

2010 yılının Aralık ayında Tunus'ta başlayan yönetim karşıtı sivil isyanlar diğer Arap ülkelerine de sıçramış ve bu isyan dalgasına Arap Baharı adını vermişlerdir. Bu sivil ayaklanmalar Mısır, Libya ve Yemen'de yönetim değişikliğine neden olmuştur. Orta Doğu da yer alan bu ayaklanmalar Mart 2011'de Suriye'de de ortaya çıkmıştır. Suriye'de yönetim ayaklanan halka karşı şiddet göstererek sert bir şekilde bastırmaya çalışmış ve bunun neticesinde bir yıl içinde 30 bine yakın sivil ölmüştür (Karkın ve Yazıcı, 2015, ss. 206-207). Suriye'de yaşanan bu iç savaş nedeniyle sivil ölümlerin sayısında gün geçtikçe artış yaşanması, halkı Suriye'de yaşayamayacak hale getirmiştir. Suriye'de yaşamaya korkan halk ülkelerini terk edip komşu ülkelere sığınmaya başlamışlardır. 2022 yılında yayınlanan Dünya Göç Raporu'na göre Suriye'den 6,8 milyondan fazla kişi başta çevre ülkeler olmak üzere ülke dışına göç etmiştir (IOM, 2022, s. 27).

Türkiye bu dönemde izlediği “açık kapı” politikası nedeniyle geçici koruma altındaki Suriyelilerin tercih ettiği ülkelerin başında Türkiye gelmiştir. 4 milyona yakın kişi Türkiye'ye, 800 bin kişi Lübnan'a, 660 bin civarında kişi Ürdün'e sığınmayı tercih etmişlerdir (GİB, 2022). Türkiye'ye olan kitlesel göç hareketi 29 Nisan 2011 tarihinde 250 kişilik sığınmacı ile başlamıştır (Dilek, 2018, s. 62). Sınır kapılarında Suriye'deki rejimden kaçan ve sığınma talebinde bulunanların üst taraması yapıp tercüman eşliğinde kimlikleri sorulmuş kimliği olanları kimlikleriyle olmayanları da sözlü beyanlarıyla kayıt altına almışlardır (Çataklı ve Taşdoğan, 2024, s. 238).

Şekil 2.1: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler



Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı (2026)

Şekil 2.1 incelendiğinde, Türkiye’de geçici koruma statüsü altında bulunan Suriyelilerin sayısı, özellikle 2011 yılından sonra hızlı ve sürekli bir artış eğilimi gösterdiği anlaşılmaktadır. 2011–2013 döneminde göçün başlangıç aşamasında nispeten sınırlı bir artış gözlenirken, 2014 yılı itibarıyla Suriye’deki iç savaşın derinleşmesi ve güvenlik koşullarının kötüleşmesiyle birlikte Türkiye’ye yönelen nüfus hareketi belirgin biçimde hızlanmıştır. Bu artış eğilimi 2015–2016 yıllarında zirveye yaklaşmış, kitlesel göç olgusu Türkiye açısından kalıcı bir demografik ve sosyal yapı unsuru haline gelmiştir. Sonraki yıllarda ise göç akışının büyük ölçüde yavaşladığı, ancak mevcut Suriyeli nüfusun ülkede kalıcı bir karakter kazandığı görülmektedir. Bu durum, Türkiye’de Suriyelilere yönelik politikanın geçici koruma yaklaşımından uzun vadeli uyum ve yönetim politikalarına doğru evrildiğini göstermektedir. Genel olarak grafik, Türkiye’nin göç rejiminde ani ve keskin bir dönüşüm yaşandığını ve Suriye kaynaklı kitlesel göçün yapısal bir olguya dönüştüğünü ortaya koymaktadır.

Suriye’den Türkiye’ye olan kitlesel göçün yoğunluğundan dolayı eski mevzuat o günün şartlarına uyum sağlayamamıştır. Bu durumda eski mevzuatın yenilenmesi veya daha kapsamlı bir yeni mevzuat yürürlüğe konulması ihtiyacını doğurmuştur. Kayıt işlemlerinin yürütülmesi, gelen Suriyelilere statü verilmesi ve takiplerinin yapılması adına 2013 yılında göç konusunda birçok yenilik yapılmıştır. Bu yeniliklerin başında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kurulması ve aynı gün yürürlüğe konulan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çıkarılmıştır.

2.6.Türkiye’de Göçün Mevcut Kurumsal Yapısı (Göç İdaresi Başkanlığı)

2.6.1. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)

11 Nisan 2013 tarihinde 28615 sayılı Resmi Gazete de ilan edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) amacı; yabancıların Türkiye’ye giriş, çıkış ve Türkiye’de kalışları ile sığınma talep eden yabancıların korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir (YUKK, 2013). YUKK; yabancılar, uluslararası koruma ve teşkilat yapısını anlatan üç başlıktan oluşturulmuştur. Bu kanun ile birlikte ilk defa Türkiye’de göç hukuku oluşmuş, yabancıların hakları bu kanun ile belirlenmiştir. Bundan önceki dönemlerde de göçle ilgili genelde ve yönetmelikler çıkarılmıştır ancak kanunlara eş değer olmamaktadır, bu nedenle YUKK ilk Türk göç kanunu olarak değerlendirilmektedir (Efe ve Arıcı, 2022, s. 298).

YUKK’nda yabancılarla ilgili olarak; vize ve ikametlerle ilgili düzenlemeler yapıp daha sistematik bir yapı oluşturularak kayıt dışı göçlerin ve bürokrasinin önüne geçmek amaçlanmıştır. Aynı zamanda kanun kapsamında olan yabancılara toplumla düzen ve hoşgörü içinde yaşamaları için gönüllülük esasına dayalı toplumla uyum süreçleri de belirlenmektedir (GİB, 2025). Bu sayede yabancılar toplumdan dışlanmamış ve Türk halkı ile iç içe uyumlu olarak yaşamaları sağlanmaya çalışılmıştır.

YUKK’nda uluslararası korumaya ilişkin; insan haklarına ve AB şartlarına uygun biçimde belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kanunla, Türkiye’nin uluslararası korumayla ilgili uygulama ve mevzuatlar 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne uyumlu hale getirilmiştir. Ancak YUKK’nda da Türkiye’nin 1951 Cenevre Sözleşmesi’nde koymuş coğrafi kısıtlama kaldırılmamıştır. Kitlel göçlerde Türkiye geçici koruma sağlayacağını da bu kanunla ilk defa kanunilik kazandırılmıştır (GİB, 2025).

Yine bu kanunun 4. maddesinde; *“kanun kapsamında olan hiç kimse insanlık dışı ya da onur kırıcı, işkence gibi muamelelere uğrayacağı veya dini, ırkı, tabiiyeti, siyasi görüşü veya toplumsal bir gruba mensubiyeti nedeniyle hayatı ve özgürlüğünün tehdit altında olduğu yerlere gönderilemez.”* hükmü konulmuştur (YUKK, 2013). Bu madde geri göndermeme ilkesi doğrultusunda yer verilmiştir. Bu maddeyle ilişkin olarak YUKK’nun 55. Maddesinde de yabancıların sınır dışı etmenin yasak olduğu durumlar sayılmıştır. Buna göre; gönderileceği ülkede işkenceye, insanlık dışı muameleye, onur kırıcı davranışlara maruz kalma ihtimali olan veya ölüm riski olan kişiler kesinlikle sınır

dışı edilemez. Bunun dışında seyahat yasağı bulunanlar, hayati risk taşıyan hastalıkların tedavisi devam etmesi ve gönderileceği ülkede tedavisi bulunmayan kişiler, insan ticareti mağdurları ile psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalan kişilerin, tedavi ve rehabilitasyon süreçleri tamamlanıncaya kadar sınır dışı edilmeleri mümkün değildir. (YUKK, 2013).

YUKK'nun 3. Kısımında uluslararası korumanın çeşitleri sayılmıştır. Bunlar mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma olmak üzere üç çeşittir. Türk hukukuna göre Türkiye'de ikamet eden ve uluslararası korumadan yararlanan yabancıların söz konusu üç hukuki statüden birinde bulunması gerekmektedir (Çelik, 2015, s. 73). Kanunun 91. maddesinde de geçici koruma statüsünden bahsedilmektedir. 91. maddeye göre; ülkesinden kaçan ve ülkesine dönemeyen kişilerin koruma talebi ile Türkiye'ye giriş yaptığında bu kişilere geçici koruma statüsü verilmektedir. Geçici koruma statüsüne sahip bireylerin Türkiye'de kalışlarında ve çıkışlarında yapılacak işlemlerin, bu bireylerin hak ve yükümlülüklerini, oluşabilecek kitlesel göç hareketine karşı önlemler alınması gibi birçok konu düzenlenmiştir (YUKK, 2013).

2.6.2. Göç İdaresi Başkanlığı

11.04.2013 tarihinde yayınlanan Resmi Gazete ile YUKK ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) kurulmuştur. YUKK'nin 103. maddesinde de Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş ve teşkilat yapısı düzenlenmiştir (GİB, 2025a). YUKK belirtilen yasal düzenlemelerin oluşturulması ve hayata geçirilmesi amacıyla kurulan GİGM, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün göçle ilgili konularındaki görev ve sorumlulukları devralmıştır. Teşkilat yapısı merkez, taşra ve yurt dışı olarak belirlenmiştir (Taş, vd. 2017, s. 1378). GİGM, göçmen ve mültecilerin haklarını yasal çerçevede ve uluslararası boyutta korunması amacıyla kurulan bir yapı olmuştur. GİGM 81 il, 148 ilçe ve yurtdışında teşkilatlanmayı amaçlamıştır (Öztürk, Tekiner, 2017, s.155). GİGM'nin görevleri; göçle ilgili ülkenin izlediği politika ve stratejileri hayata geçirmek, kamu kurum ve kuruluşları arasındaki iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla birlikte, yabancıların Türkiye'ye giriş, ikamet ve ülkeden ayrılış süreçlerini yürütmek, sınır dışı etme işlemlerini gerçekleştirmek ve uluslararası koruma, geçici koruma ile insan ticareti alanındaki idari süreçleri yürütmekle görevlendirilmiştir. Sivil yapılanma olan bu kurumun kurulma amacı; göç alanında ki çalışmaların yakında takibini yapıp, göç

sürecindeki dinamiklere ayak uydurabilen, planlamasını ve stratejisini belirleyen bir yapı halini alması olarak belirlenmiştir (Öztürk, Tekiner, 2017, s. 156).

2016 yılında yapılan anayasa değişikliğine ayak uydurulması adına 09.07.2018 tarihinde çıkarılan 30473 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 6458 sayılı YUKK’nda Göç İdaresi Genel Müdürlüğün kuruluşunu düzenleyen 103. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. 15.07.2018 tarihinde yayınlanan 30479 sayılı resmi gazete ile yürürlüğe giren 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 158. maddesinde genel Müdürlüğün kuruluşuna ilişkin hükümler yeniden düzenlenmiştir. 158. Maddeye göre;

“Göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yabancıların Türkiye’ye giriş ve Türkiye’de kalışları, Türkiye’den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.” (GİB, 2025a) şeklinde düzenlenmiştir.

Daha sonrasında 29 Ekim 2021 tarihinde yayımlanan 31643 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren 85 sayılı CBK Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün statüsü Başkanlık olarak değiştirilerek adı Göç İdaresi Başkanlığı yapılmıştır (GİB, 2025a).

Göç İdaresi Başkanlığı’nın görevleri şu şekilde sıralanmaktadır: Göçle ilgili konularda Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen politika ve stratejileri hayata geçirmek; Göç alanındaki mevzuat ve idari kapasitenin geliştirilmesinde çalışmaları yürütmek; İskan Kanununda Bakanlığa yüklenen görevleri yerine getirmek ve göç alanındaki tüm iş ve işlemleri yürütmek temel görevlerindendir. İnsan ticaretinden mağdur olanların korunması, vatansız kişileri tespit etmek ve bunlarla ilgili diğer tüm işlemlerini yerine getirmek, uyum süreçlerine ve geçici korumaya ilişkin tüm işlemleri yapmak. Diğer görevleri de düzensiz göçle mücadele için kolluk ve diğer kurum ve kuruluşlarla koordine içinde işlemleri yürütmek, düzensiz göçle mücadele için her türlü tedbiri almak ve uygulamak, kamu kurum ve kuruluşlarının göçle ilgili yapmış olduğu projelere yardımcı olmak ve yapılan projeleri izlemek, değerlendirmek ve hayata geçirmek (GİB, 2025a).

2.6.2.1. Göç İdaresi Başkanlığının Merkez Teşkilatı

Göç İdaresi Başkanlığı Merkez Teşkilatı (GİB, 2025b);

a. Yabancılar Genel Müdürlüğü

Yabancılar Genel Müdürlüğü kendi içinde beş birime ayrılmaktadır. Bunlar; İkamet İzinleri Daire Başkanlığı, Vize Daire Başkanlığı, Düzenli Göç İzleme ve Analiz Daire Başkanlığı, Türk ve Akraba Toplulukları Daire Başkanlığı, İdari ve Mali İşler Şube Müdürlüğü'nden oluşmaktadır (GİB, 2025c).

b. Uluslararası Koruma Genel Müdürlüğü

Statü Belirleme Daire Başkanlığı, Geçici Koruma Daire Başkanlığı, Geçici Barınma Merkezleri Kapasite Yönetimi Daire Başkanlığı, Menşe Ülke Araştırmaları Daire Başkanlığı, İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Daire Başkanlığı ve İdari ve Mali İşler Şube Müdürlüğü'nden oluşmaktadır (GİB, 2025d). Yanı sıra göçmenlerin statülerinin belirlenmesi İl Göç İdarelerinin yüklerini azaltılması adına 2018 yılında Ankara'da, 2019 yılından itibaren de İstanbul'da Uluslararası Koruma Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir (Avrupa Komisyonu, 2022, s.56).

c. Düzensiz Göçle Mücadele ve Sınır Dışı İşleri Genel Müdürlüğü;

Sınır Dışı İşleri Daire Başkanlığı, Kamu Güvenliği ve Giriş Yasakları Daire Başkanlığı, Düzensiz Göçmen İzleme Daire Başkanlığı, Geri Gönderme Merkezleri Kapasite Yönetimi Daire Başkanlığı, İdari ve Mali İşler Şube Müdürlüğü olmak üzere beş birimden oluşmaktadır (GİB, 2025e).

d. Uyum ve İletişim Genel Müdürlüğü;

Uyum Daire Başkanlığı, Yeniden Yerleştirme Daire Başkanlığı, Gönüllü Geri Dönüş Daire Başkanlığı, Sivil Toplum ve Yabancı Topluluklarla İlişkiler Daire Başkanlığı, Göç Politika ve Projeleri Daire Başkanlığı, İdari ve Mali İşler Şube Müdürlüğü'nden oluşmaktadır(GİB, 2025f).

e. Sınır Yönetimi Genel Müdürlüğü,

Ulusal Koordinasyon ve Ortak Risk Analiz Merkezi Daire Başkanlığı, Sınır Yönetimi İş Birliği Daire Başkanlığı, Sınır Güvenliği Kapasite Geliştirme Daire

Başkanlığı, Entegre Sınır Yönetimi Daire Başkanlığı, Sınır Kapıları Daire Başkanlığı olmak üzere beş birimden oluşmaktadır (GİB, 2025g).

f. Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü;

Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Personel Daire Başkanlığı, Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı, Eğitim Daire Başkanlığı, Belge Yönetimi Daire Başkanlığı, Merkezler Daire Başkanlıklarından oluşmaktadır (GİB, 2025h).

g. Rehberlik ve Denetim Başkanlığı,

h. Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı,

i. Hukuk Müşavirliği,

j. Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirlikleriyle birlikte on birimden oluşmaktadır.

2.6.2.2. Göç İdaresi Başkanlığı Taşra Teşkilatı

4 sayılı CBK'nin 162. maddesine göre; GİB, ilgili mevzuat hükümlerinde belirtildiği üzere taşra teşkilatı oluşturmaya yetkili organdır. Bu doğrultuda, Taşra Teşkilatı Yönetmeliği 28821 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. GİB tarafında bu yönetmelik çerçevesinde taşra teşkilatı her ilde ve ilçede kurulmuştur (GİB, 2025ı).

GİB taşra teşkilatı kanunun 109. maddesince her ilde İl Müdürlükleri, her ilçede İlçe Müdürlüklerinden oluşmaktadır. GİB ihtiyacı olan il ve ilçe müdürlüklerine bağlı geri gönderme merkezleri, kabul ve barınma merkezleri ile insan ticareti mağdurları için sığınma evleri kurup işletebilir veya işlettirebilir. Kanunun ve ilgili mevzuatın öngördüğü iş işlemleri illerde Valiliğe bağlı İl Müdürlükleri, ilçelerde Kaymakamlığa bağlı İlçe Müdürlükleri yapmaktadır. İl Müdürlükleri ve İlçe Müdürlüklerinin çalışma usu ve esasları çıkarılan yönergelerle belirlemektedir (GİB, 2025i).

2.6.2.2.1. İl Müdürlükleri

GİB İl Göç İdaresinin görevleri: Türkiye'ye yapılan düzenli veya düzensiz göçlerle ilgili işlemleri yapmak ve yürütmek, Uluslararası ve geçici koruma statülerine yönelik iş ve işlemleri yerine getirmek, 2006 tarihinde kabul edilen İskan Kanununda GİB'ce belirlenen iş ve işlemleri yapmak, insan ticareti ile mağdur olanların korunmasını sağlamak ve vatansız kişilerin belirlenip onların iş ve işlemlerini yapmak, uyum

süreçlerine ilişkin işlemleri yaparak hayata geçirilmesini sağlamak başlıca görevlerindendir. Bunların yanı sıra düzensiz göçle etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk kuvvetleri ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra, yabancılar, uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar, uluslararası koruma statüsüne sahip kişiler, vatansızlar ve insan ticaretinden mağdur olanlara tanınan hakların sağlanması için ve göçle ilgili projelerde diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde olmak da görevleri arasında sayılmaktadır. Göç alanındaki konularda; üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, mahallî idareler ve özel sektör temsilcileriyle iş birliği içerisinde hareket edilmesi önem taşımaktadır. Bunun yanında, Kanun kapsamında işlem gören kişilere ait verilerin; ilgili mevzuata, kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelere ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere uygun şekilde elde edilmesi, muhafaza edilmesi ve işlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, mevzuat uyarınca il müdürlükleri tarafından göç alanına ilişkin toplanan verilerin derlenmesi, analiz edilmesi ve değerlendirilmesi de idarenin temel görevleri arasında yer almaktadır. İl sınırları içinde bulunan İl müdürlükleri; insan ticareti mağdurlarına yönelik sığınma evleri ile barınma merkezlerine ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi, geri gönderme ve kabul süreçlerinin koordinasyonunun sağlanması ve Başkanlık tarafından kendilerine verilen diğer görevlerin yerine getirilmesinden sorumludur. Bunun yanı sıra, il müdürlüklerinin teşkilat yapısı ile personelin görev, yetki ve çalışma esaslarına ilişkin idari düzenlemeleri yapmak da görev alanı içerisinde yer almaktadır. Ayrıca, Başkanlığın görev ve yetki alanına giren işlemler nedeniyle Başkanlık ile taşra teşkilatı arasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklardan kaynaklanan ve il müdürlüklerini ilgilendiren davaların açılması, takip edilmesi ve savunulması ile bu kapsamda yürütülen icra takiplerinin izlenmesi ve sonuçlandırılması da il müdürlüklerinin sorumlulukları arasındadır. (GİB, 2025i).

Ayrıca, geri gönderme merkezleriyle ilgili de İl Müdürlüklerine görevler yüklenmiştir. Bu görevleri şöyle sıralamak mümkündür: Türkiye’de bulunan geri gönderme merkezine alınan düzensiz göçmenlerin giriş ve kayıt süreçlerini yürütmek, merkezin kurallı olarak işleyişini sağlamak, merkezlerdeki hakkında sınır dışı kararı alınan yabancılarla ilişkin idari süreçleri yürütmek ve gerekli işlemleri gerçekleştirmekle görevlidir. Yabancı tarafından ücreti verilemeyen sağlık hizmetlerinden herhangi bir ücret talep edilmeksizin yararlanılması sağlanmalı, ilgili yabancının; yakınlarına,

noterlere, yasal temsilcisine ve avukata erişebilmesini ve görüşme yapabilmesine olanak verilmeli, telefona erişimini sağlanmalıdır. Yabancıya; vatandaşı olduğu ülkenin konsolosluk yetkilileri, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlileri ve diğer ziyaretçilerle görüşme imkânının sağlanması gerekmektedir. Çocukların yararı gözetilmeli, refakatsiz çocukların ve ailelerin il imkânları doğrultusunda ayrı alanlarda kalmaları için düzenlemeler yapmak, çocukların eğitim ve öğretimleriyle ilgili birimlerle işbirliği içinde çalışılmalıdır. Geri gönderme merkezini ziyaret izni olan kurum veya kuruluşların ziyaretlerinin yapılmasını sağlamak geri gönderme merkezleriyle ilgili konularda İl Müdürlüklerine yüklenen iş ve işlemlerdir. Kabul ve barınma merkezleriyle ilgili konularda da İl Müdürlüklerine bir takım işler yüklenmiştir. Bunlar; uluslararası korumaya başvuru yapanlar veya statü alanlarla ilgili iş ve işlemleri yapmak, bu bireylerin merkezlerin oranına bağlı olarak barınmaları, beslenmeleri, sağlık, sosyal gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamalı, merkezde olanlarla ilgili sevk veya takip ve merkezler arasındaki koordinasyonu sağlamalı, merkezin iyileştirilmesinde gerekli olan çalışmalarını koordine etmelidir (GİB, 2025i).

Bunlar haricinde İl Müdürlükleri insan ticaretinden dolayı mağdur olanların sığınma evleriyle ilgili de bir takım iş ve işlemleri yapmalıdır. Bunlar; insan ticaretinden mağdur olanların sığınma evine giriş ve sığınma evlerinde barınma işlemlerini yürütmek, sağlık, psikolojik destek, eğitim ve öğretime, sosyal hizmete ve yardımlara, hukuki yardıma, mesleki eğitim ve işgücü piyasasına ve diğer hakları olan tüm hizmetlerden yararlanmaları sağlanmalıdır. İnsan ticareti mağdurlarının bu alanda faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları ve diğer uluslararası kuruluşların danışmanlık hizmetlerinden yararlanmaları sağlanmalıdır. İnsan ticareti mağduru çocuksa Çocuk Koruma Kanunu'nun yetkili ve görevlendirdiği makam ve merciiler ile iletişim de bulunulmalıdır. İnsan ticareti mağduru eğer yabancıysa tercüme hizmetinden yararlanması, vatandaşı olduğu ülkenin konsoloslughuna veya büyükelçiliğine rızası ile bilgi verilmeli ve bunlarla görüşmesi için gerekli işlemleri yapmalıdır. Yabancı'nın vatandaşı olduğu veya ikamet ettiği ülkeye kendi rızası ile dönmek isterse güvenli olarak geri dönüşlerinin yapılmasına ilişkin iş ve işlemleri kolluk ve ilgili tüm makamlarla görüşülerek koordine içinde süreci yürütmelidir. İl Müdürlükleri bu sayılan görevler haricinde bir de Göç İdaresi Başkanlığının vereceği diğer tüm iş ve işleri de yerine getirmelidir (GİB, 2025i).

2.6.2.2.2. İlçe Müdürlükleri

İlçe Müdürlüklerinin başlıca görevleri şunlardır; İlçe Müdürlükleri Düzenli ve düzensiz göçe ilişkin idari süreçleri yürütmek, uluslararası koruma ve geçici koruma kapsamındaki başvuru ve diğer işlemleri ilgili mevzuat doğrultusunda yerine getirmek, İskân Kanunu çerçevesinde GİB’ce verilen görevleri ifa etmelidir. İnsan ticaretiyle etkin mücadele kapsamında gerekli faaliyetleri yürütmeli ve insan ticareti mağdurlarının korunmasını sağlamalı, vatansız bireylerin işlemlerini yerine getirmelidir. Uyum süreçlerindeki işlemleri yapmalı, düzensiz göçle etkin mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyon ve iş birliğini sağlamakla görevlidir. Yabancılar, uluslararası korumaya başvuru yapanlara veya statü alanlara, vatansız bireylere ve insan ticareti mağdurlarına tanınan hakların yerine getirilmesi konusunda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordinasyon içinde çalışmalıdır. Kanunda belirtilen komisyon ve kurulların aldıkları kararların hayata geçirilmesi için çalışmalar yapmalıdır. Kamu kurum ve kuruluşlarının göç konusundaki faaliyetlerine destek vermeli ve faaliyetlerin sonuçlarını takip etmeli, bu faaliyetlerle ilgili proje tekliflerini İl Müdürlüğüne sunmalıdır. Görev alanı olan göç konularında mahalli idareler, üniversiteler, özel sektörle ve sivil toplum kuruluşları iş birliği içinde bulunmalıdır. Kanun kapsamında işlem tesis edilen kişilere ait kişisel verilerin ulusal mevzuat ve Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler doğrultusunda toplanması, korunması, saklanması ve işlenmesinden sorumludur. Bunun yanında, görev alanına ilişkin bilgi ve verileri toplamak, analiz etmek ve ilgili çalışmaları yürütmek de ilçe müdürlüklerinin görevleri arasındadır. Kurumun işleyişine ve personelin idaresine yönelik düzenleyici işlemleri gerçekleştirmek, bunların uygulanmasını sağlamak ve ilçe müdürlüğü tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmekle yükümlüdür. Ayrıca, GİB tarafından belirlenen ve valilik tarafından devredilen yetkiler kapsamında verilen görevlerin yerine getirilmesinden de ilçe müdürlükleri sorumludur. (GİB, 2025j).

2.6.2.3 Yurt Dışı Teşkilatı

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Göç İdaresi Başkanlığına yurt dışı teşkilatı kurma yetkisi verilmiştir. Bu kapsamda büyükelçilikler nezdinde görevlendirilen göç müşavirleri; görev yaptıkları ülkelerde göç alanındaki gelişmeleri takip etmek, ilgili ülkenin kamu kurum ve kuruluşları ile Göç İdaresi Başkanlığı arasında iletişim, iş birliği ve koordinasyonu sağlamalı, GİB’in görev alanında olan konulardaki gelişmeleri takip

etmeli ve GİB’e iletmelidir. Görev aldıkları ülkeyle Türkiye arasında göç konusundaki yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesini takip etmelidir. Düzensiz göçe konu olan yabancıların gönüllü geri dönüşlerinin sağlanacağı veyahut sınır dışı edileceği ülkelerdeki bu faaliyetlerin kolaylaştırılması için gerekli iletişimi sağlamalıdır. Menşe ülkenin bilgileriyle ilgili gerekli işlemleri yapmalıdır. GİB tarafından insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına yönelik kendilerine verilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür. Ayrıca görev yaptıkları ülkelerle iş birliği içerisinde göç yönetimi, insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin proje önerileri geliştirmek, bu projelerin hazırlanmasına katkı sağlamak ve uygulama süreçlerini izlemek de görevleri arasında yer almalı ve son olarak GİB tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmelidir (GİB, 2025k).

Diğer bir yurt dışı teşkilatı üyesi olan konsolosluklar içinde görev yapan Göç ataşeleri; konsolosluklara yapılan ikamet izni ve vize başvurularının alınması, değerlendirilmesi ve sonuçlandırılmasına ilişkin süreçlerde görev almaktadır. Bu kapsamda başvurulara ilişkin bilgi ve belgeleri toplamak, eksik hususları başvuru sahibinden talep etmek, gerekli görülmesi hâlinde mülakat gerçekleştirmek, elde edilen bilgi ve belgeleri inceleyerek kayıt altına almakla sorumludur. Konsolosluklar tarafından sonuçlandırılacak vize başvurularında doğrudan işlem yapmakta; Göç İdaresi Başkanlığının değerlendirmesini gerektiren ikamet izni ve vize başvurularında ise Başkanlığın görüşü alındıktan sonra işlemleri konsolosluk makamının onayına sunmaktadır. Ayrıca Türkiye’den gönüllü olarak ayrılacak veya sınır dışı edilecek yabancıların gönderilecekleri ülkelerde karşılaşılabilecekleri süreçlerde destek sağlamak, görev yaptıkları ülkelerdeki göç hareketlerini ve gelişmeleri takip etmek ve bu konulara ilişkin periyodik raporlar hazırlamalı ve GİB tarafından verilecek olan diğer görevleri yapmalıdır (GİB, 2025k).

2.6.3. Göç Kurulu

YUKK’nin 105. maddesi ile kurulan Göç Politikaları Kurulu, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesi ile birlikte 13.09.2018 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan 17 sayılı CBK ile adı Göç Kurulu olarak değiştirilmiş ve yeniden düzenlenmiştir. Göç Kurulunun görevleri 1 sayılı CBK’nin 522. maddesinde şu şekilde sayılmıştır; *“Göç Kurulu; Türkiye’nin yabancılarla ilgili göç stratejilerini belirlemek, koordinasyonunu ve uygulanmasını takip etmekle görevli olup İçişleri Bakanının*

başkanlığında, İçişleri Bakanlığınca belirlenecek bakanlık ve kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşur. Kurul, İçişleri Bakanının çağrısı üzerine toplanır” şeklinde ifade edilmiştir (GİB, 2025l).

2.6.4. İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Kurulu

14 Aralık 2021 yılında İç İşleri Bakanlığı bünyesinde kurul toplanmıştır. Toplantıya Sivil toplum örgütleri ve kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri de katılmıştır. Kurulun toplantısında; bir önceki yılın değerlendirmesi yapılmış, insan ticaretinden mağdur olan bireylere verilecek destek ve sağlık, hizmetlerine erişimleriyle ilgili kararlar alınmıştır (GİB, 2025m).

2.6.5.Göç Araştırmaları Merkezi (Gam)

Göç Araştırmaları Merkezi, YUKK’nun 117. Maddesinde uygun olarak kurulmuştur. Merkezin görev alanları; siyasi, hukuki vb. alanlarda, güncel ulusal ve uluslararası tüm incelemelerin, araştırmaların, bilimsel çalışmaların, proje, eğitim ve danışmanlık faaliyetlerinin yapılabilmesi veya yaptırılabilmesinde önemli rol oynamaktadır. Yeni gelişmelerin takip edilmesi, konuyla ilgili sürekli ve yeterli bilginin ve donanımın elde edilmesini sağlar. Türkçe ve diğer dillerde bilimsel eserlerin yapılmasına katkı sağlar, strateji ve hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar yaparak farklı karar seçenekleri ve nesnel öneriler oluşturulmasını sağlar ve Genel Müdürlüğe sunar. Seminer düzenlenmesiyle ilgili görevleri ifa etmesi olarak sayılmaktadır (Göç Araştırmaları Merkezi, 2025)

2.6.6. Göçle İlgili Bakanlıkların ve Diğer Kuruluşların Roller

2.6.6.1. İçişleri Bakanlığı

Türkiye’de göç yönetiminin kurumsal yapılanmasının temel aktörü İçişleri Bakanlığıdır. Bu kapsamda, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile İçişleri Bakanlığına bağlı olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü oluşturulmuş; 2022 yılında gerçekleştirilen yeniden yapılanma süreciyle birlikte kurum, Göç İdaresi Başkanlığı adıyla faaliyetlerini sürdürmeye başlamıştır. Günümüzde Göç İdaresi Başkanlığı, Türkiye’nin göç politikalarının uygulanması, yabancılara yönelik iş ve işlemlerin yürütülmesi ve göç yönetiminin koordinasyonunda merkezi bir konuma sahip temel kurumlardan biri hâline gelmiştir.

Yabancı kişilerin bir ülkeye izinsiz girişleri, o ülkede kalışları ve ülkeden çıkışlarını veya yabancılara tanınan yasal süre dolmasına rağmen ülkeden ayrılmamalarına düzensiz göçmen adı verilmektedir. Türkiye’de yasalarla belirlenen şartları taşımayan veya yasaları ihlal eden yabancılar sınır dışı edilmektedirler. Düzensiz göçmenlerle ilgili işlemler İçişlerine bağlı olarak faaliyet gösteren Emniyet Genel Müdürlükleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ve diğer kurumlar aracılığıyla yürütülmektedir. Bunun yanı sıra Avrupa Birliğinin 2022 yılında düzenlediği Türkiye Raporunda insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, örgütlü suçlar ve siber suçlarla ilgili Emniyet Genel Müdürlükleri ve Jandarma Genel Komutanlığının toplamda 666 operasyon düzenlediğine yer verilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2022, ss. 47-48).

2.6.6.2. Dışişleri Bakanlığı

Göç politikalarının uluslararası boyutunu yöneten kurum ise Dışişleri Bakanlığıdır. Türkiye’nin uluslararası göç hukukuna uyumu, mülteci rejimleriyle işbirliği ve sınır ötesi insani yardımların koordinasyonu bu bakanlığın görev alanına girmektedir.

Özellikle, 2011 yılında meydana gelen Suriye krizinden sonra Avrupa Birliği ile Türkiye arasında Geçici koruma altındaki Suriyeliler sürekli olarak konuşulmuştur. 2016 yılında imzalanan AB-Türkiye Mutabakatı, geri kabul anlaşmaları ve üçüncü ülkelere yeniden yerleştirme süreçleri ile AB Türkiye’ye yapılacak bir takım yardımlar karşılığında Türkiye’den AB’ye gerçekleşen Suriyeli göçünün önüne geçilmek istenmiştir. 2011 yılında itibaren AB ve Türkiye arasında göç konusunda gerçekleşen anlaşmaların çoğunluğu Dışişleri Bakanlığı’nın diplomatik çabalarıyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ile yürütülen göçe dair programlar da Dış İşleri Bakanlığının aracılığıyla yürütülmektedir.

Bununla birlikte, yabancıların Türkiye’ye giriş ve ülkeden çıkış işlemlerini gerçekleştirebilmeleri için uluslararası geçerliliğe sahip bir pasaport veya pasaport yerine geçen bir seyahat belgesine sahip olmaları gerekmektedir. Türkiye’ye giriş şartlarını sağlayan yabancıların vize işlemleri ise Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren dış temsilcilikler (konsolosluklar) tarafından yürütülmektedir. İstisna olarak da sınır kapılarının bağlı olduğu valilikler veya Türkiye Cumhuriyetine bağlı büyükelçiliklerde verebilmektedir (YUKK, m. 11). Yine Dışişleri Bakanlığı’nın teşkilat

yapısına bakıldığında da Göç, İltica ve Vize Genel Müdürlüğü'nün de olduğu görülmektedir (Dışişleri Bakanlığı Merkez Teşkilatı).

2.6.6.3. Diğer Bakanlıkların Göçler Konusunda Görev ve Yetkileri

Göç ederek Türkiye'ye gelenler için Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) büyük sorumluluklar düşmektedir. İnsan hakları özelinde bakıldığında eğitim hakkı vazgeçilemeyen bir insan hakkıdır. Türkiye'de bunun bilincinde olup Suriye'den gelen mültecilerin asgari düzeyde de olsa eğitim almaları ve bulundukları topluma uyum sağlamaları açısından Milli Eğitim Bakanlığı çevresinde birçok politika izlemiştir. Suriyeli çocukların eğitim süreçlerinin yürütülmesine yönelik olarak Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü içerisinde Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı oluşturulmuştur. Bunun yanında, 2013 yılında Bakanlık tarafından kamp dışında yaşayan Suriyeli bireylerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik “Ülkemizde Kamp Dışında İkamet Eden Suriyeli Vatandaşlara Yönelik Tedbirler” ile geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların eğitim hizmetlerine ilişkin “Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Eğitim Öğretim Hizmetleri” başlıklı iki ayrı genelge yayımlanmıştır. MEB'in bünyesinde olan bu kurumlar ve genelgeler ile yeterli olamasa da Suriyeli çocukların okullaşmasına ve topluma ayak uydurmasına katkı sağlamıştır. Kamplarda yaşayan Suriyelilere Türkçe, Arapça ve Suriye'de gördükleri birçok dersler verilmeye devam etmiş kendi kimliklerini unutmamaları hedeflenmiştir. Yine AB destekli yapılan PICTES Projesi ile MEB aracılığıyla birçok ilde hayata geçirilmiş Suriyelilerin okullaşma oranlarına da katkı sağlamıştır (Arslan, vd. 2023, ss.10-11).

Zor şartlar nedeniyle Türkiye'ye göç eden yabancılara çoğunda yetersiz beslenme, çeşitli sağlık sorunları ve maddi yetersizlik gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sorunların giderilmesi Sağlık Bakanlığı'nın görev alanına girmektedir. 2015 yılında itibaren geçici koruma statüsüne sahip Suriyeliler için Sağlık Bakanlığı tarafından çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Göçmen Sağlığı Merkezleri kurulmuş bu merkezler aile hekimliğinin işleyiş biçimi ile aynıdır. Merkez sayesinde statü sahibi birçok kişi sağlık haklarından ücretsiz olarak faydalanmıştır. 20.000 ve üzeri Suriyeli nüfusu olan yerleşim yerlerinde Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezleri açılmıştır. Bu merkezler, tam teşekküllü devlet hastaneleriyle aynı kapasiteye sahiptirler. Merkezler de çalışan personellerde yine Suriyeli göçmenlerin içinden seçilmekte veya çalışan Türk

vatandaşların da Arapça bilme zorunluluğu aranmıştır. Suriyelilere daha iyi sağlık hizmeti sunulması adına 2017 yılında Sağlık Bakanlığına bağlı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü içerisinde Göç Sağlığı Hizmetleri Daire Başkanlığı görevlendirilmiştir (Arslan, vd., 2023, s. 11).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Suriyelilerin maddi açıdan zor durumda kalmamaları için yabancıların çalışmaları konusunda düzenlemeler yapmıştır. 2016 yılında Resmi Gazetede yayınlanan 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu kanun ile yabancılara çalışma izinleri ve muafiyetleri konularında düzenlemeler yapılmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile de Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur. Bu yasal düzenlemeler çerçevesinde geçici koruma statüsüne sahip Suriyelilerin iş gücü piyasasına erişimi hangi alanlarda çalışabilecekleri Cumhurbaşkanlığınca belirlenip, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na da hayata geçirilmektedir. Suriyeliler dışında kalan ve Türkiye'de istihdama katkı sağlayacak yabancılara ise Turkuaz Kart verilmektedir (Arslan, vd., 2023, ss. 11-12).

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaşın ardından güvenlik ve yaşam koşullarının ağırlaşması nedeniyle Türkiye'ye yönelen Suriyeli sığınmacılar aileleriyle veya bireysel olarak göç etmişlerdir. Durum böyle olunca, konu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın görev alanı kapsamına da girmektedir. Bakanlığının çatısı altında oluşturulan Göç, Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Daire Başkanlığı aracılığıyla birçok hizmet ve destek Suriyelilere sağlanmıştır. Bu Daire Başkanlığı çeşitli Sivil Toplum Kuruluşları ile koordine içinde çalışmışlardır (Arslan, vd., 2023, s. 12).

2.6.6.4. Afet Ve Acil Durum Kurulu (AFAD)

2009 tarihi öncesi dönemde AFAD üç farklı kuruluştan oluşmaktaydı. 2009 tarihinde yürürlüğe konulan 5902 sayılı yasa ile birlikte üç kuruluş tek bir kurumsal yapı altında birleştirilerek Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı olarak revize edilmiştir. Daha sonrasında Başbakanlık makamı kaldırılıp Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine hayata geçirilmesiyle beraber AFAD, 2018 tarihinde çıkarılan 4 Sayılı CBK ile İçişleri Bakanlığı'na bağlı bir kurum olmuştur. AFAD'ın kuruluş amacı; Türkiye'deki acil durum ve sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin verilmesi, bu konulardaki gerekli tedbirlerin alınması ve acil durum olayı gerçekleştiği sırada gerekli çalışmaların

yapılmasında, olaydan sonra da ülke içinde iyileştirmelerin yapılması gibi süreçlerin kontrolü sağlamak en önemli amacdır. Bunun dışında STK'lar, özel sektör ve üniversitelerle koordine içerisinde çalışmaktadır. AFAD'ın teşkilat yapısı hiyerarşik düzeyde olmaması nedeniyle görevleri günün ihtiyaçlarına uygun şekilde belirlenmektedir (Tosun, 2021, ss. 122-123).

2011 yılında Suriye'de patlak veren iç savaşın yol açtığı insani kriz sonucunda, Türkiye'nin uyguladığı açık kapı politikası doğrultusunda ülkeye yönelik yoğun ve kitlesel bir göç hareketi meydana gelmiştir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) kurulana kadar göçle mücadele kapsamında 2011 yılında itibaren AFAD büyük çaba göstermiştir. Sığınan Suriyeli vatandaşların barınma merkezleri kurarak ve işleterek barınma ihtiyaçlarını karşılamıştır. GİGM kurulduktan sonra barınma merkezlerinin işleyişini AFAD devam ettirmiş aynı zamanda sığınmacıların eğitimleri, sağlıkları ve meslek sahibi olmaları konularında da çeşitli faaliyetleri olmuştur. 2014 yılında yayımlanan Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında bakanlıkların ve kamu kurumlarının yapacakları hizmetlerin koordinasyonunu, yapılan yardımların dağıtılması ve yerine getirilme görevleri de AFAD'a bırakılmıştır. Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında olan geçici barınma merkezlerinin açılması, kapatılması ve işletilmesi yetkisi yine AFAD'a bırakılan yetkiler çerçevesinde yer almaktadır (Efe ve Arıcı, 2022, s. 309).

2.6.6.5. Türk Kızılayı

Türk Kızılay Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü; Türkiye'de kayıtlı olan yardıma muhtaç yabancılara yönelik ayni ve nakdi yardımlarda bulunulması ve toplumla uyum içerisinde yaşamalarının sağlanması gibi hizmetlerden sorumlu bir kuruluştur (Türk Kızılayı, 2025). Kızılay tarafından Türkiye'ye geçici koruma statü sahibi olan Suriyelilerin temel ihtiyaçlarının yanında sosyolojik, psikolojik vb. konularda da yardımlar sağlamıştır (Öztürk, 2020, s. 95).

Türkiye'ye yasadışı olarak giriş yapanlar, Türkiye'de yasadışı olarak kalanlar veya düzensiz olarak çıkmaya çalışanlar güvenlik güçleri tarafından gözaltına alınırlar. Bu kişiler Türkiye'den gidene kadarki süre zarfında Gönderme Merkezlerinde tutulurlar. Türkiye genelinde 20 Gönderme Merkezi bulunmaktadır. Gönderme Merkezleri İşlerine Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına bağlı olarak çalışmaktadır. 2016 yılında GİB ile Kızılay arasında işbirliği protokolü imzalanmıştır. Bu protokol kapsamında

Kızılay’a Gönderme Merkezlerinde asgari düzeyde insani standartların ve ihtiyaçların raporlanması görevi verilmiştir. Suriyelilerin gönüllü geri dönüşlerinde doldurdıkları geri dönüş formlarını imzalayarak işleme koyma görevi de Türk Kızılay’ın şube Başkanlıklarında yer alan Genel Hizmet Yöneticilerine bırakılmıştır (Efe ve Arıcı, 2022, s. 310).

Kızılay ve Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP) yaptığı iş birliği ile birlikte 2012 yılında Kilis Konteynır kentte “WFP/Kızılay Gıda Kart” projesi başlatmıştır. Bütçesi WFP tarafından karşılanan Kızılay kart ile Suriyelilerin yaşadıkları konteynır kentlerin içinde kurulan marketlerden gıda ihtiyaçlarını almışlardır. Bu proje sayesinde 1,5 milyondan fazla kişi yararlanmıştır. 2016 yılında Kızılay, WFP ve AB birlikte “Sosyal Uyum Yardım” projesini hayata ge irmışlerdir. Bu proje ile 2 milyonu aşkın kişiye nakdi yardım yapılmıştır. WFP projedeki sorumluluklarını 2020 yılında Uluslararası Kızılhaç ve Türk Kızılayı’na devretmiştir ( zt rk, 2020, ss. 95-96).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERZİNCAN’DA AK PARTİ VE CHP SEÇMENLERİNİN GÖÇMEN ALGILARINI ÖLÇMEYİ AMAÇLAYAN BU ARAŞTIRMAYA YÖNELİK AÇIKLAMALAR, YÖNTEM, BULGULAR VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Araştırmaya Yönelik Açıklamalar

İnsanlık tarihi boyunca varlığını sürdüren göç olgusu, günümüzde iletişim ve ulaşım olanaklarının baş döndürücü bir hızla artmasıyla birlikte dünya kamuoyunun dikkatini çeken temel konulardan biri olmuştur. Dolayısıyla göç konusu bilim insanlarının da dikkatini çekmiştir. Bu kapsamda göçü açıklamaya çalışan önemli göç teorileri ortaya atılmıştır.

Büyük ölçüde göçlerle şekillenen hem kuruluş yıllarında mübadeleler hem de zorunlu göçlerle nüfusun önemli bir kısmını göçmenlerin oluşturduğu, Türkiye Cumhuriyeti’ne yönelik göçlerin artmasıyla birlikte göç konusu gündemin en önemli konularından birini oluşturmaktadır. Son on yılda Arap Baharı kapsamında Orta Doğu’da yaşanan ayaklanmaların, istikrarsızlıkların ve iç savaşların sonucunda Türkiye’ye yönelik kitlesel göçler yaşanmıştır. Gerek istikrarsızlığın hüküm sürdüğü Suriye ve Irak gerekse Taliban’ın yönetime geldiği Afganistan’dan kitlesel göçlere maruz kalan Türkiye Cumhuriyeti başa çıkabileceğinin çok üzerinde göçmene ev sahipliği yapmaktadır. Yoğun göçler sonucu gelen göçmenler ülkede ekonomik, toplumsal ve kültürel alanlarda etkilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kapsamda, Türk halkının göçmenlere bakışının tespit edilmesi önem kazanmaktadır. Göçmen akınına karşı halkın önemli bir bölümünde itirazlar yükselmektedir. İtirazların sadece muhalefet partilerinin seçmenlerinde mi yoksa iktidar partisine oy veren seçmenlerde mi olduğunun tespiti tezimizin temel sorunsalını oluşturmaktadır. Dolayısıyla, bu tez çalışmasının amacı

Erzincan halkının göçmenlere yönelik algısını tespit ederek, bu algının farklı siyasi parti seçmenlerine göre değişip değişmediğini ortaya koymaktır.

Bu tez çalışmamız Erzincan halkının sağ ve sol yelpazede konumlanan AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmen algısının ne yönde olduğu ve bu kapsamda göç ve göçmenlere bakışın farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Uluslararası göç, güvenlikleştirme, dışsallaştırma, sınırlar, entegrasyon, istihdam ve kültür çatışması, konumuz açısından temel kavramlardır. Diğer bir kavram da kamuoyu araştırmasıyla, konu üzerine halkın düşüncesini ortaya koymaktır. Halkı ilgilendiren ortak görüştür. Erzincan'da kamuoyunun göçmenler hakkındaki görüşlerini kamuoyu araştırması yaparak ortaya çıkarmak bu alanda yapılacak çalışmalarla literatüre değerli katkılarda bulunacaktır. Yasadışı göçün önlenmesi, göçmenlerle Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşları arasında yaşanan gerilimler, geri dönüşü sağlanmayan göçmenlerin entegrasyonu, göçmenlerin barınması, sağlık hizmetleri gibi pek çok sorun çözülmeyi beklemektedir. Yurttaşların göçmenlere bakışının net olarak ortaya konulması söz konusu sorunların çözümü için önemli veriler sağlayacak, hem göçmenlerle ilgili literatüre katkıda bulunulacak hem de politika yapımcıların doğru kararlar vermesine katkıda bulunacaktır.

Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK) verilerine göre 2023 yılı Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Türkiye'nin tüm illerinde toplam seçmen sayısı 60.721.745'tir. Seçimlerde 53.993.683 seçmen oy kullanmıştır. Seçimlere katılım oranı % 88,92'dir. Erzincan İlinde kayıtlı seçmen sayısı ise 169.638'dir. Oy kullanan seçmen sayısı ise 153.860'tır. Katılım Oranı %90,70'tir. (YSK, 2025a) Yine YSK'nın 2024 yılı Mahalli İdareler Genel Seçimi'ne yönelik verilere göre 2023 yılı Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde 60.721.745 olan Türkiye'deki toplam seçmen sayısı 2024 yılı Mahalli İdareler Genel Seçimi'nde 61.441.882 olmuştur. Erzincan'da toplam seçmen sayısı ise 174.786 olarak tespit edilmiştir. 2019 yılı mahalli İdareler seçiminde bu sayı 162.190'dı. (YSK, 2025b)

Erzincan genelinde 131.650 seçmenin kayıtlı olduğu 31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimi içinde Belediye Başkanlığı Seçimlerinde Erzincan İlindeki seçmen sayıları incelendiğinde Erzincan Merkez ilçede 338 sandıkta 103.475 kayıtlı seçmen bulunmaktadır. İlçelerdeki seçmen sayıları incelendiğinde Tercan İlçesinde 30 sandıkta 7.152 seçmen; Çayırılı İlçesinde 9 sandıkta 2.268 seçmen; Üzümlü İlçesinde 32 sandıkta

7.935 seçmen; Otlukbeli İlçesinde 3 sandıkta 1.015 seçmen; Kemah İlçesi'nde 12 sandıkta 1.446 seçmen, Kemaliye İlçesinde 11 sandıkta 1.344 seçmen; İliç İlçesinde 13 sandıkta 4.014 seçmen ve Refahiye İlçesinde 10 sandıkta 3.001 seçmen bulunmaktadır. (YSK, 2025c).

Hürriyet Gazetesi'ne göre 2023 Cumhurbaşkanı seçiminde Erzincan merkez ilçede toplam seçmen 115.340'tır. (Hürriyet Gazetesi, 2023) YSK'ya göre ise Erzincan Merkez'de 31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimi'nde 100.585 kayıtlı seçmen bulunmaktaydı ve bu seçmenlerin 78.832'si oy kullanmıştır (YSK, 2025d). Buna göre, söz konusu seçimde Erzincan merkezdeki 115.340 toplam seçmenin 106.046'sı oy kullanmış, toplam 104.156 geçerli oyun % 38.79'u AK PARTİ, %37.32'si CHP ve %18.46'sını MHP almıştır. TİP ve Yeşil Sol Partinin oluşturduğu Emek ve Özgürlük İttifakı %1.4 oy almıştır (YSK, 2025d).

Yukarıdaki YSK verilerini temel alan tez çalışmamız Erzincan Merkez ilçede yapılacağından 31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimi içinde Belediye Başkanlığı Seçimlerinde Erzincan Merkez ilçede 103.475 kayıtlı seçmen esas alınmıştır.

Sonuç olarak bu tez çalışması, Erzincan il merkezinde yaşayan AK Parti ve CHP seçmenlerinin göç ve göçmenlere yönelik algılarını ortaya koymayı ve bu algıların siyasi parti tercihlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda 385'i AK Parti, 385'i CHP seçmeni olmak üzere toplam 770 katılımcıya uygulanan anketlerden elde edilen veriler araştırmanın amacı doğrultusunda SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Ayrıca, söz konusu verilerin analizinde yardımcı olması için 13 AK Parti ve 13 CHP seçmenlerinden oluşan toplam 26 katılımcıya derinlemesine mülakat yöntemiyle hazırlanan 8 nitel görüşme sorusu sorulmuştur. Elde edilen veriler analiz edilmiştir.

3.1.1. Problem Durumu

Göç olgusu, günümüz dünyasında ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal boyutlarıyla ele alınması gereken karmaşık bir süreçtir. Türkiye, coğrafi konumu ve çevresindeki bölgesel gelişmeler nedeniyle hem transit hem de hedef ülke olarak önemli ölçüde göç hareketleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle göçmenlere yönelik

toplumsal algılar hem kamu politikalarının şekillenmesinde hem de toplumsal uyum süreçlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır.

Türkiye, son yıllarda başta Suriye olmak üzere birçok ülkeden gelen göçlerle karşı karşıya kalmış ve bu durum toplumda çeşitli algı ve tutumlar ortaya çıkarmıştır. Göçmenlerin ekonomik hayata katılımı, kamu hizmetlerinden yararlanmaları, kültürel farklılıkları ve güvenlik boyutları bireylerin göçmen algısını doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, göçmenlere yönelik algıların yalnızca bireysel deneyimlerle değil, aynı zamanda ideolojik ve siyasi tercihlerle şekillendiği düşünülmektedir. Türkiye’de siyasal kutuplaşmanın belirgin olduğu bir ortamda, bireylerin siyasi görüşlerinin toplumsal meselelere bakış açılarını etkilemektedir. Bu nedenle, farklı siyasi görüşlere sahip bireylerin göçmen algılarının incelenmesi konunun daha kapsamlı anlaşılması açısından önem taşımaktadır.

Araştırmamızda, Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) seçmenlerinin göçmen algıları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bu iki seçmen grubunun tercih edilmesinin temel nedeni, Türkiye’de farklı ideoloji ve siyasal yaklaşımları temsil eden iki büyük siyasi parti olmaları ve göç politikalarına ilişkin farklı söylemler geliştirmeleridir. Bu sayede, göçmen algısının siyasal görüşlere sahip seçmenler arasında farklılaşıp farklılaşmadığını ya da ne oranda ve hangi konularda benzeyip farklılaştığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmanın problemi, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmen algılarının farklılaşıp farklılaşmadığını ve göçmen algısının oluşumunda hangi toplumsal ve bireysel faktörler etkili olduğunu sistematik olarak ortaya koymaktır. Araştırma, hem geniş bir örneklem üzerinden genel eğilimleri ortaya koymak hem de bireylerin düşüncelerini derinlemesine analiz edebilmek amacıyla nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntem yaklaşımı tercih edilmiştir. Bu kapsamda, nicel veriler aracılığıyla seçmenler arasındaki tutum istatistiksel olarak ortaya konulurken, nitel veriler sayesinde bu farklılıkların arka planındaki nedenler, algılar ve deneyimler detaylı şekilde analiz edilmiştir.

3.1.2. Uluslararası ve Türkiye Boyutunda Göçmen Algısı ve Siyasal Tutumları Üzerine Yapılan Bazı Çalışmalar

Türkiye’de göç ve göçmenlere yönelik algıları inceleyen çalışmaların, özellikle 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş sonrasında ortaya çıkan kitlesel göç süreciyle birlikte belirgin biçimde artış gösterdiği görülmektedir. Bu araştırmalar genel olarak yerel halkın göçmenlere yönelik ekonomik, kültürel, sosyal ve güvenlik temelli algılarını incelemekte; göçün toplumsal uyum, kamu hizmetleri, iş gücü piyasası ve siyasal tutumlar üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, göçmenlere yönelik algıların çoğunlukla ekonomik tehdit, kültürel tehdit ve güvenlik kaygıları ekseninde şekillendiği görülmektedir. Özellikle işsizlik, ücretlerin düşmesi, kamu kaynaklarının paylaşımı, kültürel farklılıklar ve suç oranları gibi konuların göçmenlere yönelik tutumların oluşmasında belirleyici faktörler olduğu ifade edilmektedir.

Tablo 3.1. Türkiye’de Göçmen Algısı ve Siyasal Tutumlar Üzerine Yapılan Bazı Araştırmaların Özeti

Yazar/Yıl	Araştırma Konusu	Yöntem	Temel Bulgular	Bu Araştırmaya Katkısı
Erdoğan (2020)	Türk toplumunun Suriyelilere yönelik algısı	Nicel araştırma	Katılımcıların önemli bölümü göçmenlerin ekonomik ve sosyal yük oluşturduğunu düşünmektedir.	Toplumdaki genel göçmen algısının olumsuz yönlerini ortaya koymuştur.
Erdoğan ve Semerci (2021)	Suriyelilere yönelik toplumsal kabul düzeyi	Nicel araştırma	Toplumsal kabul ile geri dönüş beklentileri arasında güçlü ilişki tespit edilmiştir.	Göçmen algısının çok boyutlu yapısını göstermiştir.
Esen ve Duman (2020)	Siyasal tercihler ve göçmen algısı	Nicel araştırma	Muhafif seçmenlerde göçmenlere yönelik olumsuz tutumların daha yüksek olduğu belirlenmiştir.	Parti kimliği ile göçmen algısı arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur.
Aydın ve Kaya (2017)	Göçmenlerin toplumsal uyumu	Karma yöntem	Yerel halk ile göçmenler arasındaki temasın önyargıları azaltabildiği görülmüştür.	Temas Hipotezi açısından önemli bulgular sunmuştur.
İçduygu (2020)	Türkiye’de göç yönetimi ve kamuoyu	Nitel araştırma	Göçün yalnızca güvenlik değil sosyal ve siyasal boyutlarının da bulunduğu vurgulanmıştır.	Göç politikalarının kamuoyu üzerindeki etkilerini açıklamıştır.

Tablo 3.1. Türkiye’de Göçmen Algısı ve Siyasal Tutumlar Üzerine Yapılan Bazı Araştırmaların Özeti (Devamı)

Kirişçi (2014)	Geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türkiye’ye etkileri	Politika analizi	Göçün uzun vadeli sosyal ve siyasal etkiler doğuracağı belirtilmiştir.	Göçün siyasal sonuçlarına ilişkin kuramsal çerçeve sunmuştur.
Çelik ve İçduygu (2019)	Yerel halkın göçmenlere bakışı	Nicel araştırma	Ekonomik ve kültürel tehdit algısının göçmen karşıtlığını artırdığı bulunmuştur.	Ekonomik ve kültürel tehdit teorilerinin Türkiye örneğinde geçerliliğini göstermiştir.

Bununla birlikte Türkiye’de yapılan araştırmaların önemli bir kısmının genel kamuoyu, üniversite öğrencileri, belirli meslek grupları veya yerel halk örneklemi üzerinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Göçmen algısının siyasal aidiyet temelinde incelendiği çalışmaların sayısı ise görece sınırlıdır. Mevcut araştırmalarda siyasi görüşün göçmenlere yönelik tutumları etkileyen önemli değişkenlerden biri olduğu belirtilmekle birlikte, doğrudan farklı siyasi parti seçmenlerini karşılaştıran çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Özellikle iktidar ve ana muhalefet partisi seçmenlerinin göçmenlere ilişkin ekonomik, kültürel, toplumsal ve güvenlik boyutlarındaki algılarının sistematik biçimde karşılaştırıldığı araştırmaların oldukça sınırlı olduğu söylenebilir.

Ayrıca mevcut literatürde araştırmaların büyük bölümünün İstanbul, Ankara, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Kilis gibi yoğun göç alan illerde gerçekleştirildiği görülmektedir. Buna karşın Doğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan ve göçmen nüfusunun büyükşehirlerle kıyaslandığında daha düşük olduğu Erzincan ili özelinde yapılan çalışmaların son derece sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, göçmen algısının farklı bölgesel koşullar altında nasıl şekillendiğinin anlaşılması açısından önemli bir boşluk oluşturmaktadır.

Öte yandan literatürde nicel araştırmaların ağırlıkta olduğu, katılımcıların tutumlarını derinlemesine ortaya koyabilecek nitel araştırmaların ise daha sınırlı sayıda bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle yalnızca anket verilerine dayalı bulguların ötesine geçerek katılımcıların göçmenlere ilişkin düşüncelerini, kaygılarını ve değerlendirmelerini doğrudan ortaya koyabilecek karma yöntem araştırmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu araştırma, söz konusu boşluğu doldurmayı amaçlayarak Erzincan ilinde yaşayan AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmen algılarını karşılaştırmalı biçimde incelemektedir. Araştırmada nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanılması sayesinde hem istatistiksel farklılıklar ortaya konulmuş hem de bu farklılıkların arka planında yer alan düşünce ve değerlendirmeler derinlemesine analiz edilmiştir. Bu yönüyle çalışma, Türkiye’de göçmen algısı literatürüne bölgesel, siyasal ve yöntemsel açıdan özgün katkılar sunmaktadır.

Uluslararası literatür incelendiğinde, göçmen algısına ilişkin çalışmaların özellikle son yıllarda Avrupa ve Kuzey Amerika’da yoğunlaştığı görülmektedir. Göç hareketlerinin artması, düzensiz göç olgusunun siyasal gündemde daha fazla yer alması ve göç konusunun seçim süreçlerinde önemli bir tartışma alanı hâline gelmesi, göçmen algısına yönelik araştırmaların sayısında önemli bir artışa neden olmuştur.

Tablo 3.2: Uluslararası Göçmen Algısı ve Siyasal Tutumlar Üzerine Güncel Çalışmalar

Yazar/Yıl	Ülke/Bölge	Konu	Yöntem	Temel Bulgular
Kwon, Scarborough ve Gallardo (2024)	Avrupa	Göçmenlere yönelik tutumların yapısı	ESS verileri, nicel analiz	Göçmen algısının tek boyutlu olmadığı; ekonomik ve kültürel boyutlarda farklılaştığı belirlenmiştir.
Moretti ve Ahmed (2024)	Avrupa Bölgeleri	Bölgesel göçmen algıları	ESS verileri, bölgesel analiz	Aynı ülke içerisinde dahi göçmen algılarının önemli ölçüde farklılaştığı tespit edilmiştir.
Kende vd. (2024)	Avrupa ve İsviçre	Siyasal katılım ve göçmen algısı	Karşılaştırmalı analiz	Göçmenlerin görünür siyasal katılımının yerli nüfusun tutumlarını olumlu yönde etkileyebildiği bulunmuştur.
Hannuksela, Söderlund ve Miklikowska (2024)	Avrupa	Siyasal ideoloji ve göçmen algısı	Nicel analiz	Sağ ideolojik yönelimin göçmenlere yönelik daha olumsuz tutumlarla ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.3: Uluslararası Göçmen Algısı ve Siyasal Tutumlar Üzerine Güncel Çalışmalar (Devamı)

Seitova ve Kovacs (2025)	36 Avrupa Ülkesi	Demokrasi, güven ve göçmen algısı	Çok düzeyli analiz	Sosyal güven ve demokratik değerlere bağlılığın göçmenlere yönelik olumlu tutumları artırdığı saptanmıştır.
Heide-Jørgensen (2025)	Batı Avrupa	İdeoloji ve göç	Karşılaştırmalı siyasal analiz	Göç ve ideolojik konumlanma arasındaki ilişkinin ülkesel bağlama göre değiştiği ortaya konulmuştur.
Dunn, Vrakopoulos ve Silva (2026)	Avrupa	Siyasal ideoloji ve göçmen politikaları	Karşılaştırmalı analiz	Göçmenlere yönelik tutumların siyasi ideoloji ile güçlü biçimde ilişkili olduğu doğrulanmıştır.

Güncel çalışmalar, göçmenlere yönelik tutumların yalnızca ekonomik kaygılarla açıklanamayacağını; kültürel tehdit algısı, siyasal ideoloji, toplumsal güven, demokratik değerler ve bireysel temas deneyimleri gibi birçok değişken tarafından şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Özellikle Avrupa’da gerçekleştirilen son dönem araştırmalar, göçmen algısının çok yönlü bir nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır. Kwon, Scarborough ve Gallardo (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışma, bireylerin göçmenlere yönelik değerlendirmelerinde ekonomik ve kültürel boyutların birbirinden ayrıştığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, göçmen algısının yalnızca genel bir kabul ya da ret yaklaşımıyla açıklanamayacağını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Benzer şekilde Moretti ve Ahmed (2024, ss. 91-121), göçmen algılarının sadece uluslararası düzeyde değil, ülke içindeki bölgeler arasında da önemli farklılıklar gösterebildiğini tespit etmiştir.

Uluslararası literatürde dikkat çeken bir diğer unsur ise siyasal kimliğin göçmen algısı üzerindeki etkisidir. Son yıllarda yapılan araştırmalar, sağ ve sol ideolojik konumlanmaların göçmenlere yönelik tutumları anlamlı biçimde etkilediğini göstermektedir. Hannuksela ve arkadaşları (2024) ile Dunn ve arkadaşlarının (2026) çalışmaları, siyasi ideolojinin göçmen politikalarına yönelik destek veya karşıtlık üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar, göç konusunun günümüzde yalnızca sosyal bir mesele olmaktan çıkarak aynı zamanda güçlü bir siyasal kutuplaşma alanı hâline geldiğini de göstermektedir.

Bununla birlikte son dönem araştırmalar, bireylerin göçmenlere yönelik tutumlarının yalnızca siyasal kimlik tarafından belirlenmediğini de ortaya koymaktadır. Sosyal güven düzeyi, demokratik değerlere bağlılık ve göçmenlerle kurulan doğrudan temas gibi değişkenlerin daha olumlu tutumların oluşmasına katkı sağlayabildiği görülmektedir. Özellikle temas ve etkileşim düzeyinin artmasının önyargıları azaltabileceği yönündeki bulgular, Temas Hipotezi'nin güncelliğini koruduğunu göstermektedir.

Uluslararası literatür genel olarak değerlendirildiğinde, göçmen algısının ekonomik, kültürel, güvenlik ve siyasal boyutları bulunan çok katmanlı bir olgu olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, mevcut çalışmaların büyük bölümü Batı Avrupa ve Kuzey Amerika örneklemlerine odaklanmaktadır. Ayrıca, siyasal parti seçmenlerinin göçmen algılarının yerel düzeyde karşılaştırıldığı araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle Erzincan örneğinde AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmen algılarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi, uluslararası literatürde sıklıkla ele alınan siyasal kimlik-göçmen algısı ilişkisini Türkiye bağlamında test etmesi bakımından özgün bir katkı sunmaktadır. Ayrıca araştırmanın nicel ve nitel yöntemleri birlikte kullanması, göçmen algısının yalnızca istatistiksel farklılıklarını değil, bu farklılıkların arka planındaki nedenleri de ortaya koyması açısından literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

3.1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Erzincan örneğinde AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik algı ve tutumlarını sistematik olarak incelemek ve farklı siyasal anlayışlara sahip bireyler arasında bu algıların farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Araştırma, göçmen algısının yalnızca genel eğilimlerini tespit etmekle kalmayıp, bu algıların ekonomik, güvenlik, istihdam, kültürel uyum boyutlarında nasıl şekillendiğini de derinlemesine analiz etmeyi hedeflemektedir.

Bu bağlamda çalışma, AK Parti ve CHP seçmenleri üzerinden yürütülerek, farklı ideolojik ve siyasal referanslara sahip seçmen gruplarının göçmenlere bakış açılarını karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Araştırma, seçmenlerin algılarını nicel verilerle genel eğilimler bağlamında ortaya koyarken, nitel yöntemler aracılığıyla bu algıların arkasındaki deneyim, motivasyon ve tutumları anlamayı amaçlamaktadır. Böylece

Çalışma, sadece bireylerin göçmen algılarını ölçmekle kalmayıp, bu algıların siyasi kimlik ile nasıl ilişkilendiğini ve toplumsal tutumlar üzerindeki etkilerini de açıklamayı hedeflemektedir. Bu yönüyle çalışma, göçmen algısının siyasi kimlik bağlamında yerel lkte nasıl şekillendiğini ortaya koyarak literatüre katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

3.1.3 Araştırma Soruları ve Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırmada, Türkiye’de farklı siyasi aidiyetlere sahip bireylerin göçmenlere yönelik algılarının karşılaştırılmal olarak incelenmesi amaçlanmış ve bu doğrultuda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

Araştırma kapsamında, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik genel algılarının nasıl şekillendiği incelenmiş; özellikle göçmenlerin ekonomik etkileri, sosyal uyum süreçleri ve topluma katkılarına ilişkin algıların siyasi parti tercihleri temelinde farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Ayrıca, bireylerin göçmen algılarının arka planında yer alan nedenler, deneyimler ve motivasyonlar nitel veriler aracılığıyla derinlemesine değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın araştırma soruları;

Göçmenlerin ekonomik etkilerine ilişkin algılar AK Parti ve CHP nezdinde farklılaşmakta mıdır?

Göçmenlerin sosyal uyumuna ilişkin algılar AK Parti ve CHP seçmenleri için değişmekte midir?

Göçmenlerin topluma katkısına ilişkin değerlendirmeler AK Parti ve CHP seçmeni temelinde farklılaşmakta mıdır?

Araştırma sorularına paralel olarak aşağıdaki hipotezler geliştirilmiş ve test edilmiştir:

H1: AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik genel algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H2: Erzincan’daki CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik algısı AK Parti seçmenlerine kıyasla daha olumsuzdur.

H3: Erzincan'daki AK Parti seçmenlerinin göçmenlere yönelik algısı olumlu yöndedir.

H4: AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin ekonomik etkilerine ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H5: AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin sosyal uyumuna ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H6: AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin topluma katkılarına ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

3.1.4 Önemi

Bu araştırmanın önemi, Türkiye'de göç olgusunun özellikle son yıllarda toplumsal ve siyasal hayatın merkezinde yer almasına rağmen, yerel ölçekte farklı siyasi parti seçmenlerinin göçmenlere yönelik algılarını inceleyen çalışmaların sınırlı olmasıdır. Literatürde daha çok büyükşehirlerde yapılan araştırmalar öne çıkarken, Anadolu'nun orta ölçekli şehirlerinden biri olan Erzincan'da bu ilişkinin ortaya konulmamış olması, çalışmanın önemini artırmaktadır.

Teorik açıdan bu çalışma, göç-siyaset ilişkisinin yalnızca makro düzeyde değil, mikro ölçekte de nasıl şekillendiğini gösterecek ve siyasi kimliklerin toplumsal algılar üzerindeki etkisini ortaya koyarak literatüre katkı sunacaktır. Uygulama açısından ise, yerel düzeyde seçmen algılarının anlaşılması, siyasi aktörlerin politika üretme süreçlerine ve kamuoyu oluşturma mekanizmalarına ışık tutacaktır.

Araştırmanın odaklandığı temel problem alanlarından biri, Erzincan'daki AK Parti ve CHP seçmenlerinin uluslararası göç ve göçmenlere ilişkin algılarının siyasal tercihleri ve demografik özelliklerine göre nasıl farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir. Ayrıca, zaman zaman göçmenler hakkında dile getirilen genellemelerin veya yaygın kanaatlerin, saha verileriyle ne ölçüde örtüştüğü de test edilecektir.

Uygulamaya katkısı ise, yerel düzeyde göçmenlere ilişkin algıların ölçülmesiyle hem akademisyenlere hem de politika yapıcılara somut veri sunmak, toplumdaki eğilimleri görünür kılmak ve göç tartışmalarının daha sağlıklı bir zeminde yürütülmesine katkı sağlamak olacaktır.

3.1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, yalnızca merkez sağ ve solun iki büyük partisi olan AK Parti ve CHP'nin seçmenleriyle sınırlı olarak yürütülmüş olup, diğer siyasi partilerin seçmenlerini veya kendisini herhangi bir siyasi parti ile özdeşleştirmeyen bireyleri kapsamamaktadır. Bu nedenle, elde edilen bulgular Türkiye'nin seçmen profiliyle genellenemez. Çalışma, Erzincan Merkez ilçesinde uygulanmış anket ve görüşmeler üzerinden yürütüldüğünden dolayı, coğrafi farklılıklar nedeniyle sonuçlar ülke genelini yansıtmayabilir. Ayrıca, araştırma belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilmiş olup, göçmen algıları güncel politik gelişmeler ve ekonomik koşullara bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Kullanılan anket ve görüşme yöntemleri, katılımcıların ifadelerine ve nitel verilerin yorumlanması araştırmacının değerlendirmelerine bağlı olduğundan bazı özellikler taşıyabilir. Bunun yanı sıra, araştırma göçmen algısını ekonomik etkiler, güvenlik, kültürel uyum ve kamu politikaları boyutları ile sınırlı olarak incelemiş, diğer sosyal, psikolojik veya medya kaynaklı etkileri kapsam dışında bırakmıştır.

3.1.6. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada, AK Parti ve CHP seçmenlerinin anket ve görüşmelere verdikleri yanıtların samimi ve doğru olduğu varsayılmaktadır. Katılımcıların siyasi parti tercihlerinin göçmen algısı üzerinde anlamlı bir etkisi bulunduğu kabul edilmekte ve göçmenlere yönelik tutumların ekonomik etkiler, kültürel uyum ve kamu politikaları boyutlarında ölçülebileceği öngörülmektedir. Ayrıca, araştırmada yer alan örneklemin, ilgili seçmen gruplarının göçmen algılarını temsil edecek yeterlilikte olduğu varsayılmakta ve çalışmanın yürütüldüğü dönemdeki sosyal, ekonomik ve politik koşulların katılımcıların algılarını etkileyebileceği, ancak bu koşulların araştırma süresince görece sabit olduğu kabul edilmektedir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

3.2.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, karma yöntem (mixed-method) yaklaşımı doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Karma yöntem, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılarak araştırma probleminin daha kapsamlı ve derinlemesine incelenmesini sağlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2014, s. 215). Çalışmada nicel ve nitel veri toplama yöntemlerinden birlikte yararlanılarak, göçmen algısının hem ölçülebilir

boyutları hem de bu algının arka planında yer alan düşünce ve deneyimler analiz edilmiştir.

Araştırmada açıklayıcı sıralı karma yöntem deseni benimsenmiştir. Bu kapsamda, öncelikle nicel veri toplama süreci gerçekleştirilmiş ve AK Parti ile CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik algıları anket yöntemiyle ölçülmüştür. Elde edilen nicel bulguların daha ayrıntılı biçimde açıklanabilmesi amacıyla ikinci aşamada nitel veri toplama sürecine geçilmiş ve AK Parti ile CHP seçmenlerinden oluşan katılımcılarla derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Böylece nicel verilerle ortaya çıkan eğilimler analiz edilirken, nitel verilerle birlikte yorumlanmıştır.

Araştırmada nicel veriler SPSS programı kullanılarak çözümlenirken, nitel veriler ise içerik analizi yöntemiyle sistematik olarak incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışma, göçmen algısının siyasal kimlik bağlamında nasıl şekillendiğini çok boyutlu biçimde ortaya koymayı amaçlamaktadır.

3.2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini, Erzincan Merkez ilçesinde yaşayan ve AK Parti ile CHP seçmeni olan bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın Erzincan Merkez ilçesi ile sınırlandırılmasının temel nedeni, farklı siyasal tercihlere sahip seçmenlerin göçmenlere yönelik algılarının yerel düzeyde karşılaştırmalı olarak incelenmek istenmesidir. Evrenin tamamına ulaşmanın zaman, maliyet ve erişilebilirlik bakımından çeşitli güçlükler içermesi nedeniyle çalışma örneklem üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın örneklemini, farklı siyasi görüşlere sahip bireylerin göçmen algılarını karşılaştırmalı olarak incelemek amacıyla tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Veri toplama sürecinde Erzincan il merkezinde farklı mahallelerde yaşayan seçmenlere ulaşılmış, anket formunda katılımcıların son genel seçimlerde oy verdikleri siyasi partiyi belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Anket uygulaması sırasında herhangi bir siyasi parti seçmenine yönelik ön eleme yapılmamış, farklı siyasi görüşlere sahip bireylerin araştırmaya katılımı sağlanmıştır. Analiz aşamasında ise araştırmanın amacı doğrultusunda son genel seçimlerde AK Parti ve CHP'ye oy verdiğini belirten katılımcılar değerlendirmeye alınmıştır. Bu doğrultuda her iki seçmen grubunun eşit temsil edilmesine özen gösterilmiş ve toplam 770 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların 385'i AK Parti seçmeni, 385'i ise CHP seçmeni bireylerden oluşmaktadır.

Araştırmanın nitel boyutunda ise göçmen algısının arka planındaki düşünce, deneyim ve motivasyonları daha derinlemesine incelemek amacıyla amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu kapsamda, nicel araştırmaya katılan bireyler arasından gönüllülük esasına göre seçilen ve farklı sosyo-demografik özelliklere sahip toplam 26 katılımcıyla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen nitel veriler, 13 AK Parti ve 13 CHP seçmeni ile yürütülerek her iki siyasi grubun eşit biçimde temsil edilmesi sağlanmıştır.

Araştırmada belirlenen örneklem büyüklüğünün, evreni temsil edebilecek nitelikte olduğu kabul edilmektedir. Bu doğrultuda elde edilen bulguların, Erzincan Merkez ilçesindeki ilgili seçmen gruplarının göçmen algılarına ilişkin genel eğilimleri yansıttığı değerlendirilmektedir.

3.2.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama sürecinde, araştırma probleminin çok boyutlu yapısı dikkate alınarak nicel ve nitel veri toplama araçları birlikte yararlanılmıştır. Bu çerçevede nicel veriler anket formu aracılığıyla elde edilirken, nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Anket Formu;

Araştırmanın nicel boyutunda kullanılan anket formu, literatür taraması doğrultusunda geliştirilmiş olup, göçmenlere yönelik algıyı ölçmeye yönelik ifadelerden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan anket formu, iki temel bölüm altında hazırlanmıştır.

Anket formunun ilk bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular (yaş, cinsiyet, eğitim durumu vb.) ve siyasal kimliklerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde katılımcıların göçmenlere yönelik algılarını ölçmek amacıyla hazırlanan maddelerden oluşmaktadır. Bu maddeler, göçmen algısını oluşturan temel boyutlar dikkate alınarak hazırlanmış ve 5’li Likert tipi ölçek (Kesinlikle Katılmıyorum – Kesinlikle Katılıyorum) şeklinde düzenlenmiştir.

Bu araştırmada anket formunda yer alan ölçek maddelerinin yapı geçerliliğinin değerlendirilmesi amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. AFA, çok sayıda değişken arasında gözlenen ilişkileri daha az sayıda ve anlamlı faktörler altında toplamak amacıyla kullanılan istatistiksel bir tekniktir. Bu yöntem, özellikle ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında, değişkenlerin altında yatan gizil yapının ortaya

ıkarılmasına imkân sağlamaktadır (Tabachnick & Fidell, 2013, s. 612). Bu kapsamda, gerçekleştirilen analiz sonucunda, gmen algısının ekonomik algı, sosyal uyum ve toplumsal katkı olmak üzere üç temel boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Elde edilen bu yapı doğrultusunda ölçek alt boyutları oluşturularak analizler bu faktörler üzerinden yrtlmştir.

Anketin uygulanmasından önce, ölçüm aracının anlaşılabilirliğini ve güvenirliğini test etmek amacıyla 80 katılımcı ile pilot çalışma yapılmış ve gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşme Formu;

Araştırmanın nitel boyutunda, katılımcıların gmenlere yönelik algılarının arka planını daha derinlemesine incelemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Görüşme formu, ilgili literatür ve araştırmanın temel amacı dikkate alınarak hazırlanmış olup, katılımcıların gmenlere ilişkin düşüncelerini, deneyimlerini ve değerlendirmelerini ayrıntılı şekilde rtaya koymalarına imkân tanıyan açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur.

Görüşmeler, önceden belirlenen katılımcılarla yüz yüze veya uygun iletişim araçları aracılığıyla gerçekleştirilmiş ve katılımcıların onayı doğrultusunda kayıt altına alınmıştır. Elde edilen veriler daha sonra yazılı hâle getirilerek analiz sürecine dahil edilmiştir.

Bu kapsamda kullanılan nitel veri toplama aracı, araştırmanın nicel bulgularını destekleyici ve açıklayıcı nitelikte olup, gmen algısının arka planındaki nedenlerin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

3.2.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler, nicel ve nitel veri toplama araçları beraber kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sürecinde etik ilkelere uyulmuş, katılımcılara araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında gerekli bilgilendirme yapılmış, araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiştir.

Nicel veriler, araştırma kapsamında geliştirilen anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Anket uygulaması, 01.12.2025 – 01.02.2026 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, belirlenen örneklem doğrultusunda AK Parti ve CHP semenlerine

uygulanmıştır. Veri toplama sürecinde anketler yüz yüze ve çevrim içi yöntemlerle uygulanmış, katılımcıların soruları bağımsız ve herhangi bir yönlendirme olmaksızın yanıtlamalarına özen gösterilmiştir. Anketin uygulanma süresi ortalama 5–10 dakika arasında değişmiştir. Bu süreç sonunda toplam 770 katılımcıdan elde edilen veriler analiz aşamasına dahil edilmiştir.

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde aşağıdaki temel formül kullanılmıştır:

$$n0 = \frac{Z^2 \cdot p \cdot (1 - p)}{e^2}$$

Burada;

Z = güven düzeyine karşılık gelen z değeri (95% güven düzeyi için 1.96)

p = olayın gerçekleşme olasılığı (en muhafazakâr yaklaşım olarak 0.5 alınmıştır)

e = kabul edilebilir hata payı (0.05)

95% güven düzeyi ve %5 hata payı için:

$$Z = 1.96$$

$$p = 0.5$$

$$e = 0.05$$

Önce pay kısmı hesaplanır:

$$Z^2 = 1.96^2 = 3.8416$$

$$p(1-p) = 0.5 \times 0.5 = 0.25$$

$$3.8416 \times 0.25 = 0.9604$$

Payda:

$$e^2 = 0.05^2 = 0.0025$$

Sonuç:

$$n0 = \frac{0.9604}{0.0025} = 384.16 \approx 384$$

Dolayısıyla sonsuz evren varsayımına göre minimum örneklem büyüklüğü 384 kişi olarak belirlenmiştir.

Örneklem büyüklüğü belirlenirken %95 güven düzeyi ve %5 hata payı esas alınarak minimum örneklem büyüklüğü 384 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın karşılaştırmalı yapısı gereği, örneklem iki farklı seçmen grubuna (AK Parti ve CHP) eşit olarak dağıtılmıştır. Bu kapsamda her bir grup için en az 385 katılımcı hedeflenmiş,

toplamda 770 katılımcıya ulaşılmıştır. Bu yaklaşım, gruplar arası karşılaştırmaların daha dengeli ve güvenilir şekilde yapılmasını sağlamaktadır.

Araştırmanın nicel boyutunda örneklem belirlenirken öncelikle Erzincan il merkezinde farklı mahallelerde yaşayan seçmenlere ulaşılmış ve anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Anket formunda katılımcıların siyasi tercihlerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiş, herhangi bir siyasi parti seçmenine yönelik ön eleme yapılmamıştır. Böylece araştırmaya farklı siyasi görüşlere sahip bireylerin katılımı sağlanmıştır.

Verilerin analiz aşamasında ise araştırmanın amacı doğrultusunda son genel seçimlerde oy verdiği siyasi partiyi AK Parti veya CHP olarak belirten katılımcılar değerlendirmeye alınmıştır. Diğer siyasi partilere oy verdiğini ifade eden katılımcılar araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu yöntemle AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmen algılarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Örnekleme sürecinde ayrıca Erzincan il merkezinde gerçekleştirilen son seçim sonuçları dikkate alınmış, AK Parti ve CHP seçmenlerinin yoğun olarak yaşadığı mahallelerde saha çalışmasına ağırlık verilmiştir. Bu tercih, araştırmanın temel karşılaştırma gruplarını oluşturan seçmenlere ulaşma olasılığını artırmak ve yeterli sayıda katılımcıya erişebilmek amacıyla yapılmıştır. Bununla birlikte araştırma kapsamında yalnızca belirli mahallelerle sınırlı kalınmamış, farklı bölgelerde yaşayan seçmenlerin de çalışmaya katılımı sağlanarak veri çeşitliliğinin artırılması hedeflenmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda, Erzincan il merkezinde yaşayan toplam 26 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Nitel görüşmelere katılacak bireylerin belirlenmesinde öncelikle araştırmanın nicel aşamasında uygulanan anketlerden yararlanılmıştır. Anket çalışmasına katılan bireyler arasından, araştırmanın amacı doğrultusunda AK Parti ve CHP seçmeni olduğunu belirten katılımcılar değerlendirmeye alınmış ve görüşmeyi kabul eden kişiler arasından seçim yapılmıştır. Katılımcıların seçiminde, amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan maksimum çeşitlilik örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın temel amacı AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik algılarını karşılaştırmalı olarak incelemek olduğundan, nitel görüşmeler her iki siyasi gruptan eşit sayıda katılımcıyla yürütülmüştür. Bu kapsamda 13 AK Parti seçmeni ve 13 CHP seçmeni ile görüşme yapılmıştır.

Katılımcıların Erzincan il merkezinde ikamet ediyor olmaları, seçmen niteliğine sahip bulunmaları ve araştırmaya gönüllü katılmayı kabul etmeleri seçim kriterleri olarak belirlenmiştir. Görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiş, katılımcılara araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiş, kişisel bilgilerinin gizli tutulacağı açıklanmıştır. Etik ilkeler doğrultusunda katılımcı isimleri kullanılmamış, her katılımcı K1, K2, K3 şeklinde kodlanmıştır.

Görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yürütülmüş olup katılımcıların göçmenlere yönelik genel algıları, göçün ekonomik, kültürel ve toplumsal etkilerine ilişkin değerlendirmeleri, göçmenlerle yaşadıkları bireysel deneyimler ve göç politikalarına yönelik görüşleri ele alınmıştır. Her bir görüşme ortalama 20-30 dakika sürmüştür, elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Nitel veriler, nicel araştırma bulgularını desteklemek ve katılımcıların göçmen algılarının altında yatan nedenleri daha ayrıntılı biçimde ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır.

Elde edilen nitel veriler yazılı metin hâline getirilerek analiz sürecine hazır hâle getirilmiştir. Böylece araştırmada nicel ve nitel veriler, birbirini tamamlayacak şekilde sistematik ve planlı bir biçimde toplanmıştır.

3.2.5. Verilerin Analizi

Bu araştırma sonunda elde edilen verilerin analizi, nicel ve nitel veriler olmak üzere iki boyutta gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecinde nicel veriler istatistiksel yöntemlerle, nitel veriler ise içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Nicel Verilerin Analizi;

Araştırmada nicel veriler, SPSS 25.0 istatistik paket programından yararlanılarak analizi yapılmıştır. Öncelikle veri seti üzerinde tanımlayıcı istatistikler (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma) hesaplanmış ve katılımcıların demografik özellikleri ile genel algı düzeyleri ortaya konmuştur.

Tablo 3.4:KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,647
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2726,368
	Df	78
	Sig.	,000

Araştırmada kullanılan ölçeğin yapı geçerliliği ve güvenirliği kapsamında Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) öncesinde KMO ve Bartlett Küresellik Testi uygulanmıştır. Tablo 3.3’de görüldüğü üzere Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik katsayısı 0.647 olarak bulunmuş olup, bu değer örneklem büyüklüğünün faktör analizi için kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bartlett Küresellik Testi sonucunda ise ki-kare değeri 2726.368 (df=78; $p<0.001$) olarak hesaplanmış ve değişkenler arasında faktör analizi yapılmasına uygun düzeyde anlamlı ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.5: Cronbach's Alpha Güvenirlik Analiz Sonucu

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,711	,709	12

Tablo 3.4’e göre ölçeğin güvenirliğini değerlendirmek amacıyla yapılan analizde Cronbach’s Alpha katsayısı 0.711 olarak elde edilmiştir. Bu değer, sosyal bilimlerde kabul edilen 0.70 eşik değerinin üzerinde olup ölçeğin iç tutarlılık açısından yeterli güvenirlik düzeyine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Standardize edilmiş maddelere göre hesaplanan Cronbach’s Alpha değeri ise 0.709 olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgular, kullanılan ölçüm aracının hem geçerli hem de güvenilir olduğunu ve analizlerde kullanılmasının uygun olduğunu ortaya koymaktadır.

Göçmen algısının boyutlarını görmek için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmış ve bağımlı değişkenler üç temel faktör altında toplanmıştır:

- Ekonomik algı
- Sosyal uyumluluk

- Toplumsal kabul

Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda üç temel faktör yapısı elde edilmiş, ancak bazı maddelerin birden fazla faktöre anlamlı düzeyde yüklenmesi nedeniyle bu maddeler faktör yapısına dahil edilmemiştir. Bu maddeler analiz dışı bırakılmamış, bağımsız değişkenler olarak ayrıca değerlendirilmiştir. AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmen algılarının farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla çeşitli istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Öncelikli olarak, gruplar arasındaki farkları incelemek için MANOVA uygulanmıştır. MANOVA sonuçlarında anlamlı farklılıkların tespit edildiği durumlarda, farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirlemek amacıyla Tukey HSD ve Games-Howell post-hoc testlerinden yararlanılmıştır.

Bunun yanı sıra, iki bağımsız grup arasındaki ortalama farklılıklarını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Araştırmada gerçekleştirilen tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Bu analizler, hipotezlerin test edilmesine ve siyasal kimlik temelinde göçmen algısının boyutlar açısından değerlendirilmesine olanak sağlamıştır.

Nitel Verilerin Analizi;

Araştırmanın nitel boyutunda elde edilen veriler, görüşme formu yanıtlarının yazılı hâle getirilmesinin ardından içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. İçerik analizi sürecinde, katılımcıların yanıtları temalar ve alt temalar çerçevesinde kodlanmış, göçmen algısının arka planındaki düşünce, deneyim ve motivasyonlar sistematik bir biçimde analiz edilmiştir.

Nitel analiz, nicel bulguları destekleyici ve açıklayıcı nitelikte olup, farklı siyasal kimliklere sahip bireylerin göçmenlere ilişkin algılarını daha derinlemesine anlamaya katkı sağlamaktadır.

3.2.6. Etik İlkeler

Bu araştırmada, veri toplama süreci boyunca etik ilkelere tam uyum sağlanmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı ve süreci hakkında detaylı bilgi verilmiş, katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı açıkça belirtilmiştir. Katılımcılar üzerinde herhangi bir zorlayıcı yöntem uygulanmamış ve yanıtları üzerinde yönlendirme yapılmamıştır.

Araştırmada elde edilen tüm veriler, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) çerçevesinde korunmuş, katılımcıların kimlik bilgileri anonim hale getirilmiştir. Veriler yalnızca akademik amaçla kullanılmış ve üçüncü kişilerle paylaşılmamıştır. Veriler güvenli dijital ortamda saklanmakta olup araştırma tamamlandıktan sonra etik kurallar çerçevesinde muhafaza edilmektedir.

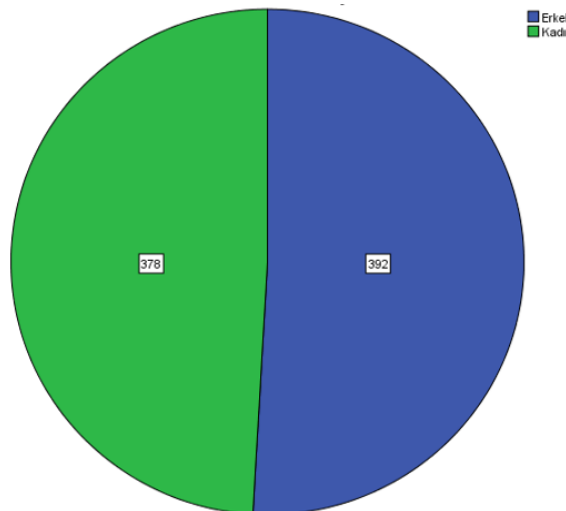
Nitel veri toplama sürecinde katılımcılar görüşme öncesinde bilgilendirilmiş, istedikleri zaman çalışmadan çekilme hakları olduğu kendilerine bildirilmiştir. Görüşmeler katılımcı onayı doğrultusunda gerçekleştirilmiş ve katılımcı haklarına saygı gösterilmiştir. Bu yönüyle araştırma süreci, akademik etik kurallara uygun şekilde yürütülmüştür.

3.3. Bulgular Ve Değerlendirmeler

3.3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

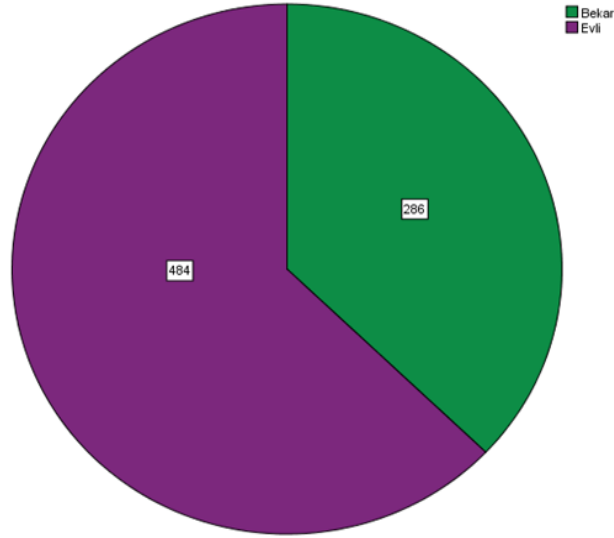
Araştırma kapsamında katılımcıların demografik özellikleri; cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim düzeyi, gelir durumu ve siyasi tercih değişkenleri esas alınarak değerlendirilmiştir. Elde edilen demografik dağılımın genel Erzincan nüfus yapısıyla kısmen uyumlu olduğu görülmektedir. Bu kapsamda elde edilen bulgular aşağıda grafikler aracılığıyla sunulmaktadır.

Şekil 3.1: Cinsiyet



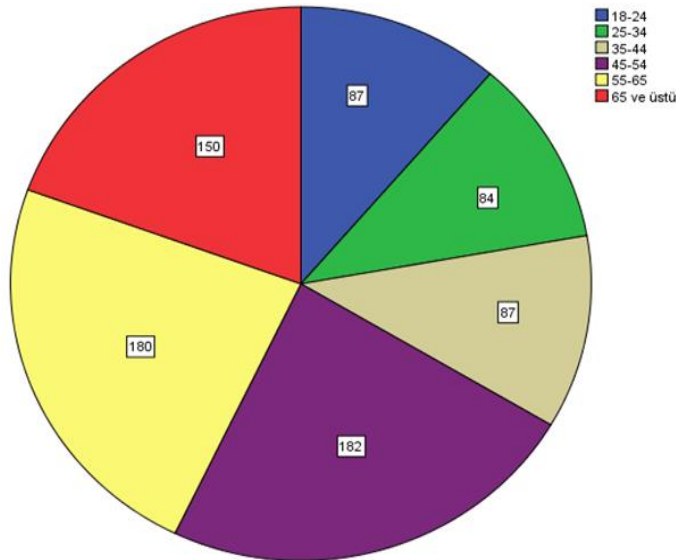
Şekil 3.1’de katılımcıların cinsiyet dağılımı gösterilmektedir. Buna göre katılımcıların %50,9’u erkek, %49,1’i ise kadındır. Cinsiyet dağılımının dengeli olması, analiz sonuçlarının cinsiyet temelli bir sapma içermemesine katkı sağlamaktadır.

Şekil 3.2: Medeni Durum



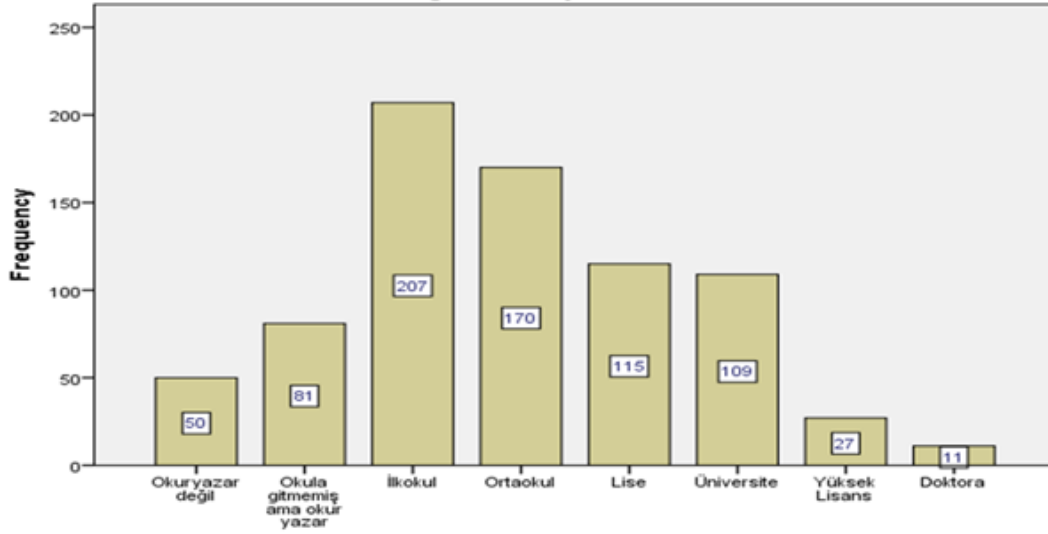
Şekil 3.2’de medeni durum dağılımı incelendiğinde katılımcıların %62,9’unun evli, %37,1’inin bekar olduğu görülmektedir. Bu sonuç, örnekleimde evli bireylerin daha yüksek oranda temsil edildiğini göstermektedir.

Şekil 3.3: Yaş Grupları



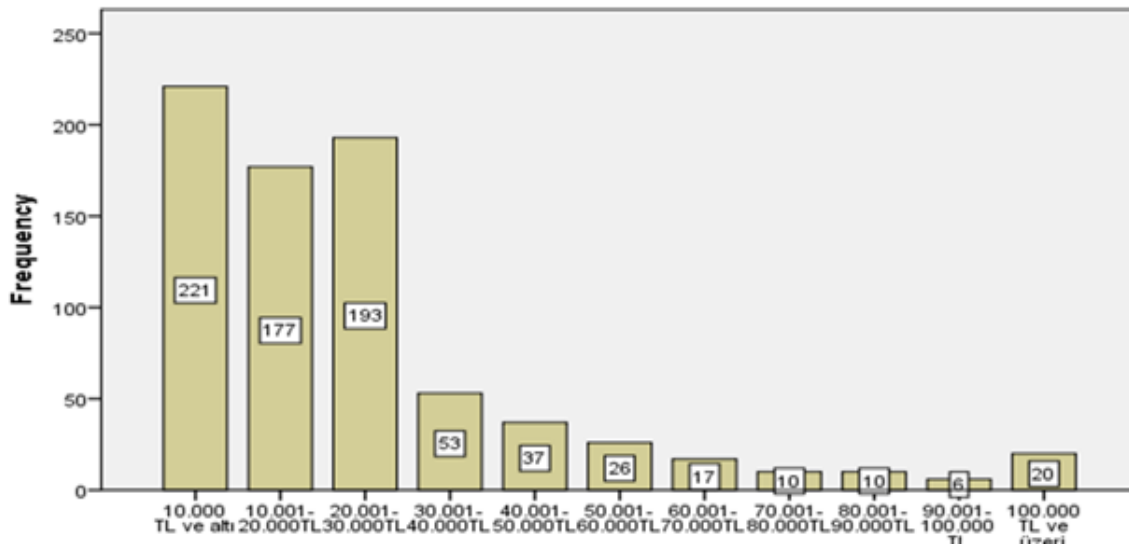
Şekil 3.3’te yer alan yaş dağılımına göre, katılımcıların önemli bir kısmının 45 yaş ve üzeri grupta yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların ağırlıklı olarak orta yaş ve üzeri grupta yer alması, araştırma bulgularının bu yaş grubunun algılarını daha fazla yansıtmaya neden olabilecektir.

Şekil 3.4: Eğitim Durumları



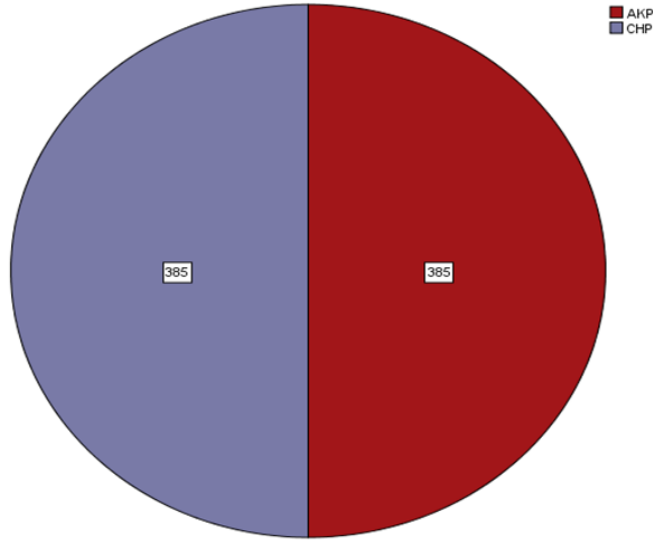
Şekil 3.4'te eğitim düzeyine ilişkin dağılım incelendiğinde, katılımcıların büyük bir kısmının ilkokul ve ortaokul mezunu olduğu, yükseköğretim düzeyine sahip bireylerin oranının daha düşük kaldığı görülmektedir. Üniversite mezunu ve lisansüstü eğitim mezunları toplamı yalnızca 147 kişidir ve toplam katılımcıların %19'unu oluştururken okuryazar olmayan (50 kişi), okula gitmemiş ama okuryazar olan (61 kişi), ve ilkokul mezunu (207 kişi) toplamda 338 kişi en düşük eğitim seviyesine sahip katılımcılar toplam katılımcıların %44'ünü oluşturmaktadır.

Şekil 3.5: Gelir Durumu



Şekil 3.5’te gelir düzeyi dağılımı incelendiğinde, katılımcıların önemli bir bölümünün düşük ve orta gelir grubunda yer aldığı tespit edilmiştir. 30.000 TL ve altı gelirden yaşayan katılımcılar toplam katılımcıların %77’sini oluşturmaktadır.

Şekil 3.6: Siyasi Parti Tercihi



Şekil 3.6’da katılımcıların siyasi tercih dağılımı gösterilmektedir. Araştırmada karşılaştırmalı analiz yapılabilmesi amacıyla örneklem dengeli bir şekilde oluşturulmuş ve her iki siyasi partiye eşit sayıda katılımcı dahil edilmiştir (%50 AK Parti, %50 CHP). Bu durum, gruplar arası karşılaştırmaların daha sağlıklı yapılmasına olanak sağlamaktadır.

3.3.2. Erzincan’daki AK Parti ve CHP Seçmenlerinin Göçmen Algısına İlişkin Bulgular

3.3.2.1. Genel Eğilimler

Bu bölümde katılımcıların göçmenlere yönelik genel algı düzeyleri betimsel istatistikler ve frekans dağılımları aracılığıyla analiz edilmiştir. Katılımcıların anket maddelerine verdikleri yanıtlar üzerinden göçmenlere ilişkin genel tutumlarının yönü ve yoğunluğu değerlendirilmiştir. Böylece örneklemin göçmen algısına ilişkin genel eğilimi ortaya konulmuştur.

Tablo 3.6: Katılımcıların Uluslararası Göçmenlere Yönelik Algı Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfade	Ortalama ($\bar{x}$)	Standart Sapma
Türkiye’deki göçmenlerin varlığı topluma olumlu katkı sağlamaktadır.	1,95	1,09
Hükümet tarafından uygulanan göçmen politikaları başarılıdır.	2,04	1,17
Türkiye olası bir göç durumunda göçmenleri kabul etmelidir.	1,57	0,86
Göçmenler Türkiye ekonomisine katkı sağlamaktadır.	2,34	1,33
Göçmenler Türkiye’deki iş gücüne katkı sağlamaktadır.	2,61	1,4
Göçmenler Türkiye’deki kültürel yapıyı zenginleştirmektedir.	2,07	1,19
Göçmenlerle yaşadığım deneyimler olumludur.	2,55	1,23
Göçmenlerle komşu olma fikrine olumlu bakıyorum.	2,37	1,39
Göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçmesini destekliyorum.	1,37	0,72
Ekonomik Algı	2,44	1,23
Toplumsal Kabul	2,02	1,09
Sosyal Uyumluluk	2,46	1,24

Not: Ölçek maddeleri 1=Kesinlikle Katılmıyorum ile 5=Kesinlikle Katılıyorum arasında derecelendirilmiştir. N=770

Tablo 3.5’de katılımcıların göçmenlere yönelik algılarına ilişkin betimsel istatistik sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların göçmenlere yönelik algılarının çoğunlukla olumsuz yönde olduğu görülmektedir.

Tablodaki en düşük ortalama değer “Göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçmesini destekliyorum” ifadesine ait olduğu görülmektedir ($\bar{x}$ =1,37). Bu sonuç, katılımcıların büyük çoğunluğunun göçmenlere vatandaşlık verilmesine olumsuz yaklaştığını göstermektedir. Benzer şekilde “Türkiye olası bir göç durumunda göçmenleri kabul etmelidir” ifadesinin ortalaması da oldukça düşük düzeyde gerçekleşmiştir ($\bar{x}$ =1,57). Bu durum, katılımcıların yeni göç hareketlerine karşı mesafeli bir yaklaşım sergilediklerini ortaya koymaktadır.

“Türkiye’deki göçmenlerin varlığı topluma olumlu katkı sağlamaktadır” ifadesinin ortalaması 1,95 olarak bulunmuştur. Bu bulgu, AK Parti ve CHP seçmenlerinin

göçmenlerin toplumsal yapıya olumlu katkı sunduğu görüşüne genel olarak katılmadıklarını göstermektedir. Benzer biçimde hükümetin göçmen politikalarının başarılı olduğunu düşünen katılımcı oranının da düşük olduğu anlaşılmaktadır ($\bar{x}=2,04$).

Ekonomik boyuta ilişkin bulgular incelendiğinde, “Göçmenler Türkiye ekonomisine katkı sağlamaktadır” ifadesinin ortalaması 2,34 olarak hesaplanırken, “Göçmenler Türkiye’deki iş gücüne katkı sağlamaktadır” ifadesi görece daha yüksek bir ortalama sahip olmuştur ($\bar{x}=2,61$). Bu durum, katılımcıların göçmenlerin ekonomik sisteme genel katkıları konusunda olumsuz düşüncelerine rağmen, iş gücü boyutunda daha sınırlı düzeyde olumlu değerlendirmelerde bulunabildiklerini göstermektedir.

Sosyal ilişkiler bağlamında değerlendirildiğinde ise “Göçmenlerle yaşadığım deneyimler olumludur” ($\bar{x}=2,55$) ve “Göçmenlerle komşu olma fikrine olumlu bakıyorum” ($\bar{x}=2,37$) ifadelerinin ortalamalarının diğer bazı maddelere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç, bireysel temas düzeyinde göçmenlere yönelik algının toplumsal ve siyasal değerlendirmelere göre daha yumuşak bir görünüm sergilediğini ortaya koymaktadır.

Faktör düzeyinde değerlendirildiğinde ekonomik algı ($\bar{x}=2,44$), toplumsal kabul ($\bar{x}=2,02$) ve sosyal uyumluluk ($\bar{x}=2,46$) boyutlarının tamamının orta değer altında kaldığı görülmektedir. Özellikle toplumsal kabul boyutunun en düşük ortalama sahip olması, katılımcıların göçmenlerin toplum içerisindeki kalıcı varlığına ve toplumsal bütünleşmesine yönelik daha olumsuz bir yaklaşım benimsediklerini göstermektedir.

Tablo 3.7: Uluslararası Göçmenlere Yönelik Temel Tutumlara İlişkin Frekans Dağılımları

İfade	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kararsızım (%)	Katılıyorum (%)	Kesinlikle Katılıyorum (%)
Göçmenlerin varlığı topluma olumlu katkı sağlamaktadır.	43,6	31,2	15,1	5,8	4,3
Göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçmesini destekliyorum.	72,5	20,4	5,1	1	1
Türkiye olası bir göç durumunda göçmenleri kabul etmelidir.	60,5	27,3	7,7	3,2	1,3
Göçmenler Türkiye'deki iş gücüne katkı sağlamaktadır.	30	23,2	15,1	19	12,7
Göçmenlerle komşu olma fikrine olumlu bakıyorum.	38,8	21	15,1	14,4	10,6

Tablo 3.6’da katılımcıların göçmenlere yönelik temel tutumlarına ilişkin frekans dağılımları yer almaktadır. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların göçmenlere yönelik olumsuz tutumlarının belirgin düzeyde olduğu görülmektedir.

Özellikle “Uluslararası göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçmesini destekliyorum” ifadesinde katılımcıların %72,5’i “kesinlikle katılmıyorum”, %20,4’ü ise “katılmıyorum” yanıtını vermiştir. Böylece toplamda katılımcıların %92,9’unun vatandaşlık verilmesine olumsuz yaklaştığı görülmektedir. Bu sonuç, araştırma örnekleminde vatandaşlık konusunun en yüksek toplumsal hassasiyet oluşturan alanlardan biri olduğunu göstermektedir.

Benzer şekilde “Türkiye olası bir göç durumunda uluslararası göçmenleri kabul etmelidir” ifadesine katılımcıların %87,8’i olumsuz yanıt vermiştir. Bu bulgu, katılımcıların yeni göç hareketlerine karşı belirgin düzeyde mesafeli bir yaklaşım sergilediklerini ortaya koymaktadır.

“Uluslararası göçmenlerin varlığı topluma olumlu katkı sağlamaktadır” ifadesinde ise katılımcıların %74,8’i olumsuz görüş bildirmiştir. Bu durum, göçmenlerin toplumsal

yapı üzerindeki etkilerine ilişkin genel algının büyük ölçüde negatif olduğunu göstermektedir. Görüşme yapılan bazı katılımcılar da benzer şekilde göçmenlerin toplumsal yapı üzerinde kültürel ve sosyal değişimlere neden olduğunu ifade etmiştir. Bir katılımcı görüşme neticesinde bu durumu “Toplum yapısı değişiyor, insanlar artık kendini yabancı hissediyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Bununla birlikte ekonomik boyuta ilişkin değerlendirmelerde daha farklı bir görünüm ortaya çıkmıştır. “Uluslararası göçmenler Türkiye’deki iş gücüne katkı sağlamaktadır” ifadesine katılımcıların %31,7’si olumlu görüş bildirirken, %53,2’si olumsuz yaklaşmıştır. Diğer maddelerle karşılaştırıldığında bu sonuç, ekonomik iş gücü boyutunda daha dengeli bir algı yapısının bulunduğunu göstermektedir. Sosyal ilişkiler açısından değerlendirildiğinde, “Uluslararası göçmenlerle komşu olma fikrine olumlu bakıyorum” ifadesinde katılımcıların %59,8’i olumsuz görüş bildirirken, %25’lik bir kesimin olumlu yaklaşım sergilediği görülmektedir. Bu durum, bireysel sosyal temas düzeyinde toplumsal ve siyasal alanlara kıyasla daha yumuşak bir algı yapısının bulunduğunu göstermektedir.

3.3.2.2. Demografik Değişkenlere Göre Farklılıklar

Katılımcıların göçmenlere ilişkin algılarının demografik özelliklere bağlı olarak farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla çeşitli istatistiksel analizlerden yararlanılmıştır. Bu kapsamda ikili grup karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t-testi, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Anlamlı farklılık tespit edilen ortaya çıkan farklılığın hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla post-hoc analizlerden yararlanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda göçmen algısının bazı demografik değişkenlere göre anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. Özellikle siyasal kimlik değişkeninin ekonomik algı ve toplumsal kabul boyutları üzerinde belirgin düzeyde etkili olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık bazı demografik değişkenlerde ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Bu kapsamda araştırmanın devamında öncelikle siyasal aidiyet değişkenine göre ortaya çıkan farklılıklar incelenmiş, ardından diğer demografik değişkenlerin göçmen algısı üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir.

Tablo 3.8: Cinsiyete Göre Göçmen Algısı Faktörlerinin Karşılaştırması

Faktör Boyutu	Erkek $\bar{x}$	Kadın $\bar{x}$	t	p
Ekonomik Algı	2,45	2,43	0,189	0,85
Toplumsal Kabul	1,96	2,09	-1,641	0,101
Sosyal Uyumluluk	2,56	2,36	2,231	,026*

$p < 0,05$

Tablo 3.7’de, katılımcıların göçmen algısına ilişkin faktör boyutlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testi sonuçları sunulmaktadır. Elde edilen bulgulara göre ekonomik algı ($p=,850$) ve toplumsal kabul ($p=,101$) boyutlarında kadın ve erkek katılımcıların değerlendirmeleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Bununla birlikte, sosyal uyumluluk boyutunda cinsiyet değişkenine bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($t=2,231$; $p<,05$). Elde edilen sonuçlar, erkek katılımcıların sosyal uyumluluk düzeyine ilişkin ortalama puanlarının ($\bar{x}=2,56$), kadın katılımcıların ortalama puanlarından ($\bar{x}=2,36$) daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, erkek katılımcıların göçmenlerle sosyal ilişki ve gündelik etkileşim konularında kadın katılımcılara kıyasla daha olumlu bir yaklaşım sergilediklerini göstermektedir.

Tablo 3.9: Cinsiyete Göre Göçmen Algısına İlişkin Bazı Maddelerin Karşılaştırması

İfade	Erkek $\bar{x}$	Kadın $\bar{x}$	t	p
Hükümet tarafından uygulanan göçmen politikaları başarılıdır.	1,99	2,09	-1,153	0,249
Türkiye olası bir göç durumunda göçmenleri kabul etmelidir.	1,58	1,56	0,456	0,649
Göçmenler Türkiye’deki kültürel yapıyı zenginleştirmektedir.	2,15	1,98	1,938	0,053
Göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçmesini destekliyorum.	1,37	1,38	-0,214	0,831
Göçmenlerin suç oranlarını artırdığı düşüncesi	2,34	1,94	4,267	,000*
Göçmenlerin geri gönderilmesine yönelik tutum	1,69	1,65	0,611	0,542

Tablo 3.8’de ise göçmen algısına ilişkin bazı bağımsız maddelerin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre, göçmenlerin suç oranlarını artırdığına yönelik algının cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaştığı

görülmektedir ($t=4,267$; $p<,001$). Erkek katılımcıların bu ifadeye ilişkin ortalamalarının kadın katılımcılara kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum, erkek katılımcıların göçmenlerin suç oranları üzerindeki etkisine ilişkin daha güçlü bir olumsuz algıya sahip olduklarını göstermektedir.

Bunun dışında hükümet politikaları, vatandaşlık verilmesi, geri gönderme tutumu ve yeni göç hareketlerinin kabulü gibi konularda kadın ve erkek katılımcıların değerlendirmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ayrıca göçmenlerin kültürel yapıyı zenginleştirdiğine ilişkin algının anlamlılık düzeyine oldukça yakın olduğu görülmektedir ($p=,053$). Bu durum, kültürel boyutta cinsiyete bağlı sınırlı bir farklılaşma eğiliminin bulunduğu işaret etmektedir.

Medeni durum değişkenine göre gerçekleştirilen analizlerde göçmen algısının genel boyutlarında belirgin düzeyde farklılaşma görülmemiştir. Faktör düzeyinde yalnızca toplumsal kabul boyutunda sınırlı düzeyde anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olmakla birlikte, genel olarak medeni durum değişkeninin göçmen algısı üzerinde belirleyici bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür.

Tablo 3.10: Yaş Değişkenine göre Göçmen Algısına Yönelik Farklılıklar

Boyut / İfade	F	p
Ekonomik Algı	7,787	,000*
Toplumsal Kabul	1,046	0,39
Sosyal Uyumluluk	5,624	,000*
Göçmen Politikaları	5,184	,000*
Göçmen Kabulü	8,117	,000*
Kültürel Yapı	5,612	,000*
Vatandaşlık	4,387	,001*
İş Gücü / İş Bulma Algısı	7,732	,000*
Suç Algısı	1,494	0,189
Geri Gönderme	6,873	,000*

Tablo 3.9’da katılımcıların göçmen algısının yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre ekonomik algı, sosyal

uyumluluk, göçmen politikaları, vatandaşlık verilmesi, kültürel yapı ve geri gönderme tutumlarında yaş gruplarının ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. ($p<,05$).

Buna karşılık toplumsal kabul boyutunda ve göçmenlerin suç oranlarını artırdığına ilişkin algıda yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Bu bulgular, yaş değişkeninin özellikle ekonomik ve sosyal değerlendirmeler ile göç politikalarına ilişkin tutumlar üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.11: Yaş Grupları Arasında Anlamlı Farklılık Gösteren Bulgular (Post-Hoc, Tukey) HSD)

Boyut / İfade	Farklılık Gösteren Yaş Grupları	p
Sosyal Uyumluluk	25–34 ↔ 55–65	,011*
Sosyal Uyumluluk	25–34 ↔ 65+	,012*
Sosyal Uyumluluk	35–44 ↔ 55–65	,001*
Sosyal Uyumluluk	35–44 ↔ 65+	,002*
Göçmen Kabulü	18–24 ↔ 45–54	<,05*
İş Gücü / İş Bulma Algısı	18–24 ↔ 55–65	<,05*

Post-hoc analiz sonuçları incelendiğinde yaş grupları arasındaki farklılıkların özellikle genç ve ileri yaş grupları arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Sosyal uyumluluk boyutunda 25–44 yaş aralığındaki katılımcıların, 55 yaş ve üzerindeki bireylere kıyasla göçmenlere yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri tespit edilmiştir.

Benzer şekilde göçmenlerin iş gücü piyasasına etkisine ilişkin değerlendirmelerde ileri yaş gruplarının daha olumsuz bir yaklaşım benimsediği görülmektedir. Ayrıca genç yaş grubundaki katılımcıların göçmen kabulüne ilişkin daha olumlu bir yaklaşım sergiledikleri anlaşılmaktadır. Bu bulgular, yaş ilerledikçe göçmenlere yönelik ekonomik ve sosyal kaygıların arttığını göstermektedir.

Tablo 3.12: Gelir Durumuna Göre Göçmen Algısındaki Farklılıklar

Boyut / İfade	F	p
Göçmen Politikaları	2,506	,006*
Göçmen Kabulü	2,065	,025*
Kültürel Yapı	2,053	,026*
Ekonomik Algı	0,903	0,489
Toplumsal Kabul	0,415	0,53
Sosyal Uyumluluk	1,548	0,118

Gelir düzeyine göre gerçekleştirilen ANOVA sonuçları incelendiğinde, katılımcıların göçmen algısının genel boyutlarında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir. Ekonomik algı, toplumsal kabul ve sosyal uyumluluk boyutlarında gelir grupları arasındaki farkın anlamlı düzeye ulaşmadığı görülmüştür.

Bununla birlikte hükümetin göçmen politikalarına yönelik değerlendirmeler, göçmen kabulü ve göçmenlerin kültürel yapıya etkisine ilişkin algılarda gelir düzeyine göre sınırlı düzeyde anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde gelir değişkeninin göçmen algısı üzerinde belirleyici bir etkisinin bulunmadığı, siyasal ve kültürel değerlendirmelerin gelir düzeyinden daha etkili olduğu anlaşılmaktadır.

3.3.2.3. Parti Kimliğine Göre Göçmen Algısındaki Farklılıklar

Tablo 3.13: Parti Kimliğinin Göçmen Algısı Üzerindeki Çok Değişkenli Etkisi (MANOVA)

Test	Value	F	p
Pillai's Trace	0,268	93,461	,000*
Wilks' Lambda	0,732	93,461	,000*
Hotelling's Trace	0,366	93,461	,000*
Roy's Largest Root	0,366	93,461	,000*

MANOVA sonuçları incelendiğinde, parti kimliğinin göçmen algısı üzerinde çok değişkenli düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir

($p<0,05$). Bu sonuç, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik tutumlarının genel olarak farklılaştığını ortaya koymaktadır.

Tablo 3.14: Parti Kimliğine Göre Göçmen Algısında Faktörlerin Karşılaştırılması

Faktör	AK Parti Ortalama	CHP Ortalama	t	p
Ekonomik Algı	3,06	1,82	16,171	,000*
Toplumsal Kabul	2,22	1,83	4,951	,000*
Sosyal Uyumluluk	2,5	2,42	0,91	0,363

Parti kimliğine göre gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testi sonuçları incelendiğinde, ekonomik algı ve toplumsal kabul boyutlarında AK Parti ve CHP seçmen gruplarının değerlendirmeleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. AK Parti seçmenlerinin göçmenlerin ekonomik katkıları ve toplumsal kabulüne ilişkin değerlendirmelerinin CHP seçmenlerine göre daha olumlu olduğu görülmüştür.

Buna karşılık sosyal uyumluluk boyutunda iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bu durum, gündelik sosyal ilişkiler ve bireysel temas düzeyinde siyasal kimliğin etkisinin daha sınırlı kaldığını göstermektedir.

Tablo 3.15: Parti Kimliğine Göre Göçmen Algısına İlişkin Bağımsız Maddelerin Karşılaştırılması

İfade	AK Parti Ort.	CHP Ort.	t	p
Hükümet tarafından uygulanan göçmen politikaları başarılıdır.	2,51	1,57	12,123	,000*
Türkiye yeni göçmen kabul etmelidir.	1,74	1,4	5,559	,000*
Göçmenler kültürel yapıyı zenginleştirmektedir.	2,31	1,82	5,834	,000*
Göçmenlerin vatandaşlığa geçmesi desteklenmelidir.	1,51	1,24	5,319	,000*
Göçmenler iş bulmayı zorlaştırmaktadır.	2,45	1,62	9,862	,000*
Göçmenler suç oranlarını artırmaktadır.	2,22	2,07	1,519	0,129
Göçmenler geri gönderilmelidir.	1,94	1,41	7,82	,000*

Parti kimliğine göre bağımsız maddeler üzerinde gerçekleştirilen t-testi sonuçları, AK Parti ve CHP seçmenleri arasında göçmenlere ilişkin birçok konuda anlamlı farklılık bulunduğunu göstermektedir.

Özellikle hükümetin göçmen politikalarının başarısı, göçmen kabulü, kültürel katkı, vatandaşlık verilmesi ve geri gönderme politikaları konularında AK Parti seçmenlerinin CHP seçmenlerine kıyasla daha olumlu değerlendirmelerde bulunduğu görülmektedir.

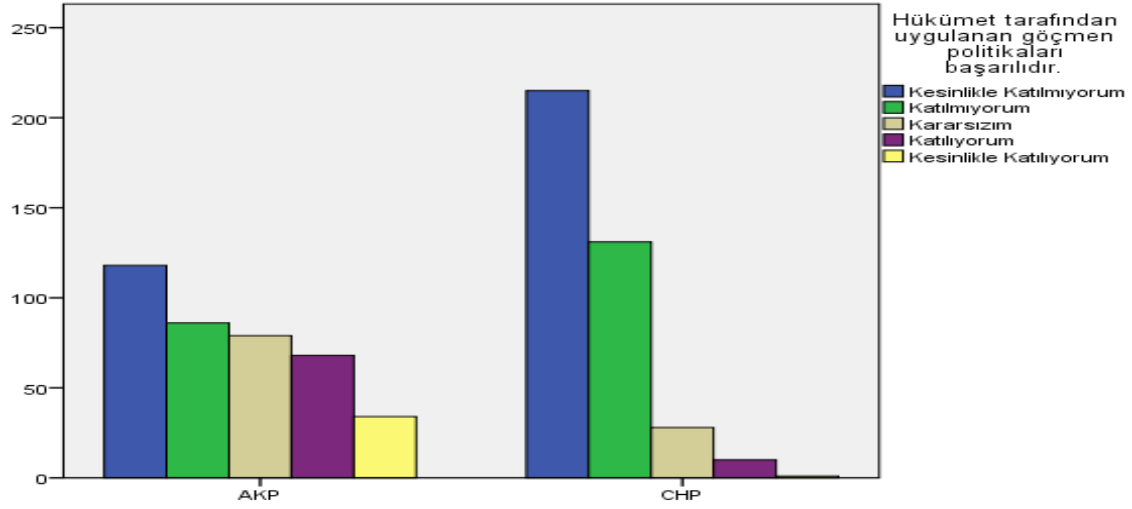
En yüksek farklılığın hükümet politikalarına ilişkin değerlendirmelerde ortaya çıktığı dikkat çekmektedir ($t=12,123$; $p<0,05$). Bu durum, siyasal aidiyetin göç politikalarına ilişkin değerlendirmelerde belirleyici rol oynadığını göstermektedir.

Buna karşılık “göçmenlerin suç oranlarını artırdığı” görüşünde iki grup arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bu bulgu, göçmenlerin güvenlik ve suç ile ilişkilendirilmesine yönelik algının siyasal kimlikten bağımsız biçimde toplumun geniş kesimlerinde benzer şekilde paylaşıldığını göstermektedir.

3.3.2.4.1. Hükümetin Göçmen Politikalarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde, katılımcıların hükümet tarafından uygulanan göçmen politikalarına yönelik değerlendirmeleri siyasi parti çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmada, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göç politikalarına ilişkin tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla ki-kare analizi ve grafiksel dağılım analizlerinden yararlanılmıştır. Nicel bulguların daha derinlemesine yorumlanabilmesi amacıyla görüşme verileri de değerlendirmeye dahil edilmiştir.

Şekil 3.7: Parti Kimliğine Göre Göçmen Politikalarına İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişki
(Hükümet tarafından Uygulanan Göçmen Politikaları Başarılıdır)



Şekil 3.7 incelendiğinde, özellikle CHP seçmenlerinin hükümetin uyguladığı göçmen politikalarına yönelik olumsuz görüşlerde yoğunlaştığı dikkat çekerken; AK Parti seçmenlerinin ise daha parçalı ve heterojen bir dağılım sergilenmesine rağmen nihayetinde bu grubun da yarıdan fazlasının hükümetin mevcut göç politikalarını desteklemediği görülmektedir. İki parti seçmenlerinin de yanıtları “kesinlikle katılmıyorum” seçeneğinde yoğunlaşmıştır.

Hükümetin göç politikalarının iki parti seçmen kitlesinde de destek bulmadığı görülmektedir. CHP seçmeninin tamamına yakını olumsuz görüş bildirirken Ak Parti seçmeninin yarısından fazlası hükümetin göç politikalarına karşıdır. Yanı sıra, AK Parti seçmenlerinin dörtte biri “kararsız”dır. Sonuç olarak, hükümetin göç politikaları CHP seçmenlerinin tamamına yakınına desteklenmezken, Ak Parti seçmenlerinin çoğunluğu tarafından da başarısız bulunduğu görülmektedir.

Tablo 3.16: Parti Kimliği İle Hükümet tarafından Uygulanan Göçmen Politikalarına İlişkin Ki-Kare Sonucu

Test	χ^2	s d	p
Pearson Chi-Square	136,138	4	,000 *

Parti kimliği ile hükümet tarafından uygulanan göçmen politikalarına ilişkin ki-kare sonucu incelendiğinde, parti kimliği ile hükümet tarafından uygulanan göçmen politikalarına ilişkin tutumlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=136,138$; $p<0,05$)

Tablo 3.17: Parti Kimliği ile Hükümetin Göçmen Politikalarına İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	118	86	79	68	34	385
CHP	215	131	28	10	1	385
Toplam	333	217	107	78	35	770

Tablo 3.16’da CHP seçmenlerinin büyük çoğunluğunun hükümetin göçmen politikalarını başarısız bulduğu dikkat çekmektedir. CHP seçmenlerinin 215’i “kesinlikle katılmıyorum”, 131’i ise “katılmıyorum” yanıtını vermiştir. CHP’li seçmenlerin %90,1’i hükümetin uyguladığı göçmen politikalarına katılmadığını ifade etmiştir. CHP seçmenlerinin yalnızca %2,9’u hükümetin göç politikalarını desteklemektedir. Olumlu görüş bildiren CHP seçmeni sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

AK Parti seçmenlerinde ise görüşlerin daha dağılımlı olduğu dikkat çekmektedir. Her ne kadar olumsuz görüş bildirenler çoğunlukta olsa da, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinde yoğunlaşmanın CHP seçmenlerine göre belirgin biçimde daha yüksek olduğu görülmektedir. AK Parti seçmenlerinin hükümetin göç politikalarına karşı çıkan % 52,98 iken, % 20,51’i kararsız kalmıştır. Hükümetin göç politikalarını destekleyenlerin oranı yalnızca % 26,49’dur. Diğer bir deyişle, Ak Parti seçmenlerinin dörtte biri hükümetin göç politikasını desteklerken, diğer yaklaşık dörtte biri de kararsızdır. Ak Parti seçmenleri içinde kararsızların oranı CHP seçmenlerinin kararsızlık oranının yaklaşık üç katıdır.

Söz konusu nicel bulgular, gerçekleştirilen derinlemesine görüşme verileriyle de güçlü bir biçimde desteklenmektedir. Nitekim mülakatlarda CHP seçmenleri, resmi göç politikalarını daha çok "plansız", "kontROLSÜZ" ve "toplumsal yük oluşturan" uygulamalar olarak nitelendirmiş; bu eğilim katılımcı, "*Hükümetin göçmen politikasını plansız ve*

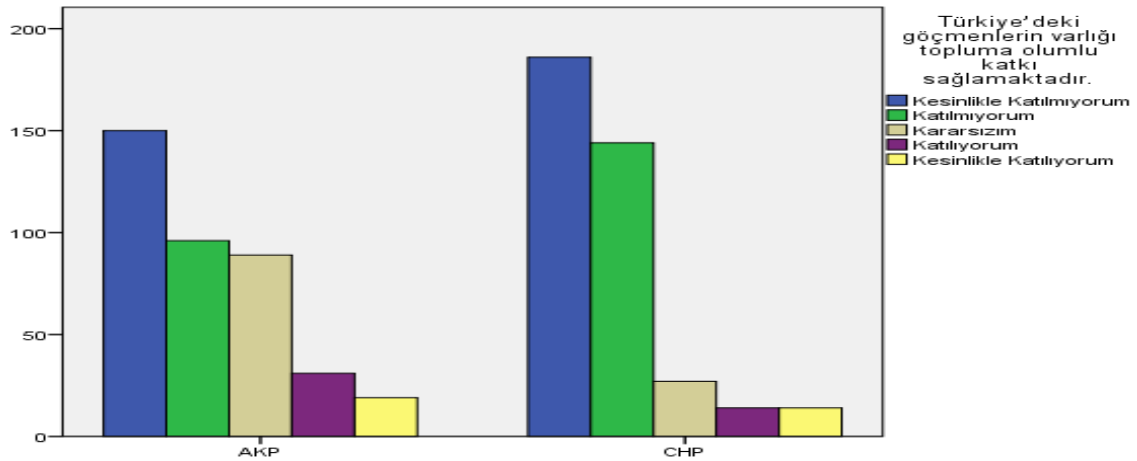
kontROLSÜZ bulduklarını" (K6) ve "Göçmen sayılarının kontROLSÜZ şekilde artmasının toplumda huzursuzluk oluşturduğunu" (K11) ifadeleriyle somutlaştırmıştır.

Buna karşılık AK Parti seçmen tabanında ise konuya yönelik daha karmaşık ve çift boyutlu bir yaklaşımın hüküm sürdüğü müşahade edilmektedir. Bu gruptaki bazı katılımcılar hükümetin adımlarını insani, dini ve zorunlu bir refleks olarak savunurken; önemli bir kısmı ise uygulama ve yönetim süreçlerine yönelik ciddi eleştiriler getirmektedir. Bu ikircikli yapı, seçmenlerin "*Savaş ortamından kaçan insanlara yardım edilmesi gerektiğini*" (K2) şeklindeki ifadeleri insani yaklaşımları, "*Başlangıçta doğruydu, ama süreç iyi yönetilemedi.*" (K9) biçimindeki idari eleştirileri de net bir şekilde gözlenmektedir. Hem nicel hem de nitel bulgular birlikte değerlendirildiğinde; siyasal kimliğin göç politikalarına yönelik algısal değerlendirmelerde önemli bir referans noktası olduğu, ancak göç olgusuna ilişkin toplumsal rahatsızlık ve endişelerin yalnızca muhalif seçmen grubuyla sınırlı kalmayıp iktidar partisi tabanına da hatırı sayılır ölçüde sirayet ettiği anlaşılmaktadır

3.3.2.4.2. Göçmenlerin Toplumsal Katkısına İlişkin Bulgular

Şekil 3.8: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Toplumsal Katkısına Yönelik Tutumların Dağılımı

(Türkiye’deki Göçmenlerin Varlığı Toplumda olumlu katkı sağlamaktadır.)



3.8. şekil incelendiğinde CHP seçmenlerinin olumsuz cevap kategorilerinde belirgin biçimde yoğunlaştığı, AK Parti seçmenlerinin ise daha dağılımlı bir tutum sergilediği görülmektedir. Bununla birlikte her iki siyasi grupta da göçmenlerin topluma

olumlu katkı sağladığı yargısına olumlu görüş bildirenlerin sınırlı düzeyde kaldığı dikkat çekmektedir.

Tablo 3.18: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Toplumsal Katkısına Yönelik Tutum arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonucu

Test	χ^2	sd	p
Pearson Chi-Square	53,775	4	,000*

Ki-Kare tablosu incelendiğinde, parti kimliği ile “Türkiye’deki göçmenlerin varlığı topluma olumlu katkı sağlamaktadır” ifadesine verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=53,775$; $p<0,05$). Bu sonuç, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin toplumsal katkısına ilişkin değerlendirmelerinde farklılaştığını göstermektedir.

Tablo 3.19: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Toplumsal Katkısına Yönelik Tutum arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	150	96	89	31	19	385
CHP	186	144	27	14	14	385
Toplam	336	240	116	45	33	770

Tablo 3.18’e göre, göçmenlerin topluma olumlu katkı sağladığı yargısına her iki siyasi parti seçmenlerinin çok büyük çoğunluğu katılmamaktadır. Her iki siyasi parti seçmenlerinde de olumsuz görüşlerin ağırlıklı olduğu dikkat çekmektedir. Ancak, CHP seçmenlerinde olumsuz tutumların daha yoğun olduğu görülmektedir. CHP seçmenlerinin 186’sı “kesinlikle katılmıyorum”, 144’ü ise “katılmıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle, CHP seçmenlerinin % 85,75’inin göçmenlerin Türkiye toplumuna katkısının olmadığını düşünmektedir. Katkısı olduğunu düşünenler sadece %7,27’dir. Böylece CHP seçmenlerinin büyük çoğunluğunun göçmenlerin topluma olumlu katkı sağladığı görüşünü reddettiği anlaşılmaktadır.

Yine Tablo 3.18’e bakıldığında AK Parti seçmenlerinin 150’si “kesinlikle katılmıyorum”, 96’sı ise “katılmıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle, AK Parti seçmenlerinin % 63,89’u gibi önemli bir kısmı göçmenlerin Türkiye toplumuna katkısı

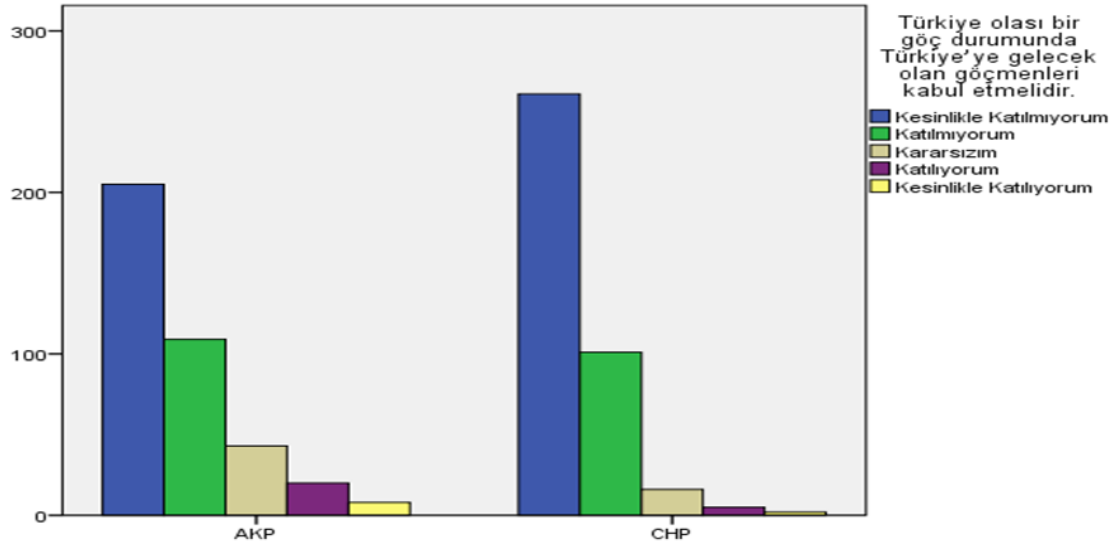
olmadığını düşünürken, katkı sunduğunu düşünenlerin oranı yalnızca % 12,98'dir. Kararsızların oranı ise % 23,11'dir. AK Parti seçmenlerinde de olumsuz görüşler çoğunlukta olmakla birlikte, kararsız ve olumlu görüş bildiren katılımcı oranının CHP seçmenlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Özellikle “kararsızım” seçeneğinde AK Parti seçmenlerinin daha yoğunlaşması, bu grupta göçmenlerin toplumsal etkilerine ilişkin daha karmaşık ve tam olarak netleşmemiş bir algı bulunduğunu göstermektedir.

Nicel analiz sonuçları, göçmenlerin toplumsal katkılarına ilişkin algının genel olarak olumsuz yönde şekillendiğini göstermektedir. Bu bulgu, araştırma kapsamında gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerden elde edilen nitel veriler tarafından da desteklenmektedir. Görüşmelerde katılımcıların önemli bir kısmı, göçmenlerin toplumsal yapı ve sosyal yaşam üzerinde olumsuz etkiler meydana getirdiğini ifade etmiştir. Özellikle bazı katılımcılar, göçmenlerin yoğun olarak bulunduğu bölgelerde toplumsal yapının değiştiğini ve geleneksel mahalle kültürünün zayıfladığını belirtmiştir. Bu durumu bir katılımcı “*Toplum yapısının zamanla değiştiğini düşünüyorum*” (K4) sözleriyle ifade ederken, başka bir katılımcı ise “*Mahalle kültürü ve sosyal düzen eskiye göre farklılaştı*” (K8) şeklindeki değerlendirmesiyle benzer bir görüş ortaya koymuştur. Bununla birlikte, tüm katılımcıların göçmenlere tamamen olumsuz yaklaşmadığı da görülmektedir. Bazı katılımcılar, topluma uyum sağlayan ve ekonomik hayata katılan göçmenlerin bulunduğunu vurgulayarak daha dengeli bir değerlendirme yapmıştır. Nitekim bir katılımcı “*Uyum sağlayan ve çalışan insanlar da var*” (K15) ifadesiyle bu görüşü dile getirmiştir. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, katılımcıların genel olarak göçmenlerin toplumsal katkılarına yönelik olumsuz bir algıya sahip oldukları, ancak bu olumsuz algının mutlak olmadığı ve özellikle siyasal kimlik ile bireysel deneyimlere bağlı olarak farklı düzeylerde ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bu durum, göçmen algısının tek boyutlu değil, çeşitli toplumsal ve siyasal faktörlerden etkilenen çok boyutlu bir yapı sergilediğini göstermektedir.

3.3.2.4.3. Türkiye’nin Yeni Göçmen Kabulüne İlişkin Bulgular

Şekil 3.9: Parti Kimliği İle Türkiye'nin Yeni Göçmen Kabulüne Yönelik Tutumların Dağılımı

(Türkiye Olası Bir Göç Durumunda Türkiye’ye Gelecek Olan Uluslararası Göçmeleri Kabul Etmelidir.)



Şekil 3.9 incelendiğinde her iki siyasi grubun “kesinlikle katılmıyorum” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte CHP seçmenlerinde olumsuz cevapların daha sert biçimde yoğunlaştığı, AK Parti seçmenlerinde ise görece daha dağılımlı bir tutum yapısının bulunduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.20 : Parti Kimliği İle Türkiye'nin Göçmen Kabulüne Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonucu

Test	χ^2	sd	p
Pearson Chi-Square	31,99	4	,000*

Ki-Kare sonuçlarına göre, parti kimliği ile “Türkiye olası bir göç durumunda Türkiye’ye gelecek olan göçmenleri kabul etmelidir” ifadesine verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=31,990$; $p<0,05$). Bu sonuç, AK Parti ve CHP seçmenlerinin yeni göç hareketlerine yönelik tutumlarının düşük bir oranda farklılaştığını göstermektedir.

Tablo 3.21: Parti Kimliği İle Türkiye'nin Göçmen Kabulüne Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	205	109	43	20	8	385
CHP	261	101	16	5	2	385
Toplam	466	210	59	25	10	770

Tablo 3.20 incelendiğinde, her iki siyasi grupta da göçmen kabulüne yönelik olumsuz görüşlerin oldukça yüksek düzeyde olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle CHP seçmenlerinde olumsuz tutumların daha yoğun olduğu görülmektedir. CHP seçmenlerinin 261’i “kesinlikle katılmıyorum”, 101’i ise “katılmıyorum” yanıtını vermiştir. CHP seçmenlerinin %94,02’si gelecekte yeni göçmen kabul edilmemesi gerektiğini düşünmektedir. Böylece CHP seçmenlerinin çok büyük bir bölümünün Türkiye’nin yeni göçmen kabul etmesine karşı olduğu anlaşılmaktadır.

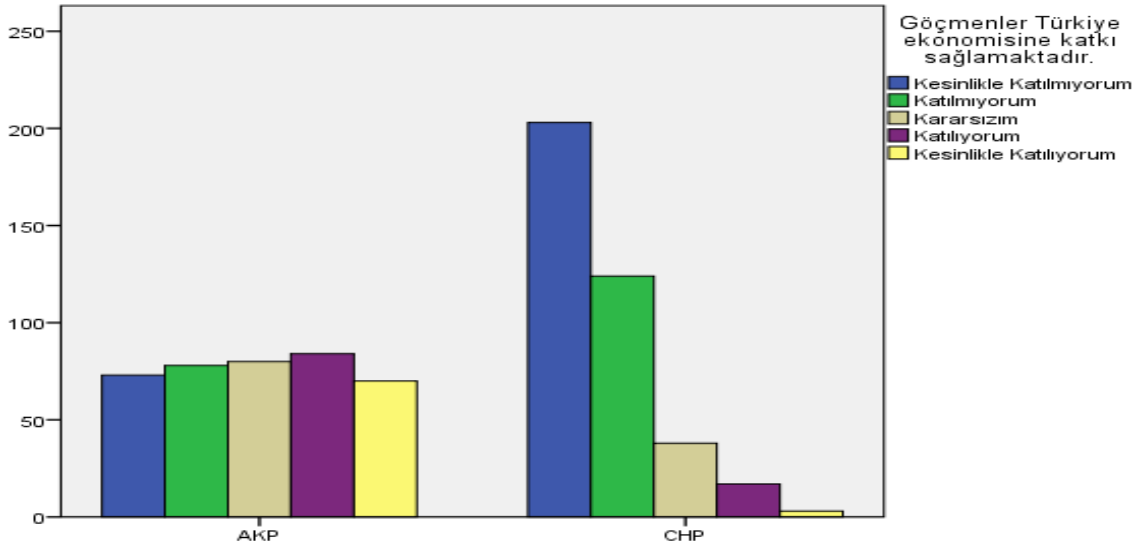
AK Parti seçmenlerinde de benzer şekilde olumsuz görüşlerin baskın olduğu görülmektedir. Ancak AK Parti seçmenlerinde kararsız ve olumlu görüş bildiren katılımcı oranının CHP seçmenlerine göre daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. AK Parti seçmenlerinde % 85,55’i gibi çok yüksek bir oranı yeni göçmen kabul edilmemesi gerektiği düşüncesindedir. Bu durum, AK Parti seçmenlerinin CHP seçmenleri gibi göçmen kabulü konusunda olumsuz bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Her iki partinin seçmen gruplarında “kararsızlar”ın sayısı oldukça düşüktür. Sonuç olarak, olası bir göç dalgasına karşı siyasi parti ayırt etmeksizin toplumun çok büyük bir kısmının karşı çıktığı görülmektedir.

Bu bulguya ilişkin nicel sonuçlar, görüşmelerden elde edilen nitel veriler tarafından da desteklenmektedir. Katılımcıların önemli bir kısmı, Türkiye’nin yeni göç hareketlerine karşı daha temkinli ve kontrollü bir politika izlemesi gerektiğini ifade etmiştir. Görüşmelerde özellikle sınır güvenliği, kamu kaynaklarının kullanımı, ekonomik yük ve toplumsal düzenin korunması gibi gerekçeler ön plana çıkmıştır. Bu kapsamda bir katılımcı, “*Sınırların daha kontrollü olması gerektiğini düşünüyorum*” (K6) ifadeleriyle göç hareketlerinin denetim altında tutulması gerektiğini vurgulamıştır. Benzer şekilde başka bir katılımcı ise “*Yeni bir göç dalgasını Türkiye’nin kaldırabileceğini düşünmüyorum*” (K12) sözleriyle ülkenin mevcut kapasitesinin yeni göç hareketleri karşısında yetersiz kalabileceğine yönelik kaygılarını dile getirmiştir. Bununla birlikte, görüşmelerde tamamen göç karşıtı bir yaklaşımın hâkim olmadığı da görülmektedir. Bazı katılımcılar, insani sorumlulukların göz ardı edilmemesi gerektiğini ancak göçün belirli kurallar ve planlamalar çerçevesinde yönetilmesinin daha doğru olacağını belirtmiştir. Nitekim bir katılımcı, “*Gerçekten zor durumda olan insanlara belirli ölçülerde yardım edilebilir*” (K2) ifadesiyle kontrollü ve seçici bir göç politikasına

destek verdiğini ortaya koymuştur. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, katılımcıların genel olarak Türkiye’nin yeni göçmen kabul etmesine yönelik olumsuz veya temkinli bir tutum sergiledikleri, ancak bu tutumun mutlak bir reddedişten ziyade göçün kontrollü, planlı ve yönetilebilir olması gerektiği düşüncesi etrafında şekillendiği anlaşılmaktadır. Bu durum, göçmen kabulüne yönelik algıların güvenlik, ekonomi ve insani sorumluluk unsurlarının birlikte etkisi altında oluştuğunu göstermektedir.

3.3.2.4.4. Göçmenlerin Ekonomik Katkısına İlişkin Bulgular

Şekil 3.10: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye Ekonomisine Katkısına Yönelik Tutumuna İlişkin Bulgular
(Göçmenler Türkiye Ekonomisine Katkı Sağlamaktadır)



Şekil 3.10’da yer alan bar grafik incelendiğinde, CHP seçmenlerinin özellikle “kesinlikle katılmıyorum” kategorisinde belirgin biçimde yoğunlaştığı görülmektedir. AK Parti seçmenlerinde ise olumlu ve kararsız cevap kategorilerinin daha yüksek oranlara ulaştığı dikkat çekmektedir. Grafik genel olarak değerlendirildiğinde, ekonomik katkı algısının siyasal kimlik temelinde belirgin biçimde farklılaştığı açık biçimde görülmektedir.

Tablo 3.22: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye Ekonomisine Katkısına Yönelik Tutum Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonucu

Test	χ^2	sd	p
Pearson Chi-Square	192,595	4	,000*

Ki-Kare sonuçlarına bakıldığında parti kimliği ile “Göçmenler Türkiye ekonomisine katkı sağlamaktadır” ifadesine verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=192,595$; $p<0,05$). Bu sonuç, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin ekonomik etkilerine ilişkin değerlendirmelerinde belirgin biçimde farklılaştığını göstermektedir.

Tablo 3.23: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye Ekonomisine Katkısına Yönelik Tutum Arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	73	78	80	84	70	385
CHP	203	124	38	17	3	385
Toplam	276	202	118	101	73	770

Tablo 3.22’ye göre; CHP seçmenlerinin büyük çoğunluğunun göçmenlerin ekonomiye katkı sağladığı görüşüne olumsuz yaklaştığı dikkat çekmektedir. CHP seçmenlerinin 203’ü “kesinlikle katılmıyorum”, 124’ü ise “katılmıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle CHP seçmenlerinin % 84,93’ü göçmenlerin ekonomiye katkı sağlamadığını düşünmektedir. Böylece, CHP seçmenlerinin önemli bir bölümünün göçmenleri ekonomik açıdan olumsuz değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Buna karşılık, olumlu görüş bildiren CHP seçmenlerinin oranı % 5,19 olup düşük düzeyde kaldığı görülmektedir.

AK Parti seçmenlerinde ise daha dengeli bir dağılım dikkat çekmektedir. Özellikle “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinde yoğunlaşmanın CHP seçmenlerine göre belirgin biçimde daha yüksek olduğu görülmektedir. AK Parti seçmenlerinin 84’ü “katılıyorum”, 70’i ise “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle AK Parti seçmeninin % 39,22’sinin göçmenlerin ekonomiye katkılarının olmadığını düşükleri, % 40’ının ise göçmenlerin ekonomiye katkı sunduklarını düşünmektedir. AK Parti seçmenlerinin % 20’si ise kararsızdır. Bununla birlikte AK Parti seçmenleri arasında da olumsuz görüş bildiren önemli bir grubun bulunduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, Ak Parti seçmenleri göçmenlerin ekonomiye katkısı konusunda ikiye bölünmüşlerdir.

Nicel analiz sonuçlarında, bazı katılımcılar göçmenlerin özellikle yerli nüfusun çalışmak istemediği düşük ücretli ve emek yoğun sektörlerde istihdam edilerek ekonomik faaliyetlere katkı sağladıklarını belirtmiştir. Bu kapsamda bir katılımcı, “*Sanayi ve tarım gibi alanlarda çalışıyorlar, bazı işleri artık yerli halk yapmak istemiyor*” (K3) diyerek göçmen emeğinin belirli sektörlerde iş gücü açığını kapattığını ifade etmiştir. Benzer şekilde başka bir katılımcı ise “*Ucuz iş gücü olarak ekonomide yer edindiklerini düşünüyorum*” (K9) görüşüyle göçmenlerin üretim süreçlerinde aktif rol üstlendiklerine dikkat çekmiştir.

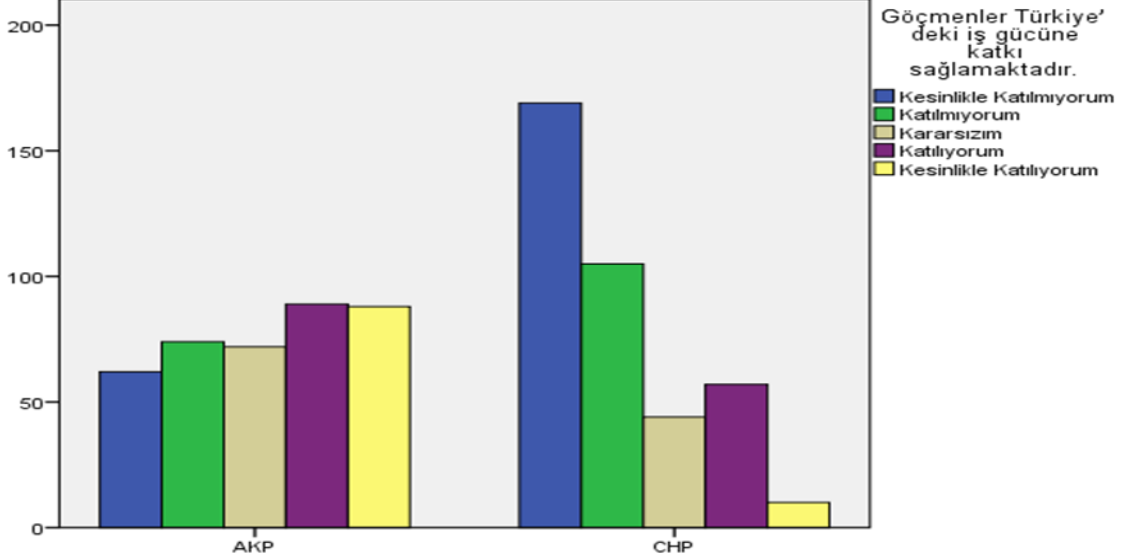
Buna karşılık görüşmelerde daha yaygın olarak dile getirilen görüş, göçmenlerin ekonomik açıdan çeşitli sorunlara yol açtığı yönündedir. Katılımcıların bir kısmı göçmenlerin iş gücü piyasasında rekabeti artırdığını, işsizlik üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğunu ve kamu kaynakları üzerinde yük meydana getirdiğini ifade etmiştir. Nitekim bir katılımcı, “*Kendi vatandaşımız iş bulamazken göçmenlerin öncelikli hale geldiğini düşünüyorum*” (K11) sözleriyle iş gücü piyasasındaki rekabet algısını ortaya koyarken, başka bir katılımcı ise “*Ekonomik kriz ortamında göçmenlerin ek yük oluşturduğu düşünülüyor*” (K4) ifadeleriyle ekonomik kaygılarını dile getirmiştir.

Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, göçmenlerin ekonomik etkilerine ilişkin algının tek yönlü olmadığı görülmektedir. Katılımcıların bir kısmı göçmenlerin iş gücü ve üretim süreçlerine katkı sağladığını kabul etmekle birlikte, önemli bir bölümü ekonomik maliyetler ve istihdam üzerindeki olası olumsuz etkiler nedeniyle göçmenlere daha eleştirel yaklaşmaktadır. Özellikle siyasal kimlik temelinde yapılan değerlendirmelerde, AK Parti seçmenlerinin göçmenlerin ekonomik katkılarına ilişkin daha olumlu görüşler bildirmişler ve ikiye bölünmüşlerdir. CHP seçmenlerinin ise göçmenleri ekonomik yük ve iş gücü piyasasında rekabet unsuru olarak görme eğilimlerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, göçmenlerin ekonomik etkilerine yönelik algının ekonomik göstergeler kadar siyasal kimlik ve ideolojik değerlendirmelerden de etkilendiğini ortaya koymaktadır.

3.3.2.4.5. Göçmenlerin İş Gücüne Katkısına İlişkin Bulgular

Şekil 3.11: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücüne Katkısına Yönelik Tutum

(Göçmenler Türkiye’deki iş gücüne katkı sağlamaktadır.)



Şekil 3.11’de yer alan bar grafik incelendiğinde, CHP seçmenlerinin daha çok olumsuz cevap kategorilerinde yoğunlaştığı; AK Parti seçmenlerinin ise olumlu ve kararsız seçeneklerde daha geniş bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Özellikle “kesinlikle katılıyorum” kategorisindeki fark dikkat çekici düzeydedir. Grafik genel olarak değerlendirildiğinde, göçmenlerin iş gücü üzerindeki etkisine ilişkin algının siyasal kimlik temelinde önemli ölçüde farklılaştığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3.24: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücüne Katkısına Yönelik Tutum Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonucu

Test	χ^2	sd	p
Pearson Chi-Square	130,785	4	,000*

Ki-Kare sonuçları değerlendirildiğinde, parti kimliği ile “Göçmenler Türkiye’deki iş gücüne katkı sağlamaktadır” ifadesine verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=130,785$; $p<0,05$). Bu sonuç, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin iş gücü üzerindeki etkilerine ilişkin değerlendirmelerinde belirgin farklılıklar bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 3.25: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücüne Katkısına Yönelik Tutum Arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	62	74	72	89	88	385
CHP	169	105	44	57	10	385
Toplam	231	179	116	146	98	770

Tablo 3.24'e bakıldığında; CHP seçmenlerinin önemli bir bölümünün göçmenlerin iş gücüne katkı sağladığı görüşüne olumsuz yaklaştığı görülmektedir. CHP seçmenlerinin 169'u "kesinlikle katılmıyorum", 105'i ise "katılmıyorum" yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle CHP seçmenlerinin % 71,16'sı göçmenlerin iş gücü piyasasına katkı sağlamadığını düşünürken, % 17,40'ı işgücüne katkı sağladığını düşünmektedir. Kararsızların oranı % 11,42'dir. Olumlu görüş bildiren CHP seçmeni oranının daha düşük düzeyde kaldığı dikkat çekmektedir.

AK Parti seçmenlerinde ise daha dengeli ve görece olumlu bir dağılım dikkat çekmektedir. Özellikle "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" seçeneklerinde yoğunlaşmanın belirgin biçimde daha yüksek olduğu görülmektedir. AK Parti seçmenlerinin 89'u "katılıyorum", 88'i ise "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle AK Parti seçmeninin % 35,32'si göçmenlerin iş gücüne katkısı olmadığını düşünürken, tersini düşünenlerin oranı % 45,97'dir. Kararsızların oranı ise, % 18,70'dir. Bu durum, AK Parti seçmenlerinin göçmenlerin iş gücü piyasasında işlevsel bir rol üstlendiğini daha fazla düşündüklerini göstermektedir.

Nicel analiz sonuçları, göçmenlerin iş gücüne katkılarına ilişkin algının siyasi parti tercihinin göre farklılaştığını göstermektedir. Bu bulgu, araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen nitel veriler tarafından da desteklenmektedir. Görüşmelerde bazı katılımcılar, göçmenlerin özellikle yerli nüfusun çalışmak istemediği ağır ve düşük ücretli işlerde istihdam edilerek iş gücü açığının kapatılmasına katkı sağladıklarını ifade etmiştir. Bu kapsamda bir katılımcı, "*Kimsenin çalışmak istemediği işlerde çalışıyorlar*" (K5) sözleriyle göçmenlerin iş gücü piyasasındaki tamamlayıcı rolüne dikkat çekerken, bir başka katılımcı ise "*Tarım ve inşaat gibi alanlarda ciddi iş*

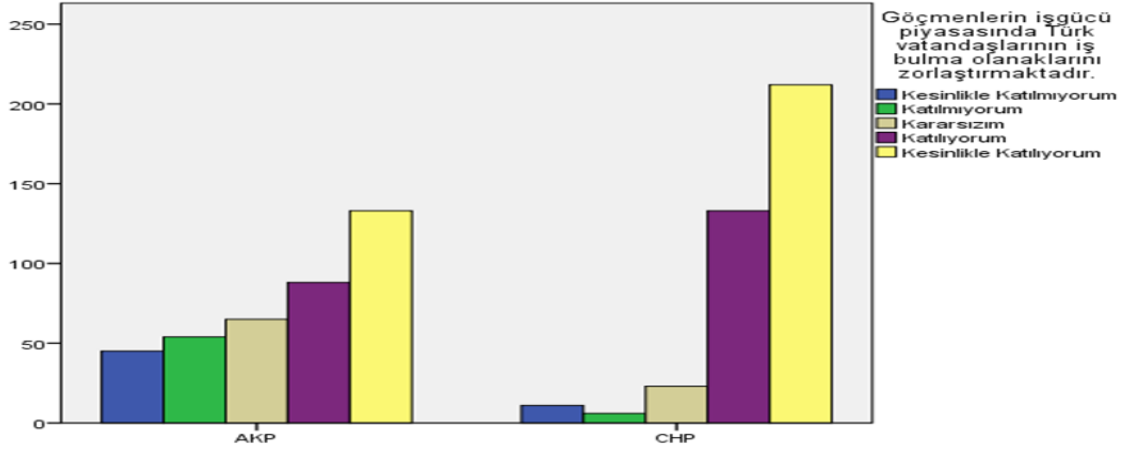
gücü sağlıyorlar” (K13) değerlendirmesiyle özellikle emek yoğun sektörlerdeki katkılarını vurgulamıştır.

Buna karşılık bazı katılımcılar, göçmenlerin iş gücü piyasasında olumsuz sonuçlar doğurduğunu düşünmektedir. Görüşmelerde, göçmenlerin düşük ücretlerle çalışmasının ücret seviyelerini aşağı çektiği, işverenlerin maliyet avantajı nedeniyle göçmen iş gücünü tercih ettiği ve bunun yerli iş gücünün istihdam olanaklarını olumsuz etkilediği yönünde değerlendirmeler yapılmıştır. Nitekim bir katılımcı, *“Ucuz iş gücü nedeniyle vatandaşların iş bulması zorlaşıyor” (K7)* diyerek bu kaygısını dile getirirken, başka bir katılımcı ise *“İşverenler daha düşük maliyet için göçmen çalıştırmayı tercih ediyor” (K10)* söylemleri benzer bir görüş ortaya koymuştur.

Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, katılımcıların göçmenlerin iş gücüne katkılarına ilişkin algılarının tek boyutlu olmadığı görülmektedir. Bir taraftan göçmenlerin iş gücü açığını kapattığı ve bazı sektörlerde üretim faaliyetlerinin sürdürülmesine katkı sağladığı kabul edilirken, diğer taraftan yerli iş gücü üzerindeki olası olumsuz etkiler ve ücret baskısı nedeniyle eleştirel değerlendirmeler de bulunmaktadır. Özellikle siyasal aidiyet temelinde yapılan karşılaştırmalarda, AK Parti seçmenlerinin göçmenlerin iş gücüne katkılarına ilişkin daha olumlu değerlendirmelerde bulundukları, CHP seçmenlerinin ise göçmenlerin iş piyasasında rekabeti artırdığı ve yerli çalışanların istihdam olanaklarını olumsuz etkilediği görüşünü daha yüksek düzeyde benimsedikleri görülmektedir. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, göçmenlerin iş gücüne katkısına ilişkin algının siyasal aidiyet temelinde belirgin biçimde farklılaştığı; AK Parti seçmenlerinin bu konuda CHP seçmenlerine kıyasla daha olumlu değerlendirmelerde bulunduğu görülmektedir.

3.3.2.4.6. Göçmenlerin İş Bulma Olanaklarına Etkisine İlişkin Bulgular

Şekil 3.12: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücü Piyasasında Türk Vatandaşlarının İş Bulma Olanaklarını Zorlaştırdığı Görüşüne İlişkin Bulgular
(Uluslararası Göçmenler İşgücü Piyasasında Türk Vatandaşlarının İş Bulma Olanaklarını Zorlaştırmaktadır.)



Şekil 3.12’de yer alan bar grafik incelendiğinde, her iki siyasi grubun da özellikle “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” kategorilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak CHP seçmenlerinde “kesinlikle katılıyorum” seçeneğindeki yoğunlaşmanın daha belirgin olduğu dikkat çekmektedir. Grafik genel olarak değerlendirildiğinde, iş piyasasına ilişkin kaygıların siyasal farklılıklara rağmen oldukça yaygın olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.26: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücü Piyasasında Türk Vatandaşlarının İş Bulma Olanaklarını Zorlaştırdığı Görüşü Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonucu

Test	χ^2	sd	p
Pearson Chi-Square	106,341	4	,000*

Ki-Kare tablosuna göre, parti kimliği ile “Göçmenlerin iş gücü piyasasında Türk vatandaşlarının iş bulma olanaklarını zorlaştırdığı” görüşü arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=106,341$; $p<0,05$). Bu sonuç, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin iş piyasası üzerindeki etkilerine ilişkin değerlendirmelerinde anlamlı farklılıklar bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 3.27: Parti Kimliği İle Göçmenlerin İş Gücü Piyasasında Türk Vatandaşlarının İş Bulma Olanaklarını Zorlaştırdığı Görüşü Arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	45	54	65	88	133	385
CHP	11	6	23	133	212	385
Toplam	56	60	88	221	345	770

Tablo 3.26 değerlendirildiğinde, her iki siyasi grupta da göçmenlerin iş bulma olanaklarını zorlaştırdığı yönündeki görüşlerin baskın olduğu dikkat çekmektedir. Ancak CHP seçmenlerinde bu algının çok daha güçlü olduğu görülmektedir. CHP seçmenlerinin 133’ü “katılıyorum”, 212’si ise “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle, CHP seçmenlerinin % 89,61’i göçmenlerin Türk vatandaşlarının iş bulma olanaklarını azalttığını düşünürken, aksini düşünenlerin oranı yalnızca % 4,15’tir. Kararsızların oranı ise % 5,97’dir. Böylece, CHP seçmenlerinin çok büyük çoğunluğunun göçmenlerin yerli vatandaşların iş bulmasını zorlaştırdığı düşüncesini benimsediği anlaşılmaktadır.

AK Parti seçmenlerinde de benzer şekilde olumlu cevapların yoğunlukta olduğu görülmektedir. AK Parti seçmenlerinin 88’i “katılıyorum”, 133’ü ise “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. AK Parti seçmenlerinin % 57,40’ının göçmenlerin Türk vatandaşlarının iş bulma olanaklarını azalttığını düşünürken, aksini düşünenlerin oranı % 27,71’dir. Dikkat çekici bir oran ise kararsızların oranıdır. Kararsızların oranı % 16,88’dir. Bu oran, CHP’li seçmenler arasındaki kararsızların oranının neredeyse üç katıdır. Bununla birlikte, AK Parti seçmenlerinde kararsız ve olumsuz görüş bildiren katılımcı oranının CHP seçmenlerine kıyasla daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Nicel bulgular, göçmenlerin iş gücü piyasasında Türk vatandaşlarının iş bulma olanaklarını zorlaştırdığı yönündeki algının seçmenler arasında yaygın olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen nitel veriler tarafından desteklenmektedir. Görüşmelerde birçok katılımcı, göçmenlerin düşük ücretlerle çalışmasının işverenlerin tercihlerini etkilediğini ve yerli iş gücü açısından olumsuz sonuçlar doğurduğunu ifade etmiştir. Bu kapsamda bir katılımcı, “İşverenler daha düşük ücret nedeniyle göçmen çalıştırmayı tercih ediyor” (K7) diyerek işverenlerin

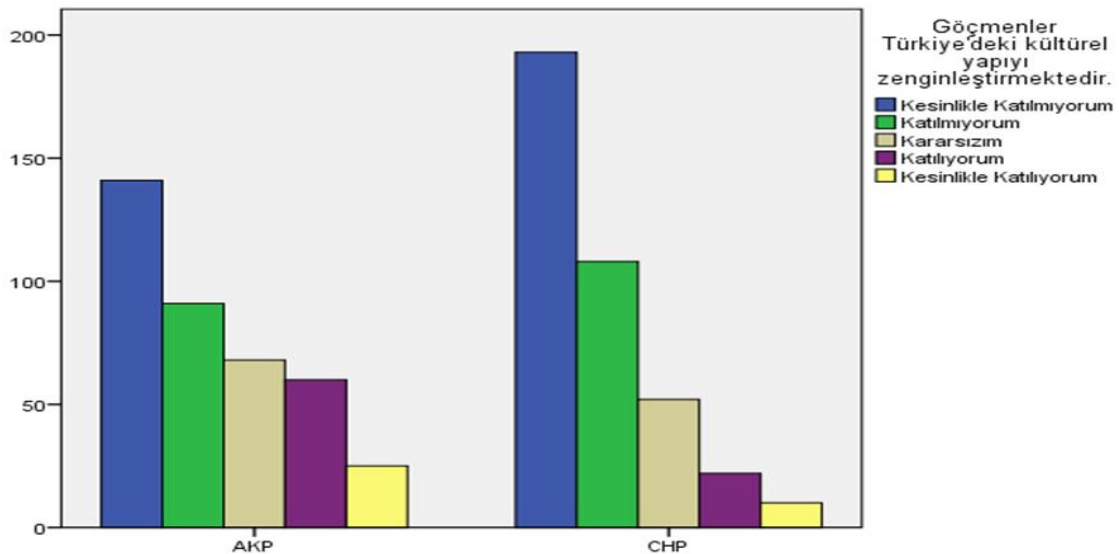
maliyet avantajı nedeniyle göçmen iş gücüne yöneldiğini belirtmiştir. Bir başka katılımcı ise “*Vatandaşların iş bulması giderek zorlaşıyor*” (K14) görüşünü paylaşarak göçmenlerin iş gücü piyasasında rekabeti artırdığı yönündeki değerlendirmesini ortaya koymuştur..

Bazı katılımcılar, yaşanan sorunların göçmenlerden kaynaklanmadığını, esas problemin iş gücü piyasasındaki denetim eksiklikleri ve kayıt dışı istihdam uygulamaları olduğunu vurgulamıştır. Nitekim bir katılımcı, “*Asıl problem kayıt dışı çalışma düzeni*” (K2) sözleriyle sorunun yapısal boyutuna dikkat çekerken, başka bir katılımcı ise “*Kurallar düzgün uygulanırsa bu kadar sorun yaşanmaz*” (K9) değerlendirmesiyle etkin denetimin önemini vurgulamıştır.

Bu bulgular değerlendirildiğinde, göçmenlerin iş gücü piyasasında yerli vatandaşlarla rekabet oluşturduğu yönündeki algının hem AK Parti hem de CHP seçmenleri arasında yaygın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, CHP seçmenlerinin göçmenlerin istihdam üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin değerlendirmelerinin daha güçlü ve belirgin olduğu, AK Parti seçmenlerinin ise sorunun göçmenlerden ziyade iş piyasasının yapısal sorunları ve denetim eksiklikleriyle ilişkili olduğuna daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır.

3.3.2.4.7. Göçmenlerin Kültürel Yapıya Etkisine İlişkin Bulgular

Şekil 3.13: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye’deki Kültürel Yapıyı Zenginleştirdiği Görüşüne İlişkin Bulgular
(Uluslararası göçmenler Türkiye’deki kültürel yapıyı zenginleştirmektedir.)



Şekil 3.13’te yer alan bar grafik incelendiğinde, her iki siyasi grubun da ağırlıklı olarak olumsuz cevap kategorilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak CHP seçmenlerinde “kesinlikle katılmıyorum” kategorisindeki yoğunlaşmanın daha belirgin olduğu dikkat çekmektedir. AK Parti seçmenlerinde ise kararsız ve olumlu cevapların daha yüksek oranlara ulaştığı görülmektedir.

Tablo 3.28: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye’deki Kültürel Yapıyı Zenginleştirici Görüşü Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonuç Tablosu

Test	χ^2	sd	p
Pearson Chi-Square	35,72	4	,000*

Ki-Kare tablosu değerlendirildiğinde, parti kimliği ile “Göçmenler Türkiye’deki kültürel yapıyı zenginleştirmektedir” ifadesine verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=35,720$; $p<0,05$). Bu sonuç, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin kültürel etkilerine ilişkin değerlendirmelerinde farklılaştığını göstermektedir.

Tablo 3.29: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye’deki Kültürel Yapıyı Zenginleştirici Görüşü Arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	141	91	68	60	25	385
CHP	193	108	52	22	10	385
Toplam	334	199	120	82	35	770

Tablo 3.28’e göre, her iki siyasi grupta da olumsuz görüşlerin baskın olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle, CHP seçmenlerinin göçmenlerin kültürel yapıyı zenginleştirdiği görüşüne daha olumsuz yaklaştığı görülmektedir. CHP seçmenlerinin 193’ü “kesinlikle katılmıyorum”, 108’i ise “katılmıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle, CHP seçmenlerinin % 78,18’i göçmenlerin kültürel yapıyı zenginleştirdiği görüşüne katılmamakta, yalnızca % 8,31’i zenginleştirdiğini düşünmektedir. Kararsızların oranı ise % 13,50’dir. Böylece, CHP seçmenlerinin büyük çoğunluğunun göçmenlerin kültürel katkı sağladığı düşüncesine katılmadığı anlaşılmaktadır.

AK Parti seçmenlerinde de olumsuz görüşlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bununla birlikte AK Parti seçmenlerinin olumlu görüş bildirme oranının CHP seçmenlerine kıyasla daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. AK Parti seçmenlerinin 60'ı "katılıyorum", 25'i ise "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle AK Parti seçmenlerinin de büyük çoğunluğu, % 60,25'i Türkiye'deki kültürel yapıyı zenginleştirmedigini düşünmektedir. Tersini düşünenler ise % 22,07'dir. Kararsızların oranı ise % 17,66'dır. Bu durum, AK Parti seçmenlerinin kültürel çeşitlilik konusunda CHP seçmenlerine göre daha esnek bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir.

Nicel analiz sonuçları, göçmenlerin farklı kültürleri beraberinde getirmesinin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerine ilişkin algıların genel olarak olumsuz yönde şekillendiğini göstermektedir. Bu bulgu, araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen nitel veriler tarafından da desteklenmektedir. Görüşmelerde bazı katılımcılar, farklı kültürlerin toplumsal çeşitliliği artırabileceğini ve kültürel etkileşim yoluyla topluma belirli katkılar sağlayabileceğini ifade etmiştir. Bu kapsamda bir katılımcı, "*Farklı kültürleri tanımak topluma bazı açılardan katkı sağlayabilir*" (K5) görüşüyle kültürel etkileşimin olumlu yönlerine dikkat çekerken, başka bir katılımcı ise "*Kültürel çeşitlilik belirli ölçülerde zenginlik oluşturabilir*" (K11) ifadesiyle farklı kültürlerin toplumsal yaşama katkı sunabileceğini belirtmiştir.

Buna karşılık görüşmelerde daha yaygın olarak dile getirilen görüş, göçmenlerin beraberinde getirdiği kültürel farklılıkların uyum sorunlarına yol açtığı ve toplumsal yapıyı olumsuz etkilediği yönündedir. Katılımcıların bir kısmı, kültürel farklılıkların zamanla toplumsal bütünleşmeyi zorlaştırdığını ve mevcut sosyal düzen üzerinde baskı oluşturduğunu düşünmektedir. Nitekim bir katılımcı, "*Toplumun kültürel yapısının değişmeye başladığını düşünüyorum*" (K8) görüşüyle bu değişime ilişkin kaygılarını dile getirirken, başka bir katılımcı ise "*Uyum sorunu sosyal yaşamı zorlaştırıyor*" (K13) değerlendirmesi kültürel uyum eksikliğinin günlük yaşam üzerindeki etkilerine dikkat çekmiştir.

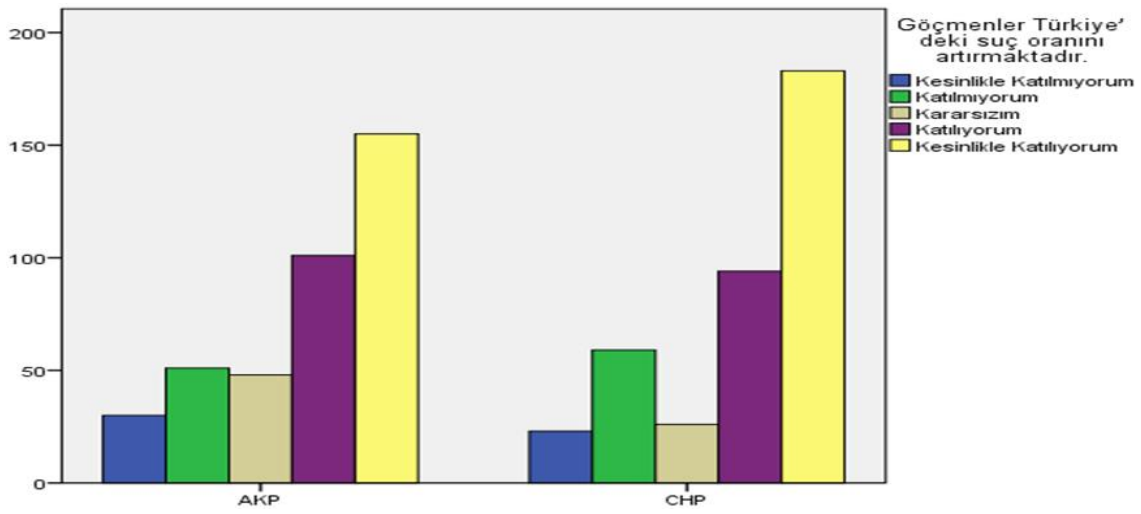
Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, katılımcıların genel olarak göçmenlerin kültürel katkılarına temkinli ve çoğunlukla olumsuz yaklaştıkları görülmektedir. Bununla birlikte, göçmenlerin kültürel çeşitlilik yoluyla toplumsal yaşama belirli katkılar sağlayabileceğini düşünen katılımcılar da bulunmaktadır. Siyasal aidiyet temelinde

yapılan değerlendirmelerde ise AK Parti seçmenlerinin göçmenlerin kültürel etkilerine ilişkin daha ılımlı ve kapsayıcı görüşler ortaya koydukları, CHP seçmenlerinin ise kültürel uyum sorunları ve toplumsal değişim konusundaki kaygıları daha güçlü biçimde dile getirdikleri anlaşılmaktadır. Bu durum, kültürel tehdit ve kültürel zenginlik algılarının siyasal kimlik ekseninde farklı biçimlerde şekillendiğini göstermektedir

3.3.2.4.8. Göçmenlerin Suç Oranına Etkisine İlişkin Bulgular

Şekil 3.14: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye'deki Suç Oranını Artırdığı Görüşüne İlişkin Bulgular

(Uluslararası Göçmenler Türkiye'deki Suç Oranını Artırmaktadır.)



Şekil 3.14'te yer alan bar grafik incelendiğinde, her iki grubun da ağırlıklı olarak “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” kategorilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Grafik, suç algısının toplumun farklı siyasal kesimlerinde ortak bir kaygı alanı hâline geldiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 3.30: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye'deki Suç Oranını Artırdığı Görüşü Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonuç Tablosu

Test	χ^2	sd	p
Pearson Chi-Square	10,618	4	,031*

Ki-Kare tablosuna bakıldığında, parti kimliği ile “Göçmenler Türkiye'deki suç oranını artırmaktadır” ifadesine verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=10,618$; $p<0,05$). Ancak diğer maddelerle karşılaştırıldığında bu ilişkinin daha sınırlı düzeyde olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 3.31: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türkiye'deki Suç Oranını Artırdığı Görüşü Arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	30	51	48	101	155	385
CHP	23	59	26	94	183	385
Toplam	53	110	74	195	338	770

Tablo 3.30’da her iki siyasi grupta da göçmenlerin suç oranını artırdığı yönündeki görüşlerin oldukça yaygın olduğu görülmektedir. CHP seçmenlerinin 94’ü “katılıyorum”, 183’ü ise “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle CHP seçmenlerinin % 71,84’ü göçmenlerin suç oranını artırdığına inanmaktayken, % 21,29’u artırmadığını düşünmektedir. Kararsızların oranı ise % 6,75’tir.

AK Parti seçmenlerinin de CHP seçmenleri gibi büyük çoğunluğu Göçmenlerin suç oranını artırdığı düşüncesindedir. AK Parti seçmenlerinin 101’i “katılıyorum”, 155’i ise “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Diğer bir deyişle AK Parti seçmenlerinin % 66,49’unun göçmenlerin suç oranını artırdığını düşünürken, % 21,03’ü tersini düşünmektedir. % 12,46’sı ise kararsız kalmıştır. Bu durum, göçmenlerin suç oranına etkisine ilişkin olumsuz algının siyasal farklılıkların ötesinde geniş bir toplumsal kabul gördüğünü göstermektedir.

CHP seçmenlerinde “kesinlikle katılıyorum” seçeneğindeki yoğunlaşmanın AK Parti seçmenlerine kıyasla bir miktar daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Buna karşılık AK Parti seçmenlerinde kararsız cevap oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak genel tablo değerlendirildiğinde, her iki siyasi grubun da büyük ölçüde benzer bir tutum sergilediği anlaşılmaktadır.

Nicel analiz sonuçları, göçmenlerin suç oranlarını artırdığı yönündeki algının katılımcılar arasında yaygın olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen nitel veriler tarafından da desteklenmektedir. Görüşmelerde birçok katılımcı, göçmenlerin yoğun olarak gündeme geldiği suç haberlerinin toplumdaki güvenlik kaygılarını artırdığını ve göçmenlere yönelik olumsuz algıların güçlenmesine neden olduğunu ifade etmiştir. Bu kapsamda bir katılımcı, “Eskisine göre kendimizi daha güvensiz hissediyoruz” (K6) sözleri güvenlik algısındaki değişime dikkat çekerken, başka bir katılımcının “haberlerde sürekli suç olaylarıyla

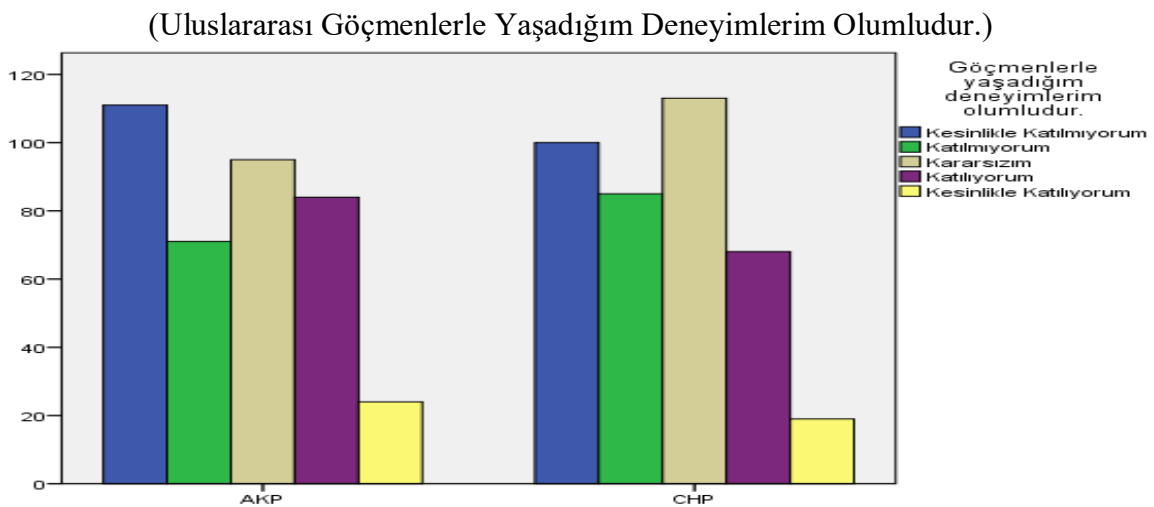
ilişkilendiriliyorlar” (K10) ifadesi medya içeriklerinin göçmenlere yönelik suç algısının oluşumundaki etkisini vurgulamıştır.

Bununla birlikte bazı katılımcılar, suç ve göçmenlik arasında doğrudan bir ilişki kurulmasının doğru olmadığını ve bireysel olayların tüm göçmenlere mal edilmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Nitekim bir katılımcı, “Her göçmeni suçla ilişkilendirmek doğru değil” (K3) diyerek genelleme yapılmasına karşı çıkarken, başka bir katılımcı ise “Bireysel olayların tüm göçmenlere mal edilmemesi gerekir” (K12) görüşü benzer bir yaklaşım ortaya koymuştur. Bu görüşler, göçmenlere ilişkin suç algısının yalnızca bireysel deneyimlerden değil, medya söylemleri ve toplumsal algı süreçlerinden de etkilendiğini göstermektedir.

Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, göçmenlerin suç oranlarını artırdığı yönündeki algının hem AK Parti hem de CHP seçmenleri arasında oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Ancak diğer göç algısı boyutlarının aksine, bu konuda siyasal aidiyete bağlı farklılaşmanın daha sınırlı düzeyde kaldığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, farklı siyasi tercihlere sahip katılımcılar arasında göçmenlerin güvenlik üzerindeki etkilerine ilişkin benzer kaygılar bulunmakta; göçmenlerin ekonomik, kültürel veya toplumsal etkilerine yönelik değerlendirmelerde görülen belirgin siyasal ayrışma, güvenlik ve suç algısı söz konusu olduğunda daha zayıf bir görünüm sergilemektedir

3.3.2.4.9. Göçmenlerle Yaşanan Bireysel Deneyimlere İlişkin Bulgular

Şekil 3.15: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Yaşanan Deneyimlerin Olumlu Olduğu Görüşüne İlişkin Bulgular



Şekil 3.15’te yer alan bar grafik incelendiğinde, AK Parti ve CHP seçmenlerinin cevap dağılımlarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Özellikle kararsız ve orta düzey cevap kategorilerinde benzer yoğunlaşmaların bulunması dikkat çekmektedir. Bu durum, bireysel temas ve günlük yaşam deneyimlerinin siyasi kimlikten bağımsız biçimde şekillenebildiğini göstermektedir.

Tablo 3.32: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Yaşanan Deneyimlerin Olumlu Olduğu Görüşü Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonuç Tablosu

Test	χ^2	sd	p
Pearson Chi-Square	5,653	4	0,227

Ki-Kare tablosuna göre, parti kimliği ile “Göçmenlerle yaşadığım deneyimlerim olumludur” ifadesine verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=5,653$; $p>0,05$). Bu sonuç, AK Parti ve CHP seçmenlerinin bireysel deneyim düzeyindeki değerlendirmelerinde benzer tutumlar sergilediğini göstermektedir.

Tablo 3.33: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Yaşanan Deneyimlerin Olumlu Olduğu Görüşü Arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	111	71	95	84	24	385
CHP	100	85	113	68	19	385
Toplam	211	156	208	152	43	770

Tablo 3.32’ye göre, her iki siyasi grupta da cevapların daha dengeli dağıldığı dikkat çekmektedir. CHP seçmenlerinin % 48,05’i göçmenlerle deneyimlerinin olumlu olduğu fikrine katılmazken, % 22,59’u olumlu olduğunu ifade etmektedir. % 29,35’i ise kararsız kalmıştır. AK Parti seçmenlerinin ise % 47,27’si göçmenlerle deneyimlerinin olumlu olmadığını düşünürken, % 28,05’i tersini savunmaktadır. Kararsızların oranı ise % 24,67’dir.

AK Parti seçmenlerinde “kesinlikle katılmıyorum” yanıtı öne çıkarken, CHP seçmenlerinde “kararsızım” seçeneğinde yoğunlaşma görülmektedir. Bununla birlikte her iki grupta da olumlu deneyim bildiren katılımcıların tamamen düşük düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır.

Nicel analiz sonuçları, göçmenlerle bireysel düzeyde kurulan ilişkiler ve günlük yaşam deneyimlerine ilişkin algıların siyasal aidiyetten ziyade kişisel temas ve sosyal etkileşim süreçlerinden etkilendiğini göstermektedir. Bu bulgu, araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen nitel veriler tarafından da desteklenmektedir. Görüşmelerde bazı katılımcılar, göçmenlerle kurdukları bireysel ilişkilerde önemli bir sorun yaşamadıklarını ve günlük yaşam içerisinde olumlu deneyimlere sahip olduklarını ifade etmiştir. Bu kapsamda bir katılımcı, “*Komşuluk ilişkilerinde kötü deneyim yaşamadım*” (K4) sözleri göçmenlerle olan sosyal ilişkilerinin sorunsuz olduğunu belirtirken, başka bir katılımcının ise “*Bireysel olarak iyi insanlar da var*” (K9) görüşüyle göçmenlere yönelik değerlendirmelerin bireysel deneyimlere göre değişebileceğini vurgulamıştır.

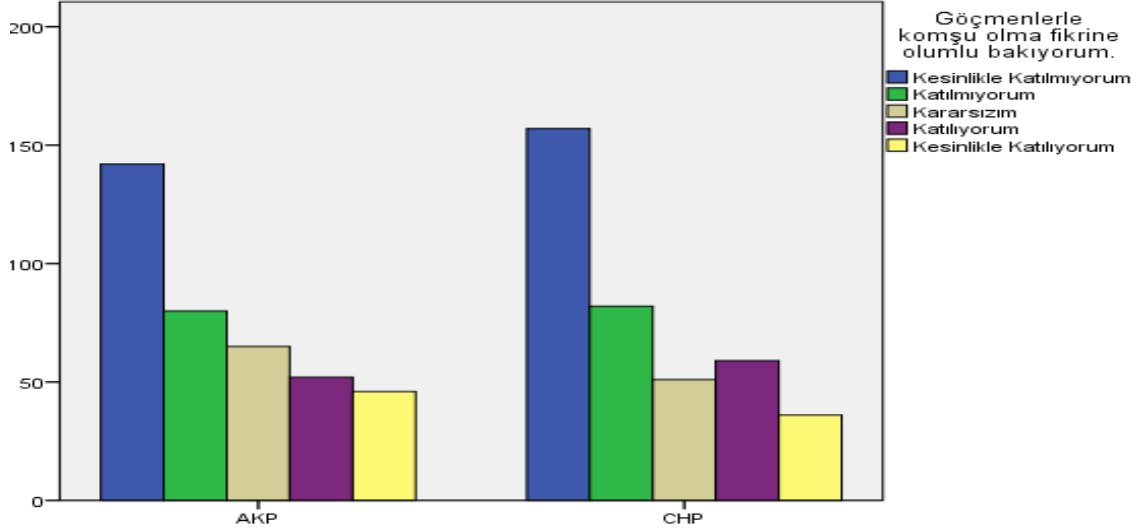
Buna karşılık bazı katılımcılar, göçmenlerle kurulan ilişkilerde özellikle dil ve kültür farklılıklarından kaynaklanan uyum sorunlarının yaşandığını ifade etmiştir. Görüşmelerde, iletişim güçlüklerinin ve kültürel farklılıkların günlük yaşamı zaman zaman zorlaştırdığı yönünde değerlendirmeler yapılmıştır. Nitekim bir katılımcı, “*Dil ve kültür farkı günlük ilişkileri zorlaştırabiliyor*” (K11) diyerek bu duruma dikkat çekerken, başka bir katılımcı ise “*Bazı bölgelerde uyum problemleri daha fazla hissediliyor*” (K7) ifadeleriyle uyum sorunlarının bölgesel yoğunluk gösterebildiğini belirtmiştir.

Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, göçmenlerle yaşanan bireysel deneyimlerin ve günlük yaşam ilişkilerinin siyasal aidiyetten çok kişisel temas düzeyi, sosyal çevre ve yaşam koşullarıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Katılımcıların göçmenlere yönelik olumlu ya da olumsuz değerlendirmeleri büyük ölçüde bireysel deneyimlerine dayanmakta olup, bu konuda AK Parti ve CHP seçmenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma ortaya çıkmamaktadır. Bu durum, göçmenlerle doğrudan temasın siyasal kimlikten bağımsız olarak benzer deneyim ve algıların oluşmasına katkı sağladığını göstermektedir.

3.3.2.4.10. Göçmenlerle Komşuluk İlişkilerine Yönelik Bulgular

Şekil 3.16: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Komşu Olma Fikrine Yönelik Tutumlara İlişkin Bulgular

(Uluslararası Göçmenlerle Komşu Olma Fikrine Olumlu Bakıyorum.)



Şekil 3.16’da yer alan bar grafik incelendiğinde, AK Parti ve CHP seçmenlerinin cevap dağılımlarının büyük ölçüde benzerlik gösterdiği görülmektedir. Grafik genel olarak değerlendirildiğinde, komşuluk ilişkilerine yönelik tutumların siyasal aidiyetten ziyade bireysel sosyal deneyimler ve toplumsal mesafe algısıyla ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.34: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Komşu Olma Fikrine Yönelik Tutum Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonuç Tablosu

Test	χ^2	sd	p
Pearson Chi-Square	4,128	4	0,389

Ki-Kare tablosu değerlendirildiğinde, parti kimliği ile “Göçmenlerle komşu olma fikrine olumlu bakıyorum” ifadesine verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=4,128$; $p>0,05$). Bu sonuç, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerle yakın sosyal temas ve komşuluk ilişkileri konusunda benzer tutumlar sergilediğini göstermektedir.

Tablo 3.35: Parti Kimliği İle Göçmenlerle Komşu Olma Fikrine Yönelik Tutum Arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	142	80	65	52	46	385
CHP	157	82	51	59	36	385
Toplam	299	162	116	111	82	770

Tablo 3.34’de her iki siyasi grupta da olumsuz görüşlerin ağırlıklı olduğu dikkat çekmektedir. AK Parti seçmenlerinin 142’si “kesinlikle katılmıyorum”, 80’i “katılmıyorum” yanıtını vermektedir. Diğer bir deyişle, AK Parti seçmeninin % 57,66’sı göçmenlerle komşu olma fikrine olumlu bakmazken % 25,45’i tersini savunmaktadır. % 16,88 oranında ise kararsız seçmen yer almaktadır.

CHP seçmenlerinde de benzer biçimde 157 kişi “kesinlikle katılmıyorum”, 82 kişi ise “katılmıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle, CHP seçmeninin % 62,07’si göçmenlerle komşu olma fikrine karşı çıkarken, % 24,67’si tersini savunmaktadır. Kararsızların oranı ise %13,24’tür. Bu durum, göçmenlerle gündelik yaşam alanını paylaşma konusunda her iki siyasi grupta da belirgin bir mesafe bulunduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte her iki grupta da olumlu görüş bildiren katılımcıların tamamen düşük düzeyde olmadığı görülmektedir. Özellikle “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” kategorilerindeki dağılımın iki grup arasında birbirine oldukça yakın olduğu dikkat çekmektedir.

Nicel analiz sonuçları, göçmenlerle aynı mahallede yaşama ve komşuluk ilişkileri kurma konusundaki tutumların genel olarak temkinli bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen nitel veriler tarafından da desteklenmektedir. Görüşmelerde bazı katılımcılar, göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde toplumsal ve kültürel yapının değiştiğini düşündüklerini ve bunun komşuluk ilişkilerini etkileyebileceğini ifade etmiştir. Bu kapsamda bir katılımcının, “Mahalle düzeninin değiştiğini düşünüyorum” (K8) sözleri göçmenlerin mahalle yaşamı üzerindeki etkilerine dikkat çekerken, başka bir katılımcı ise

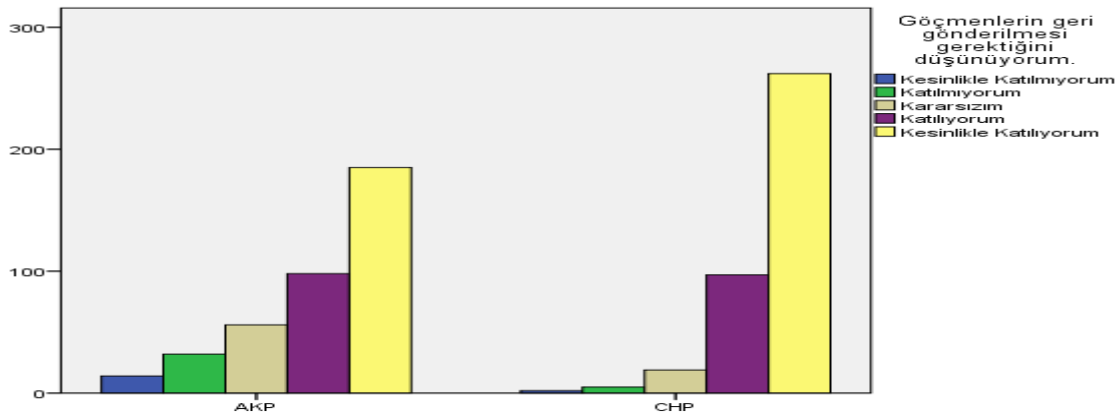
“Kültürel farklılıklar komşuluk ilişkilerini etkileyebiliyor” (K10) ifadeleriyle kültürel farklılıkların sosyal uyum açısından bazı güçlükler doğurabileceğini belirtmiştir.

Bununla birlikte bazı katılımcılar, komşuluk ilişkilerinin göçmen ya da yerli olmaktan ziyade bireysel özelliklere bağlı olarak şekillendiğini ifade etmiştir. Görüşmelerde, karşılıklı saygı ve uyumun sağlanması halinde göçmenlerle olumlu komşuluk ilişkileri kurulabileceği yönünde değerlendirmeler de yer almıştır. Nitekim bir katılımcı, “İyi komşuluk ilişkileri kurulabildiğinde sorun yaşanmıyor” (K5) diyerek bireysel ilişkilerin önemine vurgu yaparken, başka bir katılımcı ise “İnsan ilişkileri kişiden kişiye değişir” (K14) görüşüyle komşuluk deneyimlerinin geliştirilemeyeceğini belirtmiştir.

Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, katılımcıların göçmenlerle komşuluk ilişkilerine yönelik tutumlarının genel olarak temkinli olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, komşuluk ilişkilerine dair değerlendirmelerin büyük ölçüde bireysel deneyimlere ve sosyal uyum düzeyine bağlı olarak şekillendiği anlaşılmaktadır. Siyasal aidiyet temelinde yapılan değerlendirmelerde ise AK Parti ve CHP seçmenleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamakta, her iki seçmen grubunun da göçmenlerle komşuluk ilişkileri konusunda benzer düzeyde temkinli ancak koşullu bir yaklaşım sergilediği görülmektedir. Bu durum, bireysel temas ve günlük yaşam deneyimlerinin, siyasal kimlikten bağımsız olarak komşuluk ilişkilerine yönelik tutumların oluşumunda belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir.

3.3.2.4.11. Göçmenlerin Geri Gönderilmesine Yönelik Bulgular

Şekil 3.17: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Geri Gönderilmesi Gerektiği Görüşüne İlişkin Bulgular
(Uluslararası Göçmenlerin Geri Gönderilmesi Gerekliğini Düşünüyorum.)



Şekil 3.17’de yer alan bar grafik incelendiğinde, her iki siyasi grubun da özellikle “kesinlikle katılıyorum” kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak, CHP seçmenlerinde bu yoğunlaşmanın daha belirgin olduğu dikkat çekmektedir. Grafik genel olarak değerlendirildiğinde, göçmenlerin geri gönderilmesine yönelik talebin toplumun farklı siyasal kesimlerinde güçlü bir destek gördüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 3.36: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Geri Gönderilmesi Gerektiği Görüşü Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Sonuç Tablosu

Test	χ^2	sd	p
Pearson Chi-Square	60,225	4	,000*

Ki-Kare sonucunda, parti kimliği ile “Göçmenlerin geri gönderilmesi gerektiğini düşünüyorum” ifadesine verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=60,225$; $p<0,05$). Bu sonuç, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin geri gönderilmesine ilişkin tutumlarında farklılaştığını göstermektedir.

Tablo 3.37: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Geri Gönderilmesi Gerektiği Görüşü Arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	14	32	56	98	185	385
CHP	2	5	19	97	262	385
Toplam	16	37	75	195	447	770

Tablo 3.36 incelendiğinde, her iki siyasi grupta da göçmenlerin geri gönderilmesi gerektiği yönündeki görüşlerin oldukça yüksek düzeyde olduğu dikkat çekmektedir. Ancak CHP seçmenlerinde bu görüşün daha güçlü biçimde ortaya çıktığı görülmektedir. CHP seçmenlerinin 97’si “katılıyorum”, 262’si ise “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle, CHP seçmenlerinin % 93,24’ü göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmesini isterken, yalnızca %11,81’inin geri göndermeye karşı olduğu görülmektedir. Böylece CHP seçmenlerinin çok büyük bir bölümünün göçmenlerin geri gönderilmesini desteklediği anlaşılmaktadır.

AK Parti seçmenlerinde de benzer biçimde olumlu görüşlerin yoğun olduğu görülmektedir. AK Parti seçmenlerinin 98’i “katılıyorum”, 185’i ise “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle, AK Parti seçmenlerinin % 73,50’si

göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmesini savunmaktadır. Aksini savunanların oranı % 11,94'tür. Kararsızların oranı ise % 14,54'tür. Bununla birlikte, AK Parti seçmenlerinde kararsız ve olumsuz görüş bildiren katılımcı oranının CHP seçmenlerine göre daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Nicel analiz sonuçları, göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmesine yönelik desteğin katılımcılar arasında oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen nitel veriler tarafından da desteklenmektedir. Görüşmelerde birçok katılımcı, Türkiye'deki göçmen nüfusunun azaltılması gerektiğini ve uygun koşullar oluştuğunda geri dönüş politikalarının hayata geçirilmesini desteklediğini ifade etmiştir. Katılımcılar, özellikle ekonomik yük, kamu hizmetleri üzerindeki baskı ve toplumsal uyum sorunlarını bu görüşlerinin temel gerekçeleri arasında göstermiştir. Nitekim bir katılımcı, "*Türkiye artık bu yükü taşıyamıyor*" (K6) görüşüyle göçmen nüfusunun mevcut düzeyinin sürdürülebilir olmadığını düşündüğünü belirtirken, başka bir katılımcı ise "*Kontrollü şekilde ülkelere dönmeleri gerektiğini düşünüyorum*" (K12) ifadeleriyle geri dönüş politikalarına destek verdiğini ortaya koymuştur.

Bununla birlikte bazı katılımcılar, geri dönüş sürecinin yalnızca güvenlik ve ekonomik kaygılar temelinde değerlendirilmemesi gerektiğini, insani koşulların da dikkate alınmasının önem taşıdığını vurgulamıştır. Görüşmelerde özellikle göçmenlerin geldikleri ülkelerdeki savaş, çatışma ve güvenlik koşullarının göz önünde bulundurulması gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda bir katılımcı, "*Savaş ve güvenlik koşulları da göz önünde bulundurulmalı*" (K3) sözleriyle geri dönüş süreçlerinde insani sorumlulukların önemine dikkat çekerken, başka bir katılımcı ise "*Tamamen zorlayıcı yöntemler doğru olmayabilir*" (K9) değerlendirmesiyle geri dönüş politikalarının insan hakları çerçevesinde yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir.

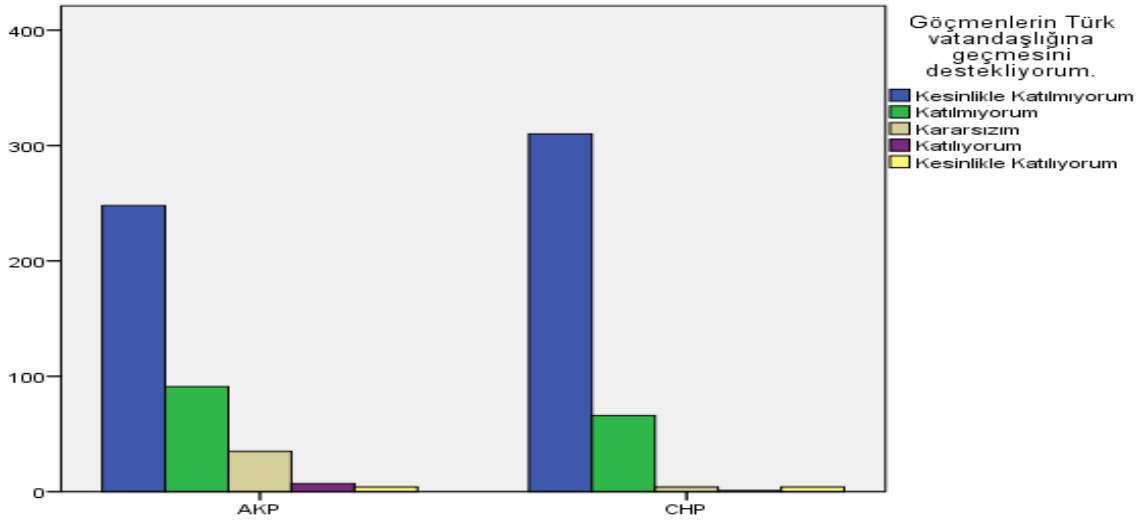
Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, göçmenlerin ülkelere geri gönderilmesine yönelik desteğin hem AK Parti hem de CHP seçmenleri arasında oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, CHP seçmenlerinin geri dönüş taleplerini daha güçlü ve belirgin biçimde dile getirdikleri, AK Parti seçmenlerinin ise geri dönüşü desteklemekle birlikte sürecin kontrollü ve insani hassasiyetler gözetilerek yürütülmesine daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu durum, geri dönüş politikalarına yönelik

desteğin siyasal gruplar arasında ortak bir eğilim olduğunu, ancak bu politikanın uygulanma biçimine ilişkin değerlendirmelerde farklılaşmalar bulunduğunu göstermektedir. seçmenlerinde bu talebin daha sert ve belirgin biçimde ortaya çıktığı görülmektedir.

3.3.2.4.12. Göçmenlerin Türk Vatandaşlığına Geçmesine Yönelik Bulgular

Şekil 3.18: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türk Vatandaşlığına Geçmesine Yönelik Tutumlara ilişkin Bulgular

(Uluslararası Göçmenlerin Türk Vatandaşlığına Geçmesini Destekliyorum.)



Şekil 3.18’de yer alan bar grafik incelendiğinde, her iki siyasi grubun da özellikle “kesinlikle katılmıyorum” kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. CHP seçmenlerinde bu yoğunlaşmanın daha belirgin olduğu dikkat çekmektedir. Buna karşılık olumlu görüş bildiren katılımcı sayısının her iki grupta da oldukça sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3.38: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türk Vatandaşlığına Geçmesine Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişki

Test	χ^2	sd	p
Pearson Chi-Square	40,011	4	,000*

Ki-Kare sonuçları değerlendirildiğinde, parti kimliği ile “Göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçmesini destekliyorum” ifadesine verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=40,011$; $p<0,05$). Bu bulgu, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlere vatandaşlık verilmesi konusunda farklı düzeylerde tutum geliştirdiğini göstermektedir.

Tablo 3.39: Parti Kimliği İle Göçmenlerin Türk Vatandaşlığına Geçmesine Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişki

Parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	248	91	35	7	4	385
CHP	310	66	4	1	4	385
Toplam	558	157	39	8	8	770

Tablo 3.38’e göre, her iki siyasi grup açısından da göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçirilmesine yönelik desteğin oldukça düşük olduğu dikkat çekmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu bu ifadeye olumsuz yaklaşmıştır. Özellikle CHP seçmenlerinde olumsuz tutumun daha sert biçimde ortaya çıktığı görülmektedir. CHP seçmenlerinin 310’u “kesinlikle katılmıyorum”, 66’sı ise “katılmıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle CHP seçmenlerinin %97,66’sı göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçirilmesine karşı çıkmıştır. Tersini savunanlar yalnızca %1,29’dur Böylece CHP seçmenlerinin tamamına yakını göçmenlere vatandaşlık verilmesine karşı olduğu anlaşılmaktadır.

AK Parti seçmenlerinde de benzer şekilde olumsuz görüşlerin baskın olduğu görülmektedir. AK Parti seçmenlerinin 248’i “kesinlikle katılmıyorum”, 91’i ise “katılmıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle, AK Parti seçmenlerinin % 88,05’i göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçirilmesine karşı çıkarken, yalnızca % 2,07’si bu fikri desteklemektedir. Kararsızların oranı ise % 9,09’dur. Bununla birlikte, AK Parti seçmenlerinde kararsız kalan birey sayısının CHP seçmenlerine göre daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Görüşme bulguları da nicel analiz sonuçlarını desteklemektedir. Katılımcıların önemli bir kısmı, göçmenlere Türk vatandaşlığı verilmesi konusunu demografik yapı, ekonomik kaynakların paylaşımı ve toplumsal uyum açısından değerlendirmiştir. Görüşmelerde vatandaşlık verilmesinin uzun vadede ülkenin nüfus yapısını etkileyebileceği ve kamu kaynakları üzerindeki yükü artırabileceği yönünde görüşler öne çıkmıştır. Bu kapsamda bir katılımcının, “*Vatandaşlık verilmesi nüfus yapısını değiştiriyor*” (K4) görüşü demografik değişime ilişkin kaygılarını dile getirirken, başka bir katılımcı ise “*Önce kendi vatandaşlarımızın sorunları çözülmeli*” (K11) ifadeleriyle

ekonomik ve sosyal önceliklerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına verilmesi gerektiğini savunmuştur.

Bununla birlikte bazı katılımcılar, vatandaşlık verilmesi konusunda tamamen olumsuz bir yaklaşım sergilememiş, belirli koşulların sağlanması halinde istisnai uygulamaların değerlendirilebileceğini ifade etmiştir. Özellikle uzun yıllardır Türkiye’de yaşayan, toplumsal uyum sağlayan ve ekonomik hayata katkıda bulunan göçmenlerin ayrı değerlendirilmesi gerektiği yönünde görüşler dile getirilmiştir. Nitekim bir katılımcı, *“Uzun süredir burada yaşayan ve uyum sağlayanlar ayrı değerlendirilebilir”* (K7) değerlendirmesiyle vatandaşlık verilmesinde uyum düzeyi ve kalış süresinin dikkate alınabileceğini belirtmiştir.

Bu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçirilmesine mesafeli yaklaştığı görülmektedir. Vatandaşlık verilmesine yönelik toplumsal desteğin oldukça düşük olduğu, özellikle CHP seçmenleri arasında bu karşıtlığın daha güçlü ve belirgin biçimde ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. AK Parti seçmenleri arasında da vatandaşlık verilmesine yönelik çekinceler bulunmakla birlikte, belirli koşulları sağlayan ve topluma uyum gösteren göçmenler için istisnai uygulamaların değerlendirilebileceğine yönelik görüşlerin daha sık dile getirildiği görülmektedir. Bu durum, vatandaşlık konusundaki tutumların yalnızca hukuki bir statü değişikliği olarak değil, aynı zamanda demografik, ekonomik ve toplumsal sonuçları olan bir mesele olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Seçmenlerinde bu karşıtlığın daha belirgin biçimde ortaya çıktığı görülmektedir.

SONUÇ

Erzincan ili Merkez ilçesinde yaşayan AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik algılarını inceleyen bu araştırma, göçmen algısının yalnızca göçmenlerin varlığına ilişkin tek boyutlu bir olgu olmadığını göstermiştir. Elde edilen bulgular, göçmenlere yönelik tutumların ekonomik kaygılar, güvenlik endişeleri, kültürel farklılıklar, toplumsal kabul düzeyi ve siyasal kimlik gibi birçok faktörün etkisiyle şekillenen çok yönlü bir niteliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Araştırmanın temel hipotezi olan H₁ hipotezi, siyasal parti tercihi ile göçmenlere yönelik algılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunduğu varsayımına dayanmaktadır. Bu hipotezin test edilmesi amacıyla gerçekleştirilen çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) sonuçları, parti kimliğinin göçmen algısı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Bu bulgu, göçmenlere yönelik tutumların yalnızca bireysel deneyimler veya sosyoekonomik koşullar tarafından değil, aynı zamanda bireylerin siyasal aidiyetleri tarafından da şekillendiğini göstermektedir.

Parti kimliğine göre yapılan karşılaştırmalarda en dikkat çekici farklılık ekonomik algı boyutunda ortaya çıkmaktadır. Ekonomik algı faktöründe AK Parti seçmenlerinin ortalaması 3,06 iken, CHP seçmenlerinin ortalaması 1,82 olarak hesaplanmıştır. İki grup arasındaki fark oldukça yüksek düzeyde olup istatistiksel olarak anlamlıdır ($t=16,171$; $p<0,001$). Bu sonuç, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin ekonomik etkilerine ilişkin değerlendirmelerinde ciddi bir ayrışma bulunduğunu göstermektedir. AK Parti seçmenleri göçmenlerin ekonomik hayata katkı sağlayabileceği görüşüne daha yakın dururken, CHP seçmenleri göçmenleri ekonomik maliyet, işsizlik ve kamu kaynakları üzerinde baskı oluşturan bir unsur olarak değerlendirmektedir. Özellikle tez kapsamında yer alan çapraz tablo analizleri incelendiğinde, CHP seçmenlerinin göçmenlerin ekonomiye katkı sağladığı görüşüne daha düşük düzeyde katıldığı, buna karşılık göçmenlerin iş bulmayı zorlaştırdığı ve ekonomik yük oluşturduğu yönündeki ifadeler daha yüksek oranda katıldığı görülmektedir. Bu durum, ekonomik kaygıların CHP seçmenleri arasında göçmen algısının temel belirleyicilerinden biri olduğunu göstermektedir.

Parti kimliğine bağılı olarak ortaya çıkan ikinci önemli farklılık toplumsal kabul boyutunda görölmektedir. Toplumsal kabul faktöründe Ak Parti seçmenlerinin ortalaması 2,22 iken CHP seçmenlerinin ortalaması 1,83 olarak bulunmuştur ($t=4,951$; $p<0,001$). Her iki grubun ortalamaları genel olarak yüksek düzeyli bir kabulü göstermese de AK Parti seçmenlerinin göçmenlerin toplum içerisindeki varlığına CHP seçmenlerine göre daha olumlu yaklaşıtları anlaşılmaktadır. Bu bulgu özellikle göçmenlere vatandaşlık verilmesi ve Türkiye'nin yeni göçmen kabul etmesi gibi konularda ortaya çıkan farklılıklarla da desteklenmektedir. AK Parti seçmenleri bu konularda CHP seçmenlerine göre daha esnek bir tutum sergilerken, CHP seçmenleri daha mesafeli bir yaklaşım benimsemektedir.

Buna karşılık sosyal uyumluluk faktöründe iki grup arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır ($t=0,910$; $p=0,363$). AK Parti seçmenlerinin ortalaması 2,50, CHP seçmenlerinin ortalaması ise 2,42 olarak hesaplanmıştır. Ortalamalar arasındaki fark oldukça düşük olup istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Bu sonuç, araştırmanın önemli bulgularından biridir. Çünkü ekonomik algı ve toplumsal kabul boyutlarında belirgin şekilde ayrılan iki seçmen grubunun, gündelik yaşam içerisinde göçmenlerle kurulan sosyal ilişkiler ve uyum süreci konusunda birbirine benzer değerlendirmeler yaptığı görölmektedir. Başka bir ifadeyle siyasi kutuplaşma göçmenlerin ekonomik ve siyasal boyutlarına ilişkin değerlendirmelerde belirginleşirken, bireysel temas ve günlük yaşam deneyimlerinde aynı ölçüde etkili olmamaktadır.

Nitel görüşmelerden elde edilen bulgular da bu sonucu desteklemektedir. AK Parti seçmeni katılımcılar, göçmenleri daha çok insani sorumluluk, dini dayanışma ve tarihsel bağlar çerçevesinde değerlendirirken; CHP seçmeni katılımcılar, ekonomik maliyet, güvenlik riski ve demografik değişim vurgusu yapmaktadır. Buna rağmen her iki grup içerisinde de göçmen komşularıyla olumlu ilişkiler kurduğunu, çocukların eğitim yoluyla topluma uyum sağlayabildiğini veya bireysel düzeyde ciddi sorun yaşamadığını ifade eden katılımcılar bulunmaktadır. Bu durum, siyasal söylemler ile bireysel deneyimlerin her zaman aynı doğrultuda ilerlemediğini göstermektedir.

Araştırmada elde edilen bu sonuçlar Sosyal Kimlik Teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde anlamlı bir açıklama sunmaktadır. Sosyal Kimlik Teorisi'ne göre bireyler kendilerini ait oldukları gruplar üzerinden tanımlamakta ve toplumsal olayları bu

grup aidiyetleri doğrultusunda yorumlamaktadır. Araştırma bulguları da AK Parti ve CHP seçmenlerinin aynı göç olgusunu farklı siyasal çerçeveler içerisinde anlamlandırıdığını göstermektedir. AK Parti seçmenlerinin, göçmenlere yönelik yaklaşımı daha çok insani yardım, dini dayanışma ve uluslararası sorumluluk perspektifinden değerlendirilirken; CHP seçmenleri ekonomik sürdürülebilirlik, ulusal egemenlik, kamu kaynaklarının kullanımı ve toplumsal güvenlik perspektifinden değerlendirilmektedir. Böylece, aynı toplumsal olgu, farklı siyasal kimlikler tarafından farklı anlam dünyaları içerisinde yorumlanmaktadır.

Sonuç olarak H₁ hipotezinin kabul edilmesi, göçmen algısının siyasal kimlikten bağımsız olmadığını açık biçimde ortaya koymaktadır. Özellikle ekonomik algı ve toplumsal kabul boyutlarında ortaya çıkan anlamlı farklılıklar, siyasi kimliklerin göçmenlere yönelik tutumların şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Buna karşılık sosyal uyumluluk boyutunda anlamlı farklılık bulunmaması, gündelik yaşam deneyimlerinin ve bireysel temasların siyasal kimliklerden daha bağımsız işleyebildiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç, göçmen algısının yalnızca ekonomik veya güvenlik temelli değil, aynı zamanda siyasal kimlikler aracılığıyla şekillenen çok boyutlu bir toplumsal olgu olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın ikinci hipotezi olan “Erzincan’daki CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik algısı AK Parti seçmenlerine kıyasla daha olumsuzdur” önermesi, katılımcıların göçmenlere yönelik tutumlarını ölçen ifadeler üzerinden test edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik değerlendirmelerinin birçok boyutta AK Parti seçmenlerine göre daha olumsuz olduğu görülmüştür. Örneğin, göçmenlerin Türkiye ekonomisine katkı sağladığı ifadesine AK Parti seçmenlerinin % 40’ı katılırken, CHP seçmenlerinde bu oran % 5,19 olarak tespit edilmiştir. Benzer şekilde, göçmenlerin iş gücüne katkı sağladığı görüşüne AK Parti seçmenlerinin % 45,97’si olumlu yaklaşırken, CHP seçmenlerinde bu oran % 17,40’ı düzeyinde kalmıştır.

Göçmenlerin topluma katkıları boyutunda farklı bir eğilim gözlenmektedir. Göçmenlerin kültürel ve toplumsal açıdan katkı sunduğunu düşünenlerin oranı AK Parti seçmenlerinde % 12,98 olarak belirlenirken, CHP seçmenlerinde bu oran % 7,27 olarak tespit edilmiştir. Buna karşılık, her iki parti seçmeni arasında göçmenlerin topluma katkı sağlamadığı yönündeki algının yaygın olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan ki-kare analizlerinde elde edilen anlamlılık değerleri ($p<0,05$), söz konusu farklılıkların tesadüfî olmadığını ve siyasi parti tercihinin göçmenlere yönelik algıları etkilediğini göstermektedir. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik tutumlarının AK Parti seçmenlerine kıyasla daha olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle araştırmanın ikinci hipotezi olan “Erzincan’daki CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik algısı AK Parti seçmenlerine kıyasla daha olumsuzdur” önermesi kabul edilmiştir.

Araştırmanın üçüncü hipotezi olan “Erzincan’daki AK Parti seçmenlerinin göçmenlere yönelik algısı olumlu yöndedir” önermesi, AK Parti seçmenlerinin göçmenlere ilişkin çeşitli boyutlardaki tutumları incelenerek test edilmiştir. Elde edilen bulgular, AK Parti seçmenlerinin göçmenlere yönelik değerlendirmelerinin CHP seçmenlerine kıyasla daha olumlu ve daha esnek bir karakter taşıdığını ortaya koymakla birlikte, göç olgusuna ilişkin tüm boyutlarda olumlu bir yaklaşımın hâkim olduğunu göstermemektedir. Araştırma sonuçları incelendiğinde AK Parti seçmenlerinin % 26,49’unun hükümetin göç politikalarını başarılı bulduğu, buna karşın % 52,98’inin mevcut politikaları desteklemediği görülmektedir. Benzer şekilde AK Parti seçmenlerinin %6 3,89’u göçmenlerin topluma olumlu katkı sağlamadığını düşünürken, yalnızca % 12,98’i olumlu katkı sağladığı görüşündedir. Bu durum, AK Parti seçmenlerinin önemli bir kısmının göçmenlerin toplumsal etkilerine yönelik eleştirel bir yaklaşım sergilediğini ve halihazırda hükümetin uyguladığı göç politikalarına da güçlü bir şekilde karşı olduklarını göstermektedir. Türkiye’nin yeni göçmen kabul etmesine yönelik tutumlar incelendiğinde de benzer bir tablo ortaya çıkmaktadır. AK Parti seçmenlerinin % 85,55’i yeni göçmen kabul edilmemesi gerektiğini belirtirken, yalnızca % 7,27’si yeni göçmen kabulüne destek vermektedir. Bu bulgu, AK Parti seçmenlerinin göçün devamına yönelik oldukça temkinli bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir.

Bununla birlikte ekonomik boyutlarda AK Parti seçmenlerinin daha olumlu değerlendirmelerde bulunduğu görülmektedir. Göçmenlerin Türkiye ekonomisine katkı sağladığını düşünenlerin oranı % 40’a ulaşırken, katkı sağlamadığını düşünenlerin oranı % 39,22’dir. Benzer şekilde göçmenlerin iş gücüne katkı sağladığını düşünenlerin oranı % 45,97 iken, katkı sağlamadığını düşünenlerin oranı % 35,32’dir. Bu sonuçlar, AK Parti seçmenlerinin göçmenlerin ekonomik ve üretim süreçlerindeki rollerini CHP seçmenlerine göre daha olumlu değerlendirdiklerini göstermektedir.

Kültürel boyutta ise AK Parti seçmenlerinin % 22,07'si göçmenlerin kültürel yapıyı zenginleştirdiğini düşünürken, % 60,25'i bu görüşe katılmamaktadır. Benzer şekilde göçmenlerin suç oranlarını artırdığı görüşüne katılanların oranı % 66,49, Türk vatandaşlarının iş bulma olanaklarını zorlaştırdığını düşünenlerin oranı ise %57,40'tır. Bu bulgular, AK Parti seçmenleri arasında güvenlik ve istihdam kaynaklı kaygıların oldukça yaygın olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın en dikkat çekici sonuçlarından biri, AK Parti seçmenlerinin göçmenlerin geri gönderilmesi ve vatandaşlık verilmesi konularındaki tutumlarıdır. AK Parti seçmenlerinin % 73,50'si göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmesini desteklerken, % 88,05'i göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçirilmesine karşı çıkmaktadır. Bu sonuçlar, iktidar partisi seçmenlerinin dahi göçmenlerin Türkiye'de kalıcılığına ilişkin ciddi çekinceler taşıdığını ortaya koymaktadır.

Nitel bulgular da bu sonucu desteklemektedir. Görüşmelerde AK Parti seçmenlerinin bir kısmı göçmenlere yardım edilmesini insani ve dini bir sorumluluk olarak değerlendirmektedir. Katılımcılar arasında *“Savaş ortamından kaçan insanlara yardım edilmesi gerektiğini düşünüyorum”* (K2) şeklindeki ifadeler bu yaklaşımı yansıtmaktadır. Ancak aynı seçmen grubunda *“Başında doğruydum ama süreç iyi yönetilemedi”* (K9) ve *“Kontrolün kaybedildiğini düşünüyorum”* şeklindeki değerlendirmeler de dikkat çekmektedir. Aynı zamanda *“Hükümetin göçmen politikaları başarılıdır.”* sorusuna AK Parti seçmeninin %52,98'i başarısız bulurken, % 20,51'i kararsız kalmış, başarılı bulanların oranı %26,51 olarak tespit edilmiştir. Bu durum, AK Parti seçmenlerinin göçmenlere tamamen karşı olmadıklarını ancak mevcut göç yönetimine ve göçmen nüfusunun büyüklüğüne yönelik önemli eleştiriler taşıdıklarını bu kapsamda hükümetin uyguladığı göç politikalarını onaylamadıklarını göstermektedir.

Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde, AK Parti seçmenlerinin CHP seçmenlerine kıyasla göçmenlere yönelik daha olumlu, daha esnek ve daha kapsayıcı tutumlar geliştirdikleri görülmektedir. Ancak göçmenlerin toplumsal, kültürel ve güvenlik boyutlarındaki etkilerine ilişkin olumsuz değerlendirmelerin birçok maddede çoğunlukta olması nedeniyle AK Parti seçmenlerinin göçmenlere yönelik algısının genel olarak olumlu olduğu söylenemez. Bu nedenle araştırmanın üçüncü hipotezi olan *“Erzincan'daki AK Parti seçmenlerinin göçmenlere yönelik algısı olumlu yöndedir”*

önermesi tam olarak doğrulanmamış, ancak AK Parti seçmenlerinin CHP seçmenlerine göre daha olumlu tutumlar sergilediği tespit edildiğinden kısmen desteklenmiştir. Dolayısıyla H3 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

Araştırmanın dördüncü hipotezi olan “AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin ekonomik etkilerine ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır” önermesi, göçmenlerin Türkiye ekonomisine katkısı, iş gücüne katkısı ve Türk vatandaşlarının iş bulma olanaklarına etkisine ilişkin tutumlar üzerinden test edilmiştir. Yapılan ki-kare analizleri sonucunda söz konusu üç boyutta da parti kimliği ile göçmenlerin ekonomik etkilerine yönelik algılar arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bu bulgular, siyasi parti tercihinin göçmenlerin ekonomik etkilerine ilişkin değerlendirmelerde önemli bir belirleyici olduğunu göstermekte ve H4 hipotezini doğrulamaktadır.

Öte yandan, araştırmada ilk olarak katılımcıların “Göçmenler Türkiye ekonomisine katkı sağlamaktadır” ifadesine yönelik tutumları da incelenmiştir. Yapılan ki-kare analizi sonucunda parti kimliği ile bu ifadeye verilen yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir ($\chi^2=192,595$; $p<0,05$). Bu sonuç, araştırmada elde edilen en güçlü ilişkilerden biri olup, ekonomik katkı algısının siyasal aidiyete göre önemli ölçüde farklılaştığını göstermektedir. Bulgular incelendiğinde CHP seçmenlerinin % 84,93’ünün göçmenlerin Türkiye ekonomisine katkı sağlamadığını düşündüğü görülmektedir. Buna karşılık yalnızca % 5,19’luk bir kesim göçmenlerin ekonomiye katkı sunduğunu ifade etmektedir. AK Parti seçmenlerinde ise daha dengeli bir dağılım söz konusudur. AK Parti seçmenlerinin % 39,22’si göçmenlerin ekonomiye katkı sağlamadığını düşünürken, % 40’ı katkı sağladığını belirtmiştir. Kararsızların oranı ise % 20 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum, AK Parti seçmenlerinin göçmenlerin ekonomik faaliyetlere katkı sağlama konusunda ikiye bölündüğünü göstermektedir.

Göçmenlerin iş gücüne katkısına ilişkin değerlendirmelerde de benzer bir farklılaşma ortaya çıkmıştır. Yapılan ki-kare analizi sonucunda parti kimliği ile “Göçmenler Türkiye’deki iş gücüne katkı sağlamaktadır” ifadesine verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=130,785$; $p<0,05$). CHP seçmenlerinin % 71,16’sı göçmenlerin iş gücüne katkı sağlamadığını düşünürken, bu oran Ak Parti seçmenlerinde % 35,32 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık, göçmenlerin iş gücüne

katkı sağladığını düşünenlerin oranı CHP seçmenlerinde % 17,40 iken, Ak Parti seçmenlerinde % 45,97'ye ulaşmaktadır. Elde edilen bu sonuç, Ak Parti seçmenlerinin göçmen emeğini üretim süreçlerinin bir parçası olarak değerlendirme eğiliminde olduklarını, CHP seçmenlerinin ise büyük oranda göçmenlerin ekonomiye katkı sağlamadıkları düşüncesinde olduklarını göstermektedir.

Araştırmada ekonomik etkilerin üçüncü boyutu olarak göçmenlerin Türk vatandaşlarının iş bulma olanakları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Ki-kare analizi sonuçlarına göre parti kimliği ile “Göçmenler iş gücü piyasasında Türk vatandaşlarının iş bulma olanaklarını zorlaştırmaktadır” görüşü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2=106,341$; $p<0,05$). CHP seçmenlerinin % 89,61'i göçmenlerin iş bulma olanaklarını zorlaştırdığını düşünürken, AK Parti seçmenlerinde bu oran % 57,40 olarak belirlenmiştir. Her iki seçmen grubunda da bu görüş yaygın olmakla birlikte CHP seçmenlerinde ekonomik rekabet algısının çok daha güçlü olduğu görülmektedir.

Nicel bulgular, gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerden elde edilen nitel veriler tarafından da desteklenmektedir. Görüşmelerde AK Parti seçmenleri arasında göçmenlerin özellikle sanayi, tarım ve inşaat gibi sektörlerde iş gücü açığını kapattığı yönündeki değerlendirmeler öne çıkmıştır. Katılımcılardan biri “Sanayi ve tarım gibi alanlarda çalışıyorlar, bazı işleri artık yerli halk yapmak istemiyor” (K3) ifadeleriyle göçmenlerin ekonomik işlevine dikkat çekerken, bir başka katılımcı “Tarım ve inşaat gibi alanlarda ciddi iş gücü sağlıyorlar” (K13) sözleriyle benzer bir değerlendirmede bulunmuştur.

Buna karşılık özellikle CHP seçmenleri arasında göçmenlerin iş gücü piyasasında ücretleri düşürdüğü, işsizliği artırdığı ve kamu kaynakları üzerinde yük oluşturduğu yönündeki görüşlerin daha yaygın olduğu görülmektedir. Bu durum, nicel verilerde ortaya çıkan yüksek düzeydeki olumsuz ekonomik algıları desteklemektedir. Nitekim katılımcılar arasında “Kendi vatandaşımız iş bulamazken göçmenlerin öncelikli hale geldiğini düşünüyorum” (K11) ve “Ucuz iş gücü nedeniyle vatandaşların iş bulması zorlaşıyor” (K7) şeklindeki ifadeler ekonomik rekabet algısının temel gerekçelerini ortaya koymaktadır.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin ekonomik etkilerine ilişkin algılarının belirgin biçimde

farklılaştığı görülmektedir. AK Parti seçmenleri göçmenlerin ekonomi ve iş gücü piyasasına katkı sağlayabileceğini daha yüksek düzeyde kabul ederken, CHP seçmenleri göçmenleri daha çok ekonomik yük, işsizlik ve rekabet unsuru olarak değerlendirmektedir. Bununla birlikte her iki seçmen grubunda da göçmenlerin iş piyasasında Türk vatandaşlarının istihdam olanaklarını olumsuz etkilediği yönündeki kaygıların yaygın olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak elde edilen nicel ve nitel bulgular birlikte değerlendirildiğinde, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin ekonomik etkilerine ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle araştırmanın dördüncü hipotezi olan “AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin ekonomik etkilerine ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır” önermesi kabul edilmiştir. Bu sonuç, göçmenlerin ekonomik etkilerine ilişkin değerlendirmelerin yalnızca ekonomik gerçekliklerden değil, aynı zamanda siyasal kimlik, ideolojik yönelimler ve göç politikalarına yönelik genel tutumlardan da etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın beşinci hipotezi olan “AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin sosyal uyumuna ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır” önermesi; göçmenlerin topluma katkısı, kültürel yapıya etkisi, göçmenlerle yaşanan bireysel deneyimler ve göçmenlerle komşuluk ilişkilerine yönelik tutumlar üzerinden test edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda sosyal uyumun bazı boyutlarında parti kimliğine bağlı anlamlı farklılaşmalar tespit edilirken, bazı boyutlarda ise siyasal aidiyetin belirleyici olmadığı görülmüştür. Bu nedenle hipotezin genel olarak desteklendiği, ancak sosyal uyumun tüm boyutlarında aynı düzeyde bir siyasal farklılaşmanın ortaya çıkmadığı anlaşılmaktadır.

Göçmenlerin topluma olumlu katkı sağladığı görüşüne ilişkin yapılan ki-kare analizinde parti kimliği ile tutumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir ($\chi^2=53,775$; $p<0,05$). CHP seçmenlerinin % 85,75’i göçmenlerin topluma olumlu katkı sağlamadığını düşünürken, bu oran AK Parti seçmenlerinde % 63,89 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık göçmenlerin topluma katkı sunduğunu düşünenlerin oranı CHP seçmenlerinde % 7,27 iken, AK Parti seçmenlerinde % 12,98’dir. Her iki seçmen grubunda da olumsuz değerlendirmeler baskın olmakla

birlikte, CHP seçmenlerinin sosyal uyum ve toplumsal katkı konularında daha eleştirel bir yaklaşım sergilediği görülmektedir.

Sosyal uyumun önemli göstergelerinden biri olan kültürel etkileşim boyutunda da benzer bir tablo ortaya çıkmıştır. “Göçmenler Türkiye’deki kültürel yapıyı zenginleştirmektedir” ifadesine verilen cevaplar incelendiğinde parti kimliği ile tutumlar arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir ($\chi^2=35,720$; $p<0,05$). CHP seçmenlerinin % 78,18’i göçmenlerin kültürel yapıyı zenginleştirmedini düşünürken, AK Parti seçmenlerinde bu oran % 60,25’tir. Buna karşılık kültürel zenginleşme sağladığını düşünenlerin oranı CHP seçmenlerinde % 8,31 iken, AK Parti seçmenlerinde % 22,07’ye ulaşmaktadır. Bu sonuç, AK Parti seçmenlerinin kültürel çeşitlilik ve kültürel etkileşim konularında CHP seçmenlerine göre daha olumlu değerlendirmelerde bulunduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte sosyal uyumun daha doğrudan ve günlük yaşamla ilişkili boyutlarında farklı bir görünüm ortaya çıkmıştır. Göçmenlerle yaşanan bireysel deneyimlerin olumlu olup olmadığına ilişkin analizlerde parti kimliği ile tutumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=5,653$; $p>0,05$). CHP seçmenlerinin % 48,05’i göçmenlerle yaşadığı deneyimleri olumsuz değerlendirirken, AK Parti seçmenlerinde bu oran % 47,27 olarak gerçekleşmiştir. Benzer şekilde olumlu deneyim bildirenlerin oranı CHP seçmenlerinde % 22,59, AK Parti seçmenlerinde ise % 28,05’tir. Oranlar arasındaki farkın oldukça sınırlı olması, bireysel temasların siyasal kimlikten bağımsız olarak şekillendiğini göstermektedir.

Benzer bir sonuç göçmenlerle komşuluk ilişkilerine yönelik tutumlarda da ortaya çıkmıştır. “Göçmenlerle komşu olma fikrine olumlu bakıyorum” ifadesine verilen cevaplar incelendiğinde parti kimliği ile tutumlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=4,128$; $p>0,05$). AK Parti seçmenlerinin % 57,66’sı, CHP seçmenlerinin ise % 62,07’si göçmenlerle komşu olma fikrine olumsuz yaklaşmaktadır. Buna karşılık olumlu görüş bildirenlerin oranı her iki grupta da birbirine oldukça yakındır. Bu durum, gündelik yaşamda kurulan yakın sosyal ilişkiler konusunda siyasal aidiyetin etkisinin sınırlı kaldığını göstermektedir.

Nicel bulgular, araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen nitel verilerle de desteklenmektedir. Görüşmelerde özellikle CHP seçmenleri

göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde çeşitli sorunlar oluşturduğunu, mahalle yapısının değiştiğini ve kültürel farklılıkların sosyal bütünleşmeyi zorlaştırdığını ifade etmiştir. “Toplum yapısının zamanla değiştiğini düşünüyorum” (K4), “Mahalle kültürü ve sosyal düzen eskiye göre farklılaştı” (K8) ve “Uyum sorunu sosyal yaşamı zorlaştırıyor” (K13) şeklindeki ifadeler bu kaygıları yansıtmaktadır.

Buna karşılık AK Parti seçmenleri arasında göçmenlerin topluma uyum sağlayabileceğini düşünen katılımcılar da bulunmaktadır. Özellikle bireysel ilişkiler ve günlük yaşam deneyimleri söz konusu olduğunda daha ılımlı değerlendirmeler dikkat çekmektedir. “Komşuluk ilişkilerinde kötü deneyim yaşamadım” (K4), “Bireysel olarak iyi insanlar da var” (K9) ve “İyi komşuluk ilişkileri kurulabildiğinde sorun yaşanmıyor” (K5) şeklindeki görüşler, sosyal uyumun bireysel temaslar yoluyla güçlenebileceğine yönelik algıyı ortaya koymaktadır.

Elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin toplumsal ve kültürel uyumuna ilişkin değerlendirmelerinde anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmektedir. CHP seçmenleri göçmenlerin topluma entegrasyonu ve kültürel etkileri konusunda daha olumsuz tutumlar sergilerken, AK Parti seçmenleri göçmenlerin toplumsal uyum sağlayabileceğine ve kültürel çeşitliliğe katkı sunabileceğine daha fazla inanmaktadır. Ancak bireysel deneyimler ve komşuluk ilişkileri gibi doğrudan sosyal temas gerektiren alanlarda iki seçmen grubu arasında anlamlı bir farklılaşma ortaya çıkmamıştır.

Sonuç olarak araştırma bulguları, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin sosyal uyumuna ilişkin algılarının bazı boyutlarda anlamlı biçimde farklılaştığını ortaya koymaktadır. Özellikle toplumsal katkı ve kültürel uyum konularında siyasal aidiyet belirleyici bir rol oynarken, bireysel temas ve komşuluk ilişkilerinde bu etkinin zayıfladığı görülmektedir. Bu nedenle “Ak Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin sosyal uyumuna ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır” şeklindeki H5 hipotezi kabul edilmiştir. Bununla birlikte söz konusu farklılaşmanın sosyal uyumun bütün boyutlarında değil, daha çok toplumsal ve kültürel değerlendirmeler düzeyinde ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın altıncı hipotezi olan “AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin topluma katkılarına ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır”

önermesi, katılımcıların göçmenlerin toplumsal, ekonomik, kültürel ve iş gücü boyutlarındaki katkılarına ilişkin değerlendirmeleri üzerinden test edilmiştir. Yapılan ki-kare analizleri sonucunda parti kimliği ile göçmenlerin topluma katkılarına yönelik algılar arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, göçmenlerin topluma katkıları konusunda AK Parti ve CHP seçmenlerinin belirgin biçimde farklı değerlendirmelerde bulunduğunu göstermekte ve H6 hipotezini desteklemektedir.

Araştırmada katılımcıların “Türkiye’deki göçmenlerin varlığı topluma olumlu katkı sağlamaktadır” ifadesine yönelik tutumları da incelenmiştir. Yapılan ki-kare analizi sonucunda parti kimliği ile bu ifadeye verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir ($\chi^2=53,775$; $p<0,05$). CHP seçmenlerinin % 85,75’i göçmenlerin topluma olumlu katkı sağlamadığını düşünürken, bu oran AK Parti seçmenlerinde % 63,89 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık göçmenlerin topluma katkı sağladığını düşünenlerin oranı CHP seçmenlerinde yalnızca %7,27 iken, AK Parti seçmenlerinde % 12,98’dir. Her iki seçmen grubunda da olumsuz değerlendirmeler baskın olmakla birlikte, AK Parti seçmenlerinin göçmenlerin toplumsal katkılarına ilişkin daha olumlu bir yaklaşım sergilediği görülmektedir.

Göçmenlerin ekonomik katkılarına ilişkin değerlendirmeler de toplumsal katkı algısındaki siyasal farklılaşmayı ortaya koymaktadır. “Göçmenler Türkiye ekonomisine katkı sağlamaktadır” ifadesine verilen cevaplar incelendiğinde, parti kimliği ile tutumlar arasında oldukça güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir ($\chi^2=192,595$; $p<0,05$). CHP seçmenlerinin % 84,93’ü göçmenlerin ekonomiye katkı sağlamadığını düşünürken, AK Parti seçmenlerinde bu oran % 39,22’ye düşmektedir. Buna karşılık göçmenlerin ekonomiye katkı sunduğunu düşünenlerin oranı AK Parti seçmenlerinde %40 iken, CHP seçmenlerinde yalnızca % 5,19’dur. Bu sonuç, göçmenlerin ekonomik işlevlerine ilişkin algının siyasal aidiyete göre önemli ölçüde farklılaştığını göstermektedir.

Benzer bir durum iş gücü boyutunda da görülmektedir. Yapılan analizlerde “Göçmenler Türkiye’deki iş gücüne katkı sağlamaktadır” ifadesine verilen yanıtlar ile parti kimliği arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=130,785$; $p<0,05$). AK Parti seçmenlerinin % 45,97’si göçmenlerin iş gücüne katkı sağladığını düşünürken, CHP

seçmenlerinde bu oran % 17,40'ta kalmaktadır. Buna karşılık göçmenlerin iş gücüne katkı sağlamadığını düşünenlerin oranı CHP seçmenlerinde % 71,16, Ak Parti seçmenlerinde ise % 35,32'dir. Bu bulgu, AK Parti seçmenlerinin göçmenlerin üretim süreçlerine ve iş piyasasına katkılarını daha fazla kabul ettiğini göstermektedir.

Toplumsal katkının kültürel boyutu incelendiğinde de benzer sonuçlar elde edilmiştir. “Göçmenler Türkiye’deki kültürel yapıyı zenginleştirmektedir” ifadesine verilen yanıtlar arasında parti kimliğine bağlı anlamlı farklılaşma bulunmuştur ($\chi^2=35,720$; $p<0,05$). CHP seçmenlerinin % 78,18'i göçmenlerin kültürel katkı sağlamadığını düşünürken, AK Parti seçmenlerinde bu oran % 60,25'tir. Buna karşılık kültürel zenginleşmeye katkı sunduğunu düşünenlerin oranı Ak Parti seçmenlerinde % 22,07, CHP seçmenlerinde ise % 8,31 olarak belirlenmiştir. Bu durum, Ak Parti seçmenlerinin kültürel çeşitliliği toplumsal zenginlik olarak büyük ölçüde görmedikleri CHP seçmenlerinde ise bu eğilimin çok güçlü olduğu görülmektedir.

Nicel bulgular, araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen nitel veriler tarafından da desteklenmektedir. Görüşmelerde AK Parti seçmenleri arasında göçmenlerin özellikle iş gücü açığını kapattığı, bazı sektörlerde üretime katkı sunduğu ve insani gerekçelerle toplumsal dayanışmanın bir parçası olarak görülmesi gerektiği yönünde değerlendirmeler öne çıkmıştır. Katılımcılardan bazıları “Sanayi ve tarım gibi alanlarda çalışıyorlar, bazı işleri artık yerli halk yapmak istemiyor” (K3), “Tarım ve inşaat gibi alanlarda ciddi iş gücü sağlıyorlar” (K13) ve “Uyum sağlayan ve çalışan insanlar da var” (K15) ifadeleriyle göçmenlerin topluma ve ekonomiye belirli katkılar sunduğunu belirtmiştir.

Buna karşılık özellikle CHP seçmenleri arasında göçmenlerin kamu hizmetleri üzerindeki yükü artırdığı, iş gücü piyasasında rekabet oluşturduğu ve toplumsal uyum sorunlarına neden olduğu yönündeki görüşlerin daha yaygın olduğu görülmektedir. “Mahalle kültürü ve sosyal düzen eskiye göre farklılaştı” (K8), “Toplum yapısının zamanla değiştiğini düşünüyorum” (K4) ve “Kendi vatandaşımız iş bulamazken göçmenlerin öncelikli hale geldiğini düşünüyorum” (K11) şeklindeki ifadeler, göçmenlerin toplumsal katkılarından çok maliyetlerine odaklanan yaklaşımı yansıtmaktadır.

Araştırma kapsamında test edilen hipotezlerin genel sonuçları, göçmen algısını açıklayan teorik yaklaşımlarla büyük ölçüde örtüşmektedir. Özellikle göçmenlerin ekonomik yük oluşturduğu, iş olanaklarını azalttığı ve kamu kaynakları üzerinde baskı yarattığı yönündeki bulgular, Ekonomik Tehdit Teorisi'nin temel varsayımlarını desteklemektedir. Benzer şekilde göçmenlerin kültürel yapıyı değiştirdiği, toplumsal uyumu zorlaştırdığı ve vatandaşlık verilmesine yönelik olumsuz tutumların yaygın olduğu yönündeki sonuçlar ise Kültürel Tehdit Teorisi ile uyumlu görünmektedir.

AK Parti ve CHP seçmenleri arasında göçmenlere yönelik algıların birçok boyutta anlamlı farklılık göstermesi, Sosyal Kimlik Teorisi açısından değerlendirildiğinde grup aidiyetinin ve siyasal kimliğin göçmenlere yönelik tutumların şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Özellikle CHP seçmenlerinin birçok konuda daha olumsuz tutum sergilemesi, siyasal kimliklerin göç olgusuna ilişkin değerlendirmelerde belirleyici olduğunu göstermektedir.

Araştırmada göçmenlerle bireysel deneyimler ve komşuluk ilişkileri konusunda parti kimliğine göre anlamlı bir farklılaşmanın bulunmaması ise Temas Hipotezi açısından dikkat çekici bir bulgudur. Bu sonuç, göçmenlerle doğrudan temasın siyasal kimlikten bağımsız olarak benzer deneyimlerin oluşmasına katkı sağlayabildiğini göstermektedir. Bununla birlikte Erzincan gibi göçmen nüfusunun sınırlı olduğu bir ilde dahi göçmenlere yönelik olumsuz algıların yüksek düzeyde görülmesi, bireysel deneyimlerin yanı sıra medya içerikleri ve siyasal söylemlerin de algıların oluşumunda etkili olduğunu düşündürmektedir. Bu durum ise Medya Çerçeveleme Yaklaşımı'nın öngörleriyle uyumludur.

Sonuç olarak araştırma bulguları, göçmen algısının yalnızca ekonomik ya da kültürel kaygılarla açıklanamayacağını; ekonomik tehdit algıları, kültürel tehdit algıları, siyasal kimlikler, bireysel temas düzeyi ve medya söylemlerinin birlikte etkili olduğu çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde, Ak Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin topluma katkılarına ilişkin algılarının önemli ölçüde farklılaştığı görülmektedir. Ak Parti seçmenleri göçmenlerin ekonomik üretim, iş gücü ve kültürel çeşitlilik açısından topluma belirli katkılar sunduğunu daha yüksek oranda kabul ederken, CHP seçmenleri göçmenlerin toplumsal etkilerini daha çok ekonomik yük, sosyal uyum

sorunu ve kültürel değişim çerçevesinde değerlendirmektedir. Bununla birlikte her iki seçmen grubunda da göçmenlerin toplumsal katkılarına ilişkin olumlu değerlendirmelerin sınırlı kaldığı ve olumsuz görüşlerin genel olarak baskın olduğu da dikkat çekmektedir

Elde edilen nicel ve nitel bulgular birlikte değerlendirildiğinde, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin topluma katkılarına ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle araştırmanın altıncı hipotezi olan “AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlerin topluma katkılarına ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır” önermesi kabul edilmiştir. Bu sonuç, göçmenlerin topluma katkılarına ilişkin değerlendirmelerin yalnızca gözlemlenen ekonomik ve sosyal etkilerden değil, aynı zamanda siyasal aidiyet, ideolojik yönelim ve göç politikalarına ilişkin genel tutumlardan da etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın dikkat çekici bulgularından biri de, Erzincan gibi göçmen nüfusunun sınırlı olduğu ve göçmenlerle doğrudan temasın görece düşük düzeyde gerçekleştiği bir ilde elde edilen sonuçların, İstanbul, Gaziantep, Hatay, Kilis ve Şanlıurfa gibi göçmen yoğunluğunun yüksek olduğu illerde yapılan araştırmalarla büyük ölçüde benzerlik göstermesidir. Bu durum, göçmenlere yönelik algıların yalnızca bireysel deneyimlerden kaynaklanmadığını, ulusal düzeyde üretilen siyasal ve toplumsal söylemler tarafından da şekillendirildiğini göstermektedir.

Nitekim araştırmada hem AK Parti hem de CHP seçmenlerinin önemli bir bölümünün göçmenlerin ekonomik yük oluşturduğu, iş gücü piyasasında rekabet yarattığı, suç oranlarını artırdığı ve geri gönderilmeleri gerektiği yönünde görüş bildirdiği görülmüştür. Bu sonuçların göçmenlerle doğrudan temasın yoğun olduğu sınır ve metropol kentlerdeki araştırmalarla benzerlik göstermesi, Türkiye’de göçmen algısının yerel deneyimlerden bağımsız olarak ulusal ölçekte ortak bir çerçeve içerisinde üretildiğine işaret etmektedir.

Bu noktada Türkiye’nin son yıllarda uyguladığı göç politikalarının gözden geçirilmesi gerekmektedir. Özellikle Suriye krizinin ilk yıllarında uygulanan açık kapı politikasının uzun vadeli sonuçlarının yeterince planlanamaması, toplumun göç sürecine hazırlanamaması ve göç yönetimine ilişkin belirsizliklerin zamanla artması, kamuoyunda çeşitli kaygıların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Göçmenlerin hangi koşullarda ülkede kalacağı, hangi haklardan yararlanacağı, ne ölçüde toplumsal uyuma tabi tutulacağı ve

geri dönüş süreçlerinin nasıl işleyeceği konularında kamuoyuna yeterince açık ve tutarlı bir yol haritası sunulamamış olması, toplumdaki belirsizlik algısını güçlendirmiştir.

Bunun yanında göç meselesinin zamanla siyasi rekabetin önemli bir unsuru hâline gelmesi de göçmen algılarının olumsuzlaşmasına katkı sağlamıştır. Göç konusu farklı siyasi aktörler tarafından çoğu zaman ekonomik kriz, işsizlik, güvenlik ve toplumsal huzur tartışmalarıyla birlikte ele alınmış; bu durum göçmenlerin kamuoyunda bir sosyal sorun alanı olarak algılanmasına neden olmuştur. Araştırmada Erzincan gibi göçmen yoğunluğunun düşük olduğu bir ilde dahi olumsuz algıların yüksek düzeyde görülmesi, göçmenlere ilişkin tutumların büyük ölçüde siyasal söylemler, medya içerikleri ve kamusal tartışmalar aracılığıyla şekillendiğini göstermektedir.

Dolayısıyla araştırma bulguları, Türkiye'de göç yönetiminin yalnızca sınır güvenliği, düzensiz göçle mücadele veya geri dönüş politikaları ekseninde değerlendirilmesinin yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Göç politikalarının aynı zamanda toplumsal kabulü artıracak, yanlış bilgi ve önyargıları azaltacak, yerel halk ile göçmenler arasındaki etkileşimi güçlendirecek ve kamuoyunu düzenli biçimde bilgilendirecek mekanizmalarla desteklenmesi gerekmektedir. Aksi hâlde göçmenlerle doğrudan teması bulunmayan toplum kesimlerinde dahi olumsuz algıların yaygınlaşması kaçınılmaz görünmektedir.

Araştırma bulgularına dayanarak göç politikalarının daha etkili ve sürdürülebilir hale getirilmesi için aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir: Araştırma bulguları, AK Parti ve CHP seçmenlerinin göçmenlere yönelik algılarında bazı boyutlarda farklılaşmalar bulunmakla birlikte, özellikle yeni göçmen kabulü, vatandaşlık verilmesi ve geri dönüş politikaları konusunda ortak kaygı ve beklentilerin ortaya çıktığını göstermektedir. Bu doğrultuda göç yönetimine ilişkin politika yapım süreçlerinde toplumun beklentilerinin dikkate alınması önem taşımaktadır.

Öncelikle Türkiye'de göç yönetiminin kısa vadeli çözümler yerine uzun vadeli ve bütüncül bir ulusal göç politikası çerçevesinde ele alınması gerekmektedir. Bu kapsamda merkezi yönetim, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşların katılımıyla düzenli olarak güncellenen bir Ulusal Göç Strateji Belgesi hazırlanmalıdır. Böylece göç yönetimi yalnızca kriz dönemlerine özgü bir uygulama olmaktan çıkarılarak kurumsal ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulabilir.

İkinci olarak, düzensiz göçün önlenmesine yönelik sınır güvenliği politikalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Araştırma bulgularında katılımcıların önemli bir kısmının göçmenlerin güvenlik ve kamu düzeni üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğunu düşündüğü görülmüştür. Bu nedenle biyometrik kayıt sistemlerinin geliştirilmesi, sınır geçişlerinin daha etkin denetlenmesi ve düzensiz göçle mücadelede uluslararası iş birliklerinin artırılması önem taşımaktadır.

Üçüncü olarak, Türkiye'de yasal statüye sahip göçmenlerin işgücü piyasasına entegrasyonunu sağlayacak politikalar geliştirilmelidir. Kayıt dışı istihdamın önlenmesi amacıyla çalışma izni süreçleri kolaylaştırılmalı, işveren denetimleri artırılmalı ve mesleki uyum programları yaygınlaştırılmalıdır. Böylece hem yerli işgücünün haksız rekabet algısı azaltılabilecek hem de göçmenlerin ekonomik hayata daha kontrollü biçimde katılımı sağlanabilecektir.

Dördüncü olarak, sosyal uyum politikalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Araştırmada göçmenlerle bireysel temasın arttığı durumlarda daha olumlu değerlendirmelerin ortaya çıktığı görülmüştür. Bu doğrultuda yerel yönetimler tarafından ortak sosyal etkinlikler, kültürel etkileşim programları, mahalle temelli uyum projeleri ve Türkçe dil kursları yaygınlaştırılmalıdır. Böylece toplumlar arası sosyal mesafenin azaltılması mümkün olabilecektir.

Beşinci olarak, gönüllü geri dönüş politikalarının uluslararası hukuk ve insan hakları ilkeleri çerçevesinde yürütülmesi önem taşımaktadır. Araştırma bulguları, katılımcıların önemli bir bölümünün göçmenlerin ülkelerine dönmesini desteklediğini göstermektedir. Ancak geri dönüş süreçlerinin güvenli, gönüllü ve sürdürülebilir koşullar altında gerçekleştirilmesi hem uluslararası yükümlülükler hem de insani sorumluluklar açısından gereklidir. Bu kapsamda uluslararası kuruluşlarla iş birliği içerisinde geri dönüş mekanizmaları geliştirilmelidir.

Altıncı olarak, göç ve vatandaşlık politikalarının şeffaflaştırılması gerekmektedir. Araştırmada göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçirilmesine yönelik yüksek düzeyde toplumsal çekince bulunduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle vatandaşlık verilmesine ilişkin kriterlerin kamuoyu ile açık biçimde paylaşılması, liyakat ve uyum esaslı ölçütlerin uygulanması ve süreçlerin düzenli olarak denetlenmesi toplumsal güvenin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Son olarak, göç politikalarının günlük siyasi tartışmaların ötesinde, bilimsel veriler ve kanıta dayalı politika yapımı anlayışıyla yürütülmesi gerekmektedir. Üniversiteler, araştırma merkezleri ve kamu kurumları arasında veri paylaşımının artırılması, düzenli kamuoyu araştırmalarının yapılması ve göç politikalarının etki analizlerinin gerçekleştirilmesi daha rasyonel ve sürdürülebilir karar alma süreçlerinin oluşmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N., Keleş, R., Penninx, R., Van Renselaar, H., Van Velzen, L., & Yenisey, L. (1976). *Uluslararası işçi göçünün Boğazlıyan ilçesindeki etkileri üzerine bir inceleme*. Simurg Kitabevi.
- Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti). (2023). *Türkiye Yüzyılı İçin Doğru Adımlar Seçim Beyannamesi 2023*. AK Parti Genel Merkezi.
- Aktel, M., ve Kaygısız, Ü. (2018). Türkiye'de göç yönetimi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(2), 579-604.
- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Addison-Wesley. <https://archive.org/details/natureofprejudic00allp>
- Alu, P. (2018). *Türkiye'de siyasi partilerin göç politikaları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Arslan, E., Öztürk, S., & Yağlı, Ş. (2023). Türkiye'de uluslararası göçlerin idari yapıya etkileri ve bakanlıkların göç yönetim süreçlerindeki rolleri. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2962401>
- Avrupa Birliği Komisyonu. (2022). *Türkiye raporu 2022*. Avrupa Komisyonu.
- Bardakçı Tosun, S., ve Budak, S. (2020). Avrupa Birliği'nin göç politikaları ve mülteci sorunu. C. Dinç (Ed.), *Avrupa Birliği kurumları ve politikaları* içinde (1. baskı, ss. 417-449). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydın, S. & Kaya, M. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Uyum ve Gruplar Arası Temas: Önyargıları Azaltmada Temas Hipotezinin Rolü. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 3(1).
- Barut, I. (2018). Osmanlı dönemi'nde gerçekleşen göçlerin kurumsallaşma ve göç politikaları üzerindeki etkileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 40(2).
- Blumer, H. (1958). Race prejudice as a sense of group position. *Pacific Sociological Review*, 1(1), 3-7.
- Castles, S., & Miller, M. J. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri* (B. U. Bal & İ. Akbulut, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cembekli, S. (2024). *Geçici koruma altındaki Suriyeliler özelinde Türkiye ve Avrupa'daki göçmen karşıtlığının karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Cumhuriyet Halk Partisi (CHP). (2024). *Yerel Seçimler Bildirgesi: Sosyal Demokrat Belediyecilikle Türkiye'nin Geleceği*. CHP Genel Merkezi.
- Çarkoğlu, A., & Kalaycıoğlu, E. (2018). *Türkiye'de bireysel değerler, siyasal kimlikler ve seçmen davranışı*. Koç Üniversitesi Yayınları.

- Çataklı, İ., ve Taşdoğan, C. (2024). Suriyeli göçü ve Türkiye'nin sığınmacılara yönelik politikaları üzerine bir değerlendirme. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 26(1), 233-260. <https://doi.org/10.26745/ahbvuibfd.1405605>
- Çeçen, B. (2016). Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen düzensiz göçmenlerin yasallaşma süreçlerinde değişen yasal düzenlemelerin rolü. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 265–282.
- Çelik, Ç. & İçduygu, A. (2019). Türkiye'de Suriyeli Sığınmacılara Yaklaşımlar: Temas ve Tehdit Kuramlarının Analizi. *Sosyoloji Derneği Dergisi*, 44(2).
- Çelik, N. H. (2015). Türk hukukunda uluslararası koruma başvurusunda bulunan veya uluslararası korumadan yararlanan yabancıların hak ve yükümlülükleri. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(Özel Sayı). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/208372>
- Demirtaş, M. (2009). Kırım Savaşı ve 93 Harbi sürecinde Osmanlı memleketine gelen göçmenlerin sevk ve iskânları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 41, 215–238.
- Dilek, B. S. (2018). *Suriyeli göçü*. Kripto Yayınları.
- Dunn, K., Vrakopoulos, C., & Silva, M. (2026). Political ideology and public attitudes toward immigration policy in Europe. *Comparative European Politics*.
- Dündar, F. (2001). *İttihat ve Terakki'nin Müslümanları iskân politikası (1913–1918)*. İletişim Yayınları.
- Efe, H., Arıcı, N. (2022). Türkiye'de göçe yönelik kurumsal yapılanma. Z. Özomay & U. İnan (Ed.), *Sosyal ve beşeri bilimlerde araştırma ve değerlendirmeler-II* (ss. 293–316). Gece Kitaplığı.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Erdoğan, E. ve Uyan-Semerci, P. (2021). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri İçin Bir Rehber: Gereklilikler, Sınırlılıklar ve İncelikler*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.
- Erdoğan, M. M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. M. (2020). *Suriyeliler barometresi 2019: Suriyelilerle uyum içinde yaşamın çerçevesi*. Orion Kitabevi.
- Esen, A. ve Duman, M. (2020). Siyasal Tercihler ve Göçmen Algısı: Parti Kimliğinin Seçmen Tutumları Üzerindeki Etkisi. *Siyaset Bilimi ve Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(2).
- Gleitman, H., Gross, J., ve Reisberg, D. (2011). *Psychology* (8th ed.). W. W. Norton & Company.

- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Harvard University Press. <https://archive.org/details/frameanalysisess00goff>.
- Göç Araştırmaları Merkezi. (2025). *Göç Araştırmaları Merkezi (GAM) projesi*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.icisleri.gov.tr/goc-arastirmalari-merkezi-gam-projesi>.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2022). *Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler ve Sınır Yönetimi Raporu*. T.C. İçişleri Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). 2024-2028 Stratejik Planı. T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı Yayınları.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Kapsamında Uyum, Vize-İkamet Düzenlemeleri ve Uluslararası Koruma Stratejileri*. Ankara: Göç İdaresi Başkanlığı Yayınları.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025a). *Başkanlığın görevleri*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/baskanligin-gorevleri>.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025b). *Merkez teşkilatı*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/merkez-teskilati>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025c). *Uluslararası Koruma Genel Müdürlüğü*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/uluslararasi-koruma-genel-mudurlugu>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025d). *Yabancılar Genel Müdürlüğü*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/yabancılar-genel-mudurlugu>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025e). *Düzensiz Göçle Mücadele ve Sınır Dışı İşleri Genel Müdürlüğü*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-gocle-mucadele-ve-sinir-disi-isleri-genel-mudurlugu>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025f). *Uyum ve İletişim Genel Müdürlüğü*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/uyum-ve-iletisim-genel-mudurlugu>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025g). *Sınır Yönetimi Genel Müdürlüğü*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/sinir-yonetimi-genel-mudurlugu>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025h). *Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/yonetim-hizmetleri-genel-mudurlugu>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025i). *Taşra teşkilatı il müdürlükleri*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/tasra-teskilati-il>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025i). *İl müdürlükleri kuruluş ve görevleri*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/il-mudurlukleri23>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025j). *İlçe müdürlükleri*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/ilce-mudurlukleri>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025k). *Yurt dışı teşkilatı*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/yurtdisi-teskilati21>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025l). *Göç kurulu*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/goc-kurulu>

- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025m). *İnsan ticaretiyle mücadele koordinasyon kurulu toplantısı*. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/insan-ticaretiyle-mucadele-koordinasyon-kurulu-2021-yili-toplantisi-gerceklestirildi>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2026). Yıllara Göre Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler. İçişleri Bakanlığı. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>.
- Göksel, G. (2021). Göçmen kimliklerinin inşası: Bir çokkültürlülük ve tanınma teorisi eleştirisi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(41), 1067–1092. doi.org
- Güner, Z. (2007). *Türkiye-Yunanistan nüfus mübadelesinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin iskan politikası* [Bildiri]. 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS), Ankara.
- Hannuksela, V., Söderlund, P., & Miklikowska, M. (2024). Political interest, political ideology, and attitudes toward immigration. *Frontiers in Political Science*, 6, Article 1422364. <https://doi.org/10.3389/fpos.2024.1422364>
- Heide-Jørgensen, M. P. (2025). Immigration attitudes and ideological positioning in Western Europe. *Political Psychology*. Advance online publication.
- International Organization for Migration. (2013). Göç terimleri sözlüğü (2. baskı). Uluslararası Göç Örgütü.
- İçduygu, A., ve Aksel, D. B. (2013). Turkish migration policies: A critical historical retrospective. *Perceptions: Journal of International Affairs*, 18(3), 167-190.
- İçduygu, A. (2020). Türkiye’de Göç Yönetimi, Politikalar ve Kamuoyu İlişkisi: Güvenlik sarmalından sosyal boyuta. *Sosyoloji ve Göç Araştırmaları Dergisi*, 8(2),
- İçduygu, A., ve Erdoğan, M. M. (2014). *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi (MiReKoc).
- İpek, N. (1994). *Rumeli’den Anadolu’ya Türk göçleri (1877-1890)* (Cilt 73). Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- İpek, N. (2013). Osmanlı coğrafyasında gerçekleşen göçler (1750-1918). N. İpek ve M. Taştanir (Ed.), *Osmanlı’da iskân ve göç içinde*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kale, B. (2015). Zorunlu göçün 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki etkileri. M. M. Erdoğan ve A. Kaya (Ed.), *Türkiye’nin göç tarihi: 14. yüzyıldan 21. yüzyıla göçler içinde* (ss. 155-169). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Karapınar Kocağ, E., ve Longhi, S. (2022). Individual attitudes towards immigration in Turkey: Evidence from the European Social Survey. *Societies*, 12(6), 194. doi.org
- Karkın, V., ve Yazıcı, Ö. (2015). Arap Baharı’nın Suriye’ye yansıması ve Türkiye’ye sığınan mülteciler (Gaziantep örneği). *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(12), 206-213.
- Kaya, A., ve Erdoğan, E. (2015). *Yabancı düşmanlığı ve medya: Türkiye örneği*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kende, J., Reiter, J., Coşkan, C., Doosje, B., & Green, E. G. T. (2024). Immigrant political participation is associated with more positive majority immigration attitudes across

- European countries and Swiss cantons. *Comparative Migration Studies*, 12(1), Article 5. <https://doi.org/10.1186/s40878-024-00365-4>
- Kirişçi, K. (2014). Misafirliğin Ötesine Geçerken: Türkiye'nin Suriyeli Mülteciler Sınavı. Washington, D.C.: Brookings Institution Yayınları.
- Kocacık, F. (1980). Balkanlar'dan Anadolu'ya yönelik göçler (1878-1890). *Osmanlı Araştırmaları*, 1(1), 137-190.
- Kwon, R., Scarborough, W. J., & Gallardo, R. (2024). Configurations of attitudes toward immigration in Europe: Evidence of polarization, ambivalence, and multidimensionality. *Comparative Migration Studies*, 12, Article 25.
- Mete, M. (2023). Sosyal kimlik teorisi ve göçmen kimliğinin ötekileştirilmesi süreci: Stereotipleştirmeye yönelik psikopolitik bir analiz. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 18(2), 470–489.
- Moretti, A., & Ahmed, A. (2024). Regional multidimensional attitudes towards immigration: Evidence from the European Social Survey using small area estimation. *Social Indicators Research*, 174(1), 91–121. <https://doi.org/10.1007/s11205-024-03381-0>
- Myers, D. G. (2010). *Social psychology* (10th ed.). McGraw-Hill.
- Özçelik, M. (2024). Muhafazakâr siyasi partilerin karşılaştırmalı göç politikası analizi: CDU, Muhafazakâr Parti ve AK Parti örnekleri (Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi).
- Öztürk, A. (2020). *Türkiye'de göç yönetiminin kurumsallaşması: Suriyeli göçü üzerinden bir analiz* (Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi). Selçuk Üniversitesi Açık Erişim Sistemi.
- Öztürk, C., ve Tekiner, M. A. (2017). Stratejik göç yönetimi çerçevesinde Türkiye'de Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün konumu. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 19(2), 85-112.
- Parlak, B. (2011). *Kamu yönetimi sözlüğü*. MKM Yayıncılık.
- Pazarcı, H. (2015). *Uluslararası hukuk* (14. baskı). Turhan Kitabevi, Ankara.
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751–783. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.5.751>
- Resmî Gazete. (2014, 22 Ekim). *Geçici koruma yönetmeliği* (Sayı: 29153). <https://www.resmigazete.gov.tr>
- Saydam, A. (1997). *Kırım ve Kafkas göçleri (1856-1876)*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Seitova, D., & Kovács, B. (2025). Democratic values, social trust and immigration attitudes across Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*.
- Seviğ, V. R. (1977). Yabancı gerçek kişilerin giriş, çıkış, ikamet ve seyahatleri. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 43(1-4), 211-235.

- Sherif, M. (1966). *Group conflict and cooperation: Their social psychology*. Routledge & Kegan Paul.
- Somuncu, B. (2006). *Türkiye'nin Avrupa Birliği'nde tam üyelik sürecinde uluslararası göç politikası* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Stephan, W. G., & Stephan, C. W. (2000). An integrated threat theory of prejudice. S. Oskamp (Ed.), *Reducing prejudice and discrimination* içinde (ss. 23–45). Lawrence Erlbaum Associates.
- Şahin, Y. (2010). *Kentleşme politikası*. Murathan Yayınevi.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* içinde (ss. 33–47). Brooks/Cole.
- Taş, İ. E., Koçar, H., ve Çiçek, Y. (2017). Mülteci sorununun çözümüne ilişkin yeni bir yapılanma: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (Göç Özel Sayısı), 1145-1162.
- Terzi, E. (2012). Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 169-175.
- Tosun, S. (2021). Bir sosyal politika aracı olarak AFAD. *Hastane Öncesi Dergisi*, 6(1), 44-58.
- Tuğsuz, N., ve Yılmaz, A. (2015). Siyasi partilerin mülteci politikaları. *SETA Perspektif*, (106), 1-6.
https://dlwqtxtslxzle7.cloudfront.net/67830379/Aysenur_Yilmaz_Siyasi_partileri_n_multeci_politikaları_pdf-libre.pdf
- Tunca, H. Ö., ve Karadağ, A. (2018). Suriye’den Türkiye’ye göç: Tehditler ve fırsatlar. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28(2), 115-138.
- Turper, S. (2022). Türkiye’de göçe ilişkin algılar: Karşılaştırmalı bir değerlendirme. *Göç Dergisi*, 9(2), 221-243. doi.org
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr>
- Türk Kızılay. (2025). *Göç ve mülteci hizmetleri*. <https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/goc-ve-multeci-hizmetleri>
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). *Geçici Koruma İstatistikleri ve Türkiye'deki Yabancılar Veri Tabanı*. T.C. İçişleri Bakanlığı. Göç İdaresi Başkanlığı Resmi Web Sitesi.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM). (2021). Dünya Göç Raporu 2022. (M. McAuliffe & A. Triandafyllidou, Ed.). Cenevre: IOM Yayınları.
- Uluslararası Göç Örgütü [IOM] Türkiye Ofisi. (2026). *IOM Türkiye Stratejik Planı: Güvenli, düzenli ve insana yakışır göç yönetimi*. Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Örgütü Yayınları.

- Usta, S., ve Ergün, G. (2020). Göç ve mülteci olgusu: Kavramsal çerçeve. *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 6(24), 455-468.
- Ülker, E. (2023). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk on yılında (1923-1934) Müslüman toplulukların asimilasyonu. *European Journal of Turkish Studies*, (36), 1-22.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013). *T.C. Resmî Gazete* (Sayı: 28615, Kanun No: 6458). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6458.pdf>
- Yakut, K. (2015). Kırım Tatarları ve Nogayların Osmanlı İmparatorluğu'na göçleri (1783-1922). M. M. Erdoğan ve A. Kaya (Ed.), *Türkiye'nin göç tarihi: 14. yüzyıldan 21. yüzyıla göçler* içinde (ss. 121-132). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- YSK, (2025a) 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanı ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri Seçim İstatistikleri Bülteni, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/14%20May%C4%B1s%202023%20Cumhurba%C5%9Fkan%C4%B1%20ve%2025.%20D%C3%B6nem%20MV%20Genel%20Se%C3%A7imleri%20%C4%B0statistikleri.pdf>, (28.06.2025).
- YSK, (2025b), 2029/2024 Mahalli İdareler Genel Seçimi İl Bazlı Seçmen Sayıları, https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/31%20MART%202024%20MAHALL%C4%B0%20%C4%B0DARELER%20B%C3%9CLTEN%C4%B0_portal.PDF, (28.06.2025)
- YSK (2025c) 31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimi, Belediye Başkanlığı Seçimleri İl, İlçe Seçmen ve Sandık Sayıları, <https://acikveri.ysk.gov.tr/secmen-istatistik/il-ilce-secmen-sandik-sayilari>, (28.06. 2025)
- YSK (2025d) 31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimi, Belediye Başkanlığı Seçimleri, Belediye Başkanlığı Seçim sonuçları, <https://acikveri.ysk.gov.tr/secim-sonuc-istatistik/secim-sonuc>, (28.06.2025)

EKLER

Ek-1.: Etik Kurul Kararı

ETİK KURUL KARARI

Bu çalışma için etik kurul onayı Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 23 Ekim 2025 tarihli ve 11 sayılı oturumunda alınan 11/17 sayılı kararı ile alınmıştır.



T.C

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ

İNSAN ARAŞTIRMALARI SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER

ETİK KURULU KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi	23/10/2025
Protokol No	11/17
Araştırma Başlığı	Erzincan'daki CHP ve AKP Seçmenlerinin Göçmen Algıları Üzerine Bir Araştırma
Araştırma Türü	Karma yöntem araştırma
Araştırmacılar	Prof. Dr. Haydar EFE (Sorumlu Araştırmacı) İnci ÖZDEMİR SHARIFOV (Araştırmacı)
Karar	Başvuru dosyanıza ait araştırmanız etik açıdan uygun bulunmuştur.
Açıklama:	1. Etik Kurul Onayı, uygulama ve/veya veri toplama için araştırmacının ilgili kurum veya kuruluşlardan izin alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. 2. Kurul üyelerine ait araştırma önerileri görüşülürken, ilgili yönerge gereğince, öneri sahibi üye görüşmelere katılmamış ve oy kullanmamıştır.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Haydar EFE

İnsan Araştırmaları Sosyal ve Beşeri Bilimleri
Etik Kurul Başkanı

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: İnci ÖZDEMİR SHARIFOV	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Atatürk Üniversitesi
Fakülte	Açıköğretim Fakültesi
Bölümü	Kamu Yönetimi
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	